

LOVEC 1991 5

glasilo Lovske zveze Slovenije

LPZ MATKO LAGINJA iz KLANE

prireja pod pokroviteljstvom

**LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE
IN
LOVAČKOG SAVEZA HRVATSKE**

18. SREČANJE SLOVENSKIH LOVSKIH PEVSKIH ZBOROV IN ROGISTOV

v soboto, 8. junija 1991 v KLANI

PROGRAM SREČANJA:

- 8.30–9.30 – prihod udeležencev
- 10.15 – povorka nastopajočih skozi Klano
- 10.45 – skupni nastop vseh lovcev–pevcev in slovenskih rogistov
- 11.30 – začetek posamičnih nastopov v dvorani
- 14.00 – odhod vseh udeležencev v 6 km oddaljene Ronjge.

V spominskem domu Ivana Matetića-Ronjgova, znanega komponista in utemeljitelja istrske narodne glasbe, bo kosilo za vse udeležence. Na pikniku v tem izrednem, značilno istrskem okolju, se bomo poveselili ob lepi slovenski in istrski pesmi. Vabljeni vsi ljubitelji te pesmi in zvokov lovskih rogov!

glasilo

**Lovske zveze Slovenije,
revija za lovstvo
letnik LXXIV, št. 5
maj – veliki traven 1991**

Lovca izdaja Lovska zveza Slovenije
Tiska ga D.P. DELO – Tiskarna Dejo
v Ljubljani.
Poštšina je plačana pri pošti 61102 Ljubljana.

UREDNIŠKI ODBOR:

Glavni urednik Borut Ingolič

Odgovorni urednik Boris Leskovic

Andrej Dvoršak, Branko Galjot,
Konrad Sajdi, Jože Perko, Marjan Toš

Lektorica in korektorica
Mojca Tersegilav

Tajnica uredništva Eva Strajnar

Lovec izhaja praviloma vsak mesec.

Prva številka letnika izide v januarju.

Ta številka je izšla v 24.100 izvodih.

Po mnenju Republiškega sekretariata za
informiranje, št. 23-91, je
LOVEC oproščen prometnega davka.

Naročnino je treba plačati vnaprej na
žiro račun Lovske zveze Slovenije.

Izvod revije stane 41 din.

Za druge naročnike
je letna naročnina 496 din.
Za tujino 498 din (55,30 DEM).

**Gradivo (razprt tipkopis!) za objavo
pošiljajte**
Uredništvu glasila LOVEC,
Župančičeva 9 – p.p. 505,
61001 Ljubljana
Telefon (061) 214-948.

Nenaročenih rokopisov in slik ne vračamo.

Cene malih oglasov:

do 15 besed 120 din, od 15 do 25 besed
168 din, od 25 do 30 besed 216 din.
Za vsako nadaljnjo besedo 4,80 din.

**Za člane lovskih organizacij
v R Sloveniji velja polovična cena.**

Male oglase je treba plačati vnaprej
na žiro račun
Lovske zveze Slovenije,
Župančičeva 9,
Ljubljana: 50101-678-47158.

Devizni račun
50100-620-010-25731-3090/2

Telefaks: 061-217-994

IZ VSEBINE

Marjan Toš	130	Mi med seboj
Janez Šinkovec	131	Mednarodno-pravni vidiki varstva živalstva, rastlinstva in habitata
IS R Slovenije	133	Informacija o gojitvenih loviščih v republiki Sloveniji z oceno potrebe in smotrnosti njihovega nadaljnega obstoja
Janez Čop	135	Od dovoljenih sedmih risov uplenjenih kar dvanajst v lovni dobi 1990/91
RK KGP	138	Odločba o odstrelu jelenjadi v Pomurskem LGO v letu 1991
Peter Božič	139	Predpisi o veterinarsko-sanitarnem pregledu in zbiranju mesa uplenjene divjadi bodo poostreni
Marjan Gobec	140	Gnezdenje fazank
Janez Gregori	144	Zastrupitve perjadi s svincem – vprašanje, ki zahteva takojšen odgovor
Mnenja in kritike	146	
G. Krebl-T. Burazer	146	Je jamarjenje legalen lov?
P. Terčelj (CIC komuniké)	146	Spuščanje perjadi: prekletstvo ali blagoslov za naravo?
Po lovskem svetu		
Z. Timarac	147	Problemi z medvedi
Lovske povesti in doživljaji	149	
Bogdan Žontar	149	Ruševčeve bele spodnjice
Lovska organizacija	151	
	151	Štirideset let LD Radenci – V. Grah
	151	Deset let lovskega strelstva – K. Valtl
	152	Zahvala vsem, ki so nam priskočili na pomoč
	152	Milanu Bazniku iz LD Cerklje ob Krki v opomin! – J. Jerič
	153	Vzorna razstava – K. Valtl
Jubilanti	153	
	153	Jože Švajger – 70-letnik
	153	Franc Kogoj – 70-letnik
	154	Martin Groznik – 60-letnik
	154	Franc Murko – 70-letnik
Lovski oprtnik	155	
	155	Srnjak z gobastim rogovjem – L. Tič
	155	Lovska smola v Suhem vrhu – B. J. Lovrenčič
V spomin	156	
	156	Rado Bergant
		Rudi Herle
		Boris Lenček
		Franci Petek
Lovska kinologija	157	
	157	Vprašljiv nivo strokovnega dela KZS – V. Pirher
	158	Predvidena legla lovskih psov – KZS

SLIKA NA NASLOVNICI:

Z oglašanjem »kro-hoth, kro-goth«, poskakovanjem in udarjanjem s perutmi vabi pisano obarvan fazan v aprilu in maju fazanke k rasti (paritvi). Močnejšim petelinom, ki zavzemajo najboljše rastišča, se že v aprilu pridruži od 4–8 fazank. Med samci se za rastišča vnamejo srditi boji, saj je od tega odvisno, kateri petelin si bo prisvojil naklonjenost samic.

Foto Franc Jensterle, Diana

Mi med seboj

Življenje ne pozna usmiljenja. Teče po ustaljeni poti, ne da bi se izogibalo ostrim ovinkom in oviram. Pomlad se je razmahnila z vsemi svojimi čari, vse okoli nas dehti in cveti. Lepo je to naše življenje, bi porekli tisti, ki so nekoliko bolj romantični. Pustimo romantiko in leporečje ob strani in se ustavimo na trdnih tleh vsakdanje resničnosti. Živimo in delamo v času korenitih sprememb, v času, ki je dinamičen, ustvarjalen in nasprotujoč. Želimo naprej, pošteno, z dvignjeno glavo in z željo, da premagamo vse ovire in brez »karambolov« izvozimo ostre ovinke. Čas ni primeren za enostranske odločitve, ki bi jih morda morali že jutri popravljati, dopolnjevati in spreminjati. Odločili smo se za pot, ki nas vodi v razviti svet, v Evropo, kot tako radi rečemo. Slovensko lovstvo od Evrope danes ni daleč, pa naj bo to komu povšeči ali ne. Nekaj smo naredili, nečesa smo se tudi naučili. To pa seveda ne pomeni, da ne bi mogli delati bolje in predvsem učinkovitejše. Večkrat želimo biti nedotakljivi, nezmotljivi in edini zveličavni razsodniki dogajanj v prostoru, ki temeljito spreminjajo razmere v naravnem okolju in še kako vplivajo na živi del narave – ne samo na divjad, ki jo varujemo, gojimo in nenazadnje tudi lovimo. Slovenski lovci želimo s pogumnimi koraki naprej, naprej po poti sodobne lovske organizacije, ki ne bo politično obarvana in obremenjena in ki bo uresničevala temeljno poslanstvo varuha narave in vsega živega v njej.

Dandanašnji se zdi, da marsikdo noče doumeti resničnosti trenutka, v katerem se nahajamo. Metode dela so marsikje preživele in nadvse razveseljujejo sodobnejši, strokovni pogledi ljudi, ki se ubadajo z neahvaležno in večkrat po krivici enostransko kritizirano dejavnostjo varstva, gojitve in lova divjadi. Recimo bobu bob in pozabimo na čase, ko smo bili samozaverovani vase in ko smo tudi zaradi enostranskih interesov pozabljali, da z nestrokovnimi posegi sami povzročamo škodo, saj nismo hoteli poslušati stroke. Vsak je želel biti strokovnjak, vsak je vse vedel.ocene seveda ni mogoče posploševati, kljub temu pa se moramo vsi skupaj odločiti, da gremo naprej po poti ustvarjalnega delovanja v prid divjadi in usklajenih procesov v naravnem, močno degradiranem okolju, v katerem se srečujemo kmetijci, gozdarji, lovci in še kdo.

Tisti, ki menijo, da so edini upravičeni razsojati interese v naravnem okolju, se krepko motijo, in to velja tudi za lovce. Enostranske ocene so lahko nevarne, še bolj nevarne pa kratkoročne odločitve, ki ne spoštujejo veljavnih in strokovno utemeljenih poti sporazumevanja, na katerih se iz dneva v dan srečujejo najrazličnejši interesi. Bodimo torej med seboj ljudje, poštene, odkriti in pripravljeni na dialog – vselej tudi z drugače mislečimi. Prevladuje naj razum, strpnost in pripravljenost, da skupaj prispevamo k urejenim

razmeram v prostoru, v katerem bomo vsi opravljali svoje delo – delo, ki bo vredno vsega spoštovanja. Gradimo na dobrih in trdnih temeljih ter ovzrismo napake, ki smo jih skupaj počenjali. V naravnem okolju ima svoje mesto (in vlogo) tudi divjad, ki pa naj ne bo preštevilna in naj ne povzroča prekomernih škod, zaradi katerih je večkrat povsem upravičeno veliko vroče in hude krvi. Lovci (člani LD), bodimo ljudje, ki se bomo z oškodovanci znali pogovarjati in jim tudi pojasnjevati. Enostranska »samopašnost« posameznikov naj ne bo zgled za organizacijo, ki zastavlja ustrezne ukrepe za preprečevanje in zmanjševanje škode, ki jo povzroča divjad. Sentimentalnost naj bo čimprej pozabljena!

Kakšen bo novi lovski zakon? O tem se že dalj časa pogosto sprašujejo slovenski lovci, vprašanje pa buri duhove tudi med gozdarji, kmetijci, naravovarstveniki in še kom. Modeli, ki jih ponujajo, so precej različni. V ospredju so vprašanja škode, ki jo povzroča divjad. Terjajo višje odstrelke, ki so, vsaj kar se tiče parkljaste – rastlinojede divjadi, upravičeni, saj številčnost ni usklajena z naravnimi zmoglostmi okolja. V dnevnem tisku, na radiu in TV smo spremljali polemične razprave in poglede na novo lovsko zakonodajo. Izjemno stvarni so bili pogledi dr. Andreja Bidovca, objavljeni v pogovoru s časnikarko Milko Pance v sobotni prilogi Dela (Delo, 16. 3. 1991). Dr. Bidovec pravilno ugotavlja, da je kapaciteta z naravo usklajeno število živali, torej število, ki ne ogroža okolja. Nekatera divjad, npr. divji prašič, zaradi svoje narave prehranjevanja sicer vedno povzroča škodo, vendar pa večina vrst divjadi res povzroča škodo šele takrat, ko je pregesto naseljena, pri tako imenovani hiperpopulaciji. Te škode so seveda najbolj vidne, vendar se za njimi skriva še marsikaj drugega. Gozdarji, ki so pri škodah najbolj glasni, na primer molčijo o vnašanju tujih (neavtohtonih), hitro rastočih gozdnih vrst dreves. Za divjad je to tujek, ki ga hoče izločiti, zato razumljivo najbolj oblega prav drevesnice. Pa kmetje, ali ti v sveti jezi, ko postavljajo ograje in električne pastirje, kdaj pomislijo, da prekinjajo normalna migracijska pota divjadi in tako še dodatno zmanjšujejo poleg nasilne urbanizacije že tako in tako zmanjšan življenjski prostor. Tudi to je namreč lahko razlog za prej omenjeno hiperpopulacijo. Pa ponovno oživljanje pašništva, največkrat kar na pamet! Ni zadosti, če vemo, da je bil tudi pred vojno tam pašnik, vmes je vendar preteklo nekaj desetletij, ko se govedo in ovce niso pasle in je bil prostor v »lasti divjadi«. Divjad pa bližine domačih živali ne mara, še posebej ovce in gamsi se med seboj ne trpijo, zato so se gamsji tropi umaknili v druga območja, koncentracija pa se je povečala. To je med drugim vzrok za številne gamsje bolezni pri nas. Na pamet, brez kakršnihkoli resnih

naravovarstvenih analiz smo pri nas začeli izvajati tudi melioracije in gojiti divjad v ogradah, kjer je koncentracija do stokrat večja kot v naravi. Še veliko podobnih primerov bi lahko naštel, hočem pa povedati, da je poznavanje gojitvenih zakonitosti izjemno pomembno in da so naši lovci kljub dobremu znanju pogosto nemočni.«

Dr. A. Bidovec ima povsem prav, zato velja njegove misli prenesti med najširši krog našega članstva. Izjemno dragocen pa je tudi njegov pogled na novo lovsko zakonodajo – lovski zakon. Med drugim meni, da bi morala biti osnova za načrtovanje lovsko-gojitveno območje (LGO), skrb za usklajevanje pa bi morali prav zaradi dosedanjih napak z uniformirano prepustiti občinam. Tako je predvidevanje, da bi le te zagotovo hitro poskrbele za teame najboljših strokovnjakov in jim prepustile pripravo lovsko-gospodarskih načrtov. Lovci, gozdarji, kmetijski strokovnjaki, veterinarji bi pri tem morali upoštevati tudi naravne danosti svojega kraja (okolja – op. M. T.) Podpiram ga v predlogu, da naj gojitev (in varstvo) divjadi temelji na strokovnih odločitvah, za katere bodo morali odgovarjati strokovnjaki (ki so tudi v lov-

skih vrstah). V kolikšni meri so spremembe v naravnem okolju povzročile negativne posledice pri divjadi (zlasti neprestan nemir v gozdu), zaradi katerih je obilo neljubih škod, smo lahko izvedeli v nedeljski kmetijski oddaji (TV Slovenija, nedelja, 31. 3. 1991). Avtor prispevka Janez Pirš je bil zelo tenkočuten in dovolj prepričljiv. Škoda, da tovrstnih prispevkov sredstva javnega obveščanja ne objavijo še več, saj bi bila javnost veliko bolj objektivno obveščena (preveč je namreč enostranskih sodb, ki poznavalcev razmer ne prepičajo, za kar smo krivi tudi v lovski organizaciji, ker smo bili predolgo preveč zaprti vase – op. M. T.).

Naj zaključim: Imeli bomo še veliko priložnosti, da povemo svoje mnenje in da se soočimo z resničnostjo trenutka, v katerem se nahajamo in živimo. Povejmo odločno, kakšni so naši pogledi, pozabimo na napake iz preteklosti in opozorimo na nekatere mednarodno priznane ocene, da smo znali slediti sodobnim tokovom v razviti Evropi, ki nas, mimogrede rečeno, prav tu ne daje na zadnje mesto...

Marjan Toš

Mednarodno-pravni vidiki varstva živalstva, rastlinstva in habitata

dr. Janez Šinkovec

Osnutek ustave Republike Slovenije vsebuje mednarodne konvencije in akte tudi kot lastno pravo. V želji za vključitev Slovenije v Evropsko skupnost bo treba upoštevati tudi njihove smernice, saj so jih države članice dolžne uveljaviti v dveh letih po sprejemu v Evropski skupnosti. Na področju varstva narave je v mednarodnem pravu sprejeto spoznanje, da so nujni ukrepi na planetarni ravni. S tem se omejuje nacionalna ekonomska suverenost narodov – ni dovoljeno ravnanje, ki lahko povzroči drugim nosilcem suverenosti škodo (prekomejne posledice). V mednarodnih dokumentih se s tega vidika razpravlja glede na nevarno stanje o »koristih vsega človeštva« in o »skupni dediščini človeštva«. Uveljavlja se supernacionalno pravo, ki bo sčasoma uveljavilo tudi sankcije po mednarodnem sodišču in ekonomske prek mednarodnih finančnih korporacij. Z notnim evropskim aktom (1986) je bila dopolnjena ustanovitvena pogodba Evropske gospodarske skupnosti (130 r do 350 t člen), ki uveljavlja naslednja pravi-

la: varovati okolje in izboljšati njegovo kakovost; prispevati k zdravju ljudi; obzirna in racionalna uporaba naravnih virov, skrb za njihov obstoj; zagotavljanje potrebnih informacijskih sistemov; opredelitev pogojev, prilagojenih za posamezne regije; predpisovanje ukrepov o prepovedi določenih ravnanj; opredeljevanje socialnega in gospodarskega razvoja z vidika varstva okolja. V zvezi s tem velja poudariti tudi določbo člena 100 a ustanovitvene pogodbe, ki obvezuje, da Evropska skupnost do 31. 12. 1992 doseže izenačenje predpisov v državah članicah za vsa področja varovanja okolja in da določijo enotne tehnološke standarde. Že obstoječe mednarodne konvencije uravnavajo problematiko divjadi in rastlinskega sveta. **Washingtonska konvencija** ureja vprašanja živalskega in rastlinskega sveta, posebej tistega dela, ki izumira, ki je ogrožen in ob tem obvezuje države, da vsa ta vprašanja še podrobneje razrešijo glede na svoje posebnosti. Ta konvencija tudi rešuje vprašanja prometa z divjadjo, divjačino in rast-

linami. Problematiko migrirajoče divjadi rešuje **bonnska konvencija**. **Bernska konvencija** je posvetila pozornost rastlinstvu in živalstvu v njihovem naravnem okolju. **Ramsarska konvencija** posveča posebno pozornost močvirskim območjem. Jugoslavija ni podpisala nobene od teh konvencij, kar nam utegne povzročiti neprijetne posledice, zlasti v prometu z divjačino in rastlinjem. Nujno bo, da bo Republika Slovenija upoštevala zahteve mednarodnega prava in še posebej Evropske skupnosti, ne le zaradi mednarodnih obveznosti, temveč tudi zaradi lastnega interesa, da uporabi izkušnje mednarodne znanosti in tako skrbi za ravnovesje v naravi.

Poudariti velja, da se pravno reguliranje okolja deli na medialno (varovanje tal, zraka in vode); kavzalno (prepoved vnašanja nevarnih snovi in ravnanje z njimi); vitalno (neposredno varstvo živalskega in rastlinskega sveta) in integracijsko (vseobsežno normiranje, zlasti z vidika opredeljevanja načel – prevencije, vzročnosti in kooperacije).

V zvezi z urejanjem statusa lovišč, ki imajo specifičnosti na področju živalskega in rastlinskega sveta, bo treba prirediti načela iz rimske pogodbe (opredelitev pogojev v posameznih regijah) in pri tem še posebej smernice, ki bodo v kratkem sprejete o favni, flori in habitatu (predlog Sveta EGS-4684/91-ENV). Te smernice nalagajo državam članicam, da opredelijo območja, ki so pomemb-

na glede favne, flore in habitata, vključno z morskimi področji. Države bodo morale okrepati za ohranitev gostote in mnogovrstnosti živalskih in rastlinskih vrst, ki so ekološko, znanstveno in kulturno posebno pomembne in ob tem posebej upoštevati zahteve po podvrstah, različnosti, obliki in lokalno ogroženih populacijah, se zavedati zahtev gospodarstva in potreb ljudi glede prostega časa. Države bodo skrbale za nadzor nad stanjem v habitatu in vseh regijah preprečevale vplive, ki bi bili dolgoročno negativni za obstoj in integriteto; skrbale za ustrezno populacijsko dinamiko z odstranjevanjem nevarnosti za tak del ekosistema; zagotavljale trajnost v opredelitvah rajonov. Pogoji za zadovoljivo izvrševanje smernic so: velikost življenjskega prostora se ne sme dolgoročno zmanjševati ali kako drugače omejevati; življenjske razmere naj se ne slabšajo; populacijska raven naj bo skladna z gospodarskimi cilji. Posebej varovana področja spadajo v predvideno evropsko mrežo in jim je treba zagotoviti ustrezen varovalni status, ki ga mora država izvajati. Ob tem se predvideva tudi ponovna poselitve živalskega in rastlinskega sveta, ki je izumrl v nekem okolju. Skladno s tem se posebej regulira pravna vprašanja posesti in drugih pravic, ki izvirajo iz lastnine, vprašanja transporta v območju, prodaje ali menjave dobrin, tudi s predkupno pravico države do nepremičnin. Ob tem se komercialna ali druga raba dovoljuje le ob stabilnosti populacij, zato se sprejemajo načrti, ki tudi določajo čas, ko je vsak poseg v naravno okolje prepovedan. V zvezi s tem bodo tudi države poskrbele za ukrepe v kmetijstvu in gozdarstvu, ki ne bodo škodljivo vplivali na ogrožene vrste. V ta namen je predvideno izdelovanje interdisciplinarnih analiz kot podlage za opredeljevanje ciljev in razširitev

STEKLINA NA OBMOČJU SLOVENIJE

Od 1. do 31. marca 1991 je bilo iz območja 31 občin v naši republiki laboratorijsko preiskanih za steklino 68 živali in sicer:

37 lisic, 2 psa, 11 mačk, 3 jazbeci, 7 glav srnjadi, 3 kune, 1 gams, 2 pižmovki, 1 ververica in 1 podlasica.

Odsek za virologijo VTOZD za veterinarstvo biotehniške fakultete v Ljubljani je ugotovil steklino pri živalih z območij 13 občin in sicer:

Domžale (1), Grosuplje (1), Kamnik (3), Ljubljana Vič-Rudnik (2), Ljutomer (1), mačka), Logatec (1), Metlika (1), Novo mesto (1), Ptuj (1), Ravne na Koroškem (1), Sežana (1), Šmarje pri Jelšah (1) in Žalec (1).

Ljubljana, 4. 4. 1991

dr. Armin Tomašič, dipl. vet.
Republiški veterinarski inšpektor

znanstvenih spoznanj, kar vse naj pripomore k sprejemu ustreznih ukrepov. Posebna komisija EGS bo te študije spremljala, ugotavljala izpolnjevanje kriterijev in ukrepov ter o tem seznanjala javnost. Zato bodo države članice o stanju področij in ukrepih v njih obveščale komisijo EGS, ki bo izvajala koordinacijo in usmeritev za uresničitev teh smernic.

Iz podanega prikaza je razvidno, da postaja lovstvo pomemben dejavnik v varovanju okolja in da bomo morali v lovskih družinah tem vprašanju posvetiti posebno pozornost, zlasti z vidika varovanja ogroženih populacij. Očitno je, da bomo lovci v veliki meri prevzeli tudi funkcijo naravovarstvenikov, ki jo sicer neformalno že opravljamo, potrebno pa jo bo v naših pravilih tudi jasneje opredeliti. Ob tako poudarjenih splošnih interesih se jasno pokaže, da so nekatera razmišljanja o popolni privatizaciji lovstva povsem nesprejemljiva. Ravnoesje v naravi, varstvo živalskega in rastlinskega sveta postaja planetarna zadeva, ki je ni mogoče prepustiti dobri ali slabi volji posameznikov. Država bo prevzemala mednarodne obveznosti in bo zato morala poiskati oblike, ki bodo zagotavljale spoštovanje splošnih interesov.

V MAJU zakon dovoljuje lov na vso nezaščiteno divjad (lisica, pižmovka, siva vrana, sraka, šoja) ter na tu navedeno in prikazano divjad, vendar le, če je odstrel planiran in lovška organizacija (LD, ZLD, LZS, OZD) s svojim sklepom lovne dobe na kako divjad ni skrajšala oziroma lova ni prepovedala vse leto.

divji prašič
Pozor, odstrel vodeče svinje je prepovedan!

srnjak od 16. V.

rušavec

11. V. vzide ob 4.35 in zaide ob 19.22
26. V. vzide ob 4.19 in zaide ob 19.39

☺ = 7. V.,
vzide ob 2.57,
zaide ob 12.49

☺ = 14. V.,

☺ = 20. V.,
vzide ob 12.17,
zaide ob 2.06

☺ = 28. V.,
vzide ob 21.10
zaide ob 4.02

Informacija o gojitvenih loviščih v Republiki Sloveniji z oceno potrebe in smotrnosti njihovega nadaljnega obstoja

Izvršni svet Skupščine Republike Slovenije je na 6. seji dne 21. junija 1990 obravnaval informacijo o gojitvenih loviščih v Republiki Sloveniji z oceno potrebe in smotrnosti njihovega nadaljnega obstoja, ki jo je na pobudo zborov Skupščine občine Vrhnika, sprejeto na sejah 19. 4. 1990, pripravil Republiški komite za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, in predlog Lovskih družin Begunje, Borovnica, Logatec in Vrhnika (dopis z dne 9. 6. 1990) in sprejel naslednje

ugotovitve in sklepe:

Informacija je bila pripravljena v zvezi s pobudo Skupščine občine Vrhnika za izdelavo ocene o potrebi in smotrnosti obstoja gojitvenih lovišč v Republiki Sloveniji.

Odbor je informacijo podprl in se v celoti strinjal z njeno temeljno ugotovitvijo, da je nadaljnji obstoj gojitvenih lovišč potreben in smotrni, še več, gojitvena lovišča je treba zakonsko zaščititi kot naravne oziroma krajinske parke, ljudi, zaposlene v teh loviščih, pa dodatno naravovarstveno izobraževati. Izpostaviti je potrebno ekološko in naravovarstveno funkcijo gojitvenih lovišč in opozoriti, da bi njihova ukinitve povzročila veliko ekološko škodo. Odprta je bila dilema, ali naj se vprašanje gojitvenih lovišč reši v že obstoječi zakonodaji (npr. v zakonu o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč) ali pa v popolnoma novem zakonu, ki bi celovito zaščitil floro v gojitvenih loviščih. Ob tem je bilo tudi predlagano, da v bodoče ne bi imeli posebnega zakona o lovstvu, temveč širši zakon o živalstvu, lovski zakon pa bi bil le del tega zakona. Še pred sprejemanjem oz. spreminjanjem zakonodaje pa je potrebno zagotoviti strokovne podlage za sklepanje o zakonih z urejenim vrednotenjem biotopov (habitatov).

Gojitvena lovišča je torej potrebno po eni strani zaščititi, po drugi strani pa omogočiti, da se bodo izrabljala za koristne namene in sicer za potrebe visokega lovskega turizma, za potrebe kmetijstva, kot rezervati podtalnice ipd. V razpravi je bil izpostavljen tudi položaj lovskih družin, katerih dohodki v nasprotju z dohodki gojitvenih lovišč niso obremenjeni z nikakršnimi dajatvami, hkrati pa lovske družine uživajo lovišča docela brezplačno. Po oceni odbora bi morale lovske družine del svojih dohodkov prispevati za ohranitev avtohtone divjadi (predvsem mesojede) v gojitvenih loviščih, drugače pa bi bilo potrebno urediti tudi vprašanje škode, ki jo povzroča divjad kmetom in urediti povračila škode prek zavarovalnic in ne v direktnem stiku med lovskimi družinami in kmeti. S tem bi se izognili številnim konfliktnim situacijam, zagotovljena pa bi bila tudi večja strokovnost.

Odbor **predlaga** Izvršnemu svetu Skupščine Republike Slovenije, da v skladu z razpravo dopolnjeno informacijo obravnava in sprejme ter pošlje Skupščini občine Vrhnika.

dr. Jože Mencinger l.r.
predsednik odbora za gospodarstvo
Izvršnega sveta Skupščine
Republike Slovenije

Ljubljana, 13. 6. 1990

I. UGOTOVITVE

Izvršni svet Skupščine Republike Slovenije ugotavlja:

1. V Republiki Sloveniji imamo 11 gojitvenih lovišč, od katerih jih ima večina sto- in večletno tradicijo.

Gojitvena lovišča, razen GL Kompas – Petrovci, so bila ustanovljena z odločbo Predsedstva vlade LRS ali z odločbo Ministrstva za gozdarstvo in lesno industrijo LRS.

2. Z gojitvenimi lovišči upravljajo organi-

zacije združenega dela, ki so različno organizirane, z dvema gojitvenima loviščema pa upravlja Lovska zveza Slovenije.

3. Upravitelji gojitvenih lovišč imajo poleg nalog, ki jih imajo lovske družine v svojih loviščih, še posebne naloge na področju varstva avtohtone divjadi, ponovne naselitve zatrtih avtohtonih živalskih vrst, ohranitve redkih vrst avtohtone divjadi in sodelovanja z znanstvenimi in strokovnimi ustanovami s ciljem strokovne gojitve divjadi in uveljavljanjem najnovejših spoznanj pri gojitvi, ki so podrobneje določene v družbenem dogovoru o varstvu in gojitvi določenih vrst avtohtone divjadi (Uradni list SRS, št. 9/83).

4. Gojitvena lovišča so ob ustanovitvi brez dvoma izpolnila prvo zadano nalogo, da morajo poskrbeti za dvig številčnosti v vojnih letih razredčene avtohtone divjadi. Iz teh lovišč so se vse vrste divjadi širile v lovišča lovskih družin. Iz teh lovišč je bila odlovljena tudi živa divjad za naselitve drugod po Jugoslaviji in v tujini.

5. Gojitvena lovišča so skrbela in še skrbijo za ohranitev zavarovanih, redkih in ogroženih vrst divjadi. Tako so GL Medved, GL Snežnik in GL Jelen bistveno prispevala k temu, da imamo v Sloveniji – kot nikjer drugod v Srednji Evropi – stabilno populacijo medveda. V gojitvenih loviščih so prvi v Sloveniji začeli opuščati lov na divjega petelina – GL Jelen in GL Medved že sredi 60-ih let – in varovati volka, ki mu v Sloveniji grozi izumrtje.

6. Gojitvena lovišča so izpolnila nalogo tudi glede ponovnega naseljevanja nekoč zatrtih avtohtonih vrst. GL Triglav je ponovno naselilo kozoroga v Julijskih, GL Kozorog pa v Kamniških Alpah. GL Medved je ponovno naselil risa, ki je pomemben dejavnik za vzdrževanje naravnega ravnotežja v Sloveniji, Hrvaški in Bosni.

7. Uspešnost pri dvigu številčnosti, zlasti parkljaste rastlinojede divjadi, kot tudi spremembe, do katerih je prišlo v okolju, so v zadnjih letih postavile pred gojitvena lovišča novo strokovno nalogo, namreč usklajevanje interesov varstva in gojitve divjadi z interesi drugih dejavnosti, v prvi vrsti s kmetijstvom in gozdarstvom. Da so problemi v odnosih zlasti gozda in divjadi ravno v gojitvenih loviščih najbolj izraziti,

Zimska skupina srnjadi (trije srnjaki in srna) pobira hrano izpod tanke snežne odeje.
Foto: F. Leben

je docela razumljivo, saj so to jedra populacij divjadi, ki se je iz njih širila na druge površine. Res pa je tudi, da se danes v Sloveniji najbolj intenzivno in tudi najbolj strokovno iščejo poti za usklajevanje teh interesov ravno v gojitvenih loviščih, kjer je sodelovanje lovstva z gozdarstvom in drugimi dejavnostmi najbolj tesno in na višji strokovni ravni kot v loviščih lovskih družin, kjer za strokovno dogovarjanje, načrtovanje in ukrepanje pogosto manjka ustreznih ljudi. Primer za to je zlasti GL Jelen, kjer so prvi odločneje posegli z odstrelom v populacije divjadi in dokazali, da to njihovega obstoja ne ogroža, ali pa GL Medved, ki se vzorno vključuje v gozdnogospodarsko načrtovanje za ohranitev habitatov divjadi. Intenzivno usklajevanje pa poteka tudi v GL Kozorog, GL Pohorje in tudi v GL LZS Ljubljanski vrh in Žitna gora.

8. Gojitvena lovišča si intenzivno prizadevajo za ohranitev naravnih habitatov divjadi in izboljšanje njenih življenjskih možnosti v okolju. Zato se strokovno vključujejo že v načrtovanje posegov v okolje in zasledujejo opravljanje načrtovanih del v naravi. Razen pri gospodarjenju z gozdovi se je to izkazalo kot nujno potrebno tudi pri komasacijah in melioracijah kmetijskih zemljišč.

V vseh gojitvenih loviščih opravljajo na znatnih površinah tudi biotehnična dela, zlasti za izboljšanje prehrane divjadi s košnjo opuščenih travnikov in pašnikov med gozdovi, urejanjem njiv za divjad, presekovanjem grmišč itd. V vseh gojitvenih loviščih je tako za divjad urejenih skupaj 1.207 ha pašnikov in krmnih njiv za divjad.

9. Gojitvena lovišča so osnovni poligoni

za znanstveno raziskovanje divjadi v Sloveniji. Brez profesionalnih kadrov, zlasti brez profesionalne lovsko-čuvajske službe, ki edina lahko zbira podatke z načrtnim opazovanjem divjadi, zanesljivo evidentira podatke o uplenjeni divjadi in opravlja največkrat težko in neprijetno zbiranje in shranjevanje materiala za analize (notranji organi uplenjene divjadi, poginula divjad itd.) si znanstvenoraziskovalnega dela ni mogoče niti zamisliti. Zato so domala vse raziskave divjadi v Sloveniji potekale in še potekajo v gojitvenih loviščih. S temi raziskavami nastopajo naši raziskovalci tudi na mnogih strokovnih srečanjih v tujini in po teh raziskavah v tujini ocenjujejo strokovnost našega lovstva in našo skrb za ohranitev divjadi. Pri raziskovanjih divjadi na območju gojitvenih lovišč pa so že sodelovale ali pa nameravajo sodelovati tudi tuje znanstvene institucije.

10. Večina gojitvenih lovišč že danes izpolnjuje pogoje, ki so značilni za območja narodnih, regijskih ali krajskih parkov – GL Triglav pa je že postal narodni park. Vsekakor pa bi zahtevala »prekvalifikacija« površine kateregakoli že gojitvenega lovišča v naravovarstveni park take ali drugačne kategorije precej manj truda kot osnovevanje tega na drugih površinah. Ne gre tudi spregledati, da ima večji del gojitvenih lovišč dolgoletno – nekatera tudi več kot 100-letno naravovarstveno tradicijo.

11. Gojitvena lovišča se vzdržujejo sama z lastnimi prihodki. Če dobivajo dotacijo iz drugih virov ali od organizacij, v katere so vključena, in iz proračuna Republike Slovenije, pa gre za strogo namenska sredstva, vezana na izpolnitev določenih nalog, razen tega pa teh sredstev ni veli-

ko. V vseh drugih državah, ki imajo podobne ustanove – in državna ali kako drugače imenovana lovišča nimajo samo vzhodne, ampak tudi prav vse zahodne države Evrope – jih vzdržujejo z obilnimi dotacijami iz proračuna. Ne samo, da se morajo gojitvena lovišča pri nas vzdrževati iz lastnih prihodkov, njihovi dohodki so obremenjeni z vsemi dajatvami kot dohodki katerekoli druge gospodarske dejavnosti.

Ob opravljanju podobnih nalog pa dohodki lovskih družin, pridobljeni iz lovišč, niso obremenjeni z nikakršnimi dajatvami in te organizacije uživajo lovišča docela brezplačno.

12. Prizadevanje za zagotovitev dohodka, ki jim omogoča obstoj, je prisilil gojitvena lovišča v iskanje različnih poti za povečanje prihodkov. Zato so do zavidljive višine – tudi pri sodelovanju z institucijami in lovišči v tujini – razvila vzrejališča pernatih divjadi (fazanerije) in gojitev parkljaste divjadi v oborah. Na ta način pridobijo znatna sredstva, katerih del vlagajo v prosti del lovišča, s katerim upravljajo.

13. Na podlagi vsega navedenega izvršni svet Skupščine Republike Slovenije sklepa, da je ohranitev gojitvenih lovišč v Sloveniji potrebna in smotrna in da za njihovo razdelitev med lovske družine niso izpolnjeni pogoji, predpisani v veljavnem zakonu o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč (27. in drugi členi).

Ukinitev gojitvenih lovišč bi:

- znižala strokovnost dela pri varstvu in gojitvi divjadi;
- oslabila intenzivnost usklajevanja odnosov divjadi z okoljem in v njem potekajočimi dejavnostmi;
- onemogočila uspešno znanstvenoraziskovalno delo na divjadi;
- prizadela možnosti za osnovevanje naravovarstvenih površin v Sloveniji.

II. SKLEP

Izvršni svet Skupščine Republike Slovenije nalaga Republiškem sekretariatu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, da izdela temeljito analizo zakona o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč in da na tej podlagi pripravi spremembe in dopolnitve tega zakona, v katerih bodo med drugim tudi natančno opredeljena gojitvena lovišča, njihov upravljalci ter njegove naloge.

Aleš Čerin i.r.
generalni sekretar

Od dovoljenih sedmih risov uplenjenih kar dvanajst v lovni dobi 1990/91

Janez ČOP, dipl. biol., Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo Ljubljana

Na vlogo Lovske zveze Slovenije, ki je predlagala za lovno dobo 1990/91 odstrel 8 risov, je Republiški sekretariat za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano izdal odločbo, da se v omenjeni lovni sezoni sme na območju lovišč celotne Slovenije odstreliti 7 risov, in sicer v času od 15. 10. 1990 do 28. 2. 1991. Odločba je zahtevala, da morajo uplenitelji odstrel takoj javiti LZS in dostaviti vse, za preučevanje risa potrebne podatke in dele uplenjenih risov našemu inštitutu in Inštitutu za zoohigieno in patologijo divjih živali ter Inštitutu za virologijo, kjer opravijo pregled na steklino. Do sedaj pri odstreljenih risih v Sloveniji niso ugotovili te bolezni.

V tej odločbi je bilo dvojje bistvenih novosti:

1. Odpravljena je nesmiselna večletna rajonizacija za risa, ki je od leta 1985 pogojevala načrtovan odstrel te zveri v rajonu, ki je obsegal 3 lovskogojitvena območja (LGO): Kočevsko-Belokranjsko, Notranjsko in Krmsko. Za ta lovišča se je določeval vsakoletni količinski odstrel risov. Izven rajona je bil odstrel v zadnjih letih številčno neomejen, kar je prišlo še posebno do izraza v lovni dobi 1988/89, ko je bilo v rajonu izločeno od dovoljenih 8 le 6 risov, izven pa kar 8! Popoln nesmisel tedanje lovne politike, proti kateri smo energično oporekali, iz tujine pa sta LZS in republiški sekretariat dobila priporočila od IUCN. Zadnje enotne gojivne smernice, ki veljajo od 1. 1. 1991 dalje, določajo v poglavju »Ris«, da na celotnem območju Slovenije veljajo enotni varstvo in gojitev, lovna doba in pogoji za odstrel risov. Ris je bil vendar še pred dobri sto leti razširjen po celotnem gozdnatem območju Slovenije in ne le na Kočevskem in Notranjskem.

2. Druga novost je v trajanju lovne dobe, ki je sedaj skrajšana na čas od 15. 10. do 28. 2. naslednjega leta. Pred dvema letoma je bil dovoljen odstrel v rajonu že mesec prej, od 15. septembra, izven rajona pa že

Preglednica 1:
ODSTREL IN POGIN RISOV

Št.	Datum	LD	teža	spol
1.	julij 90	Nanos	22 kg	m, (pogin)
2.	15. sept.	Loški Potok	18 kg	ž
3.	12. okt.	Osilnica	6 kg	ž, mladič (past)
4.	21. okt.	Planina	26 kg	m
5.	4. nov.	Nanos	23 kg	m
6.	11. nov.	Slavnik-Materija	18 kg	ž
7.	11. nov.	Slavnik	8 kg	ž, mladič
8.	9. dec.	Smuk-Semič	14 kg	ž
9.	15. dec.	Osilnica	23 kg	m
10.	22. dec.	Loka	23 kg	m
11.	24. jan. 91	Bukovje	9 kg	ž, mladič (past ?)
12.	17. februar 91	Drežnica	15 kg	m, (pogin)

P. s.

Glede na lovskogojitvena območja (LGO) so bili odstreljeni ali najdeni poginuli:

Kočevsko-Belokranjsko LGO	– 5	Po spolu je bilo 6 samcev in
Notranjsko LGO	– 2	6 samic, od tega so bili
Obalno-Kraško LGO	– 2	trije mladiči in 9 odraslih
Soško LGO	– 2	risov.
Triglavsko LGO	– 1	

kar s 1. septembrom. Kaj ima npr. lovec od uplenjenega 4–5 kg težkega mladiča, ve samo lovski lobi, ki je predlagal tako zgodnjo lovno dobo. Vseskozi je sicer zaščiten vodna samica, vendar imamo zabeleženih kar nekaj primerov, ko je bila »ustreljena samica z mladičem vred ali je

bila odstreljena le samica (lahko tudi povozena ali kaj drugega) in so mladiči prišli v vasi, v hleve iskat hrano, ker še niso znali sami preživeti. Mladiči do starosti 7–8 mesecev so povsem odvisni od vodnice – risinje, ki jim prinaša hrano ali jih uči loviti plen.

Lokacije odstreljenih in poginulih risov v Sloveniji v lovni dobi 1990/1991

Omamljen ris z radio oddajnikom in anteno na ovratnici pred izpustitvijo v naravo. Fotografirano v Vogezih (Francija).

Foto J. Čop

Komentar

Že meseca julija 1990 smo prejeli obvestilo, da je bil najden poginul ris v lovišču LD Nanos. Brez dvoma je bil ris streljan še v nelovni dobi in ga pripisujemo lovcu – krivolovcu iz omenjenega ali bližnjega lovnega območja. Kje je bil streljan, se ne ve, lahko se je le privlekel do kraja, kjer je bil najden. Zaradi te najdbe je republiški komite znižal načrtovan odstrel od 8 na 7 risov!

Iz preglednice 1 je razvidno, da je bil pred pričetkom lovnice dobe ustreljen še 1 ris (št. 2) Zgodilo se je prvič v zadnjih letih, da je bil načrt odstrela risov izvršen že 9. decembra. LZS je takoj naslednji dan poslala obvestilo na vse zveze lovskih družen v Sloveniji, da z 10. decembrom 1990 ni več dovoljen odstrel risov. Vendar tega niso povsod upoštevali – po tem datumu sta bila namreč ustreljena še dva risa v decembru, februarja 1991 pa so našli poginulega risa na obrobju Narodnega parka Triglav, pri vasi Drežnica pod Krnom. Na Veterinarski fakulteti v Ljubljani so ugotovili, da je bil zastrupljen z insekticidom paration. Končno nam je znana bilanca – 8 ustreljenih risov, dva sta bila najdena poginula in dva ujeta v past.

Iz lovske statistike smo zbrali podatke o ocenjenem spomladanskem staležu risov v letu 1990 po posameznih LGO v Sloveniji in koliko risov predlagajo za odstrel (preglednica 2).

Preglednica 2:

LGO	Ocena spom. št. risov	Predlog za odstrel
Kočevsko-Belokranjsko	35	3
Notranjsko	67	13
Krimsko	14	—
Obalno-Kraško	18	4
Soško	15	9
Idrijsko	3	1
Gorenjsko	16	—
Triglavsko	3	3
Dolomitsko	4	3
Novomeško	14	5
Posavsko	1	2
Zasavsko	—	1
Savinjsko-Kozjansko	—	1
Skupaj	190	45

S pomočjo antene je mogoče spremljati gibanje risa z radio oddajnikom na njegovih nočnih in dnevnih pohodih. Fotografija je iz Vogezov (Francija), kjer so izpustili 9 risov.

Foto J. Čop

Ocena, da v Sloveniji živi okrog 190 risov, kar naj bi bil spomladanski stalež, je že vrsto let konstanta – v l. 1988 naj bi jih bilo v istem obdobju tudi 195, v l. 1989 pa 194. Raziskave Švicarjev (Breitenmoser, Haller) s pomočjo radiotelemetrije kažejo, da pri njih odrasel ris pospravi letno cca 150 glav parkljaste divjadi – srnjadi ali gamsov. Po tej oceni naj bi 190 risov v Sloveniji letno izločilo kar 950 glav parkljaste divjadi. Dejstvo pa je, da je odstrel npr. srnjadi v loviščih na Kočevskem, Notranjskem in v okolici Postojne v porastu.

Preseneča nas tudi podatek za LGO Posavje, Zasavje in Savinjsko-Kozjansko LGO – od tod doslej nismo prejeli nobenih informacij, da bi ris prišel že v njihova lovišča. Na kakšni osnovi sploh načrtujejo odstrel, nam je zaenkrat uganka.

Meseca januarja 1991 je Zveza lovskih družen Gorenjske naslovila na Republiški sekretariat prošnjo za dodaten odstrel risa, za katerega sta zaprosili Lovska družina Kranjska Gora in Dovje. Menim, da ni narobe, če seznanim tudi širšo lovsko javnost z utemeljitvijo obeh lovskih družen za dodatno odobritev odstrela kakor tudi s posledično negativno odločbo in z obrazložitvijo Republiškega sekretariata za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, kjer je postopek vodil dipl. inž. Anton Simonič, republiški lovski inšpektor. Oboje citiram v celoti:

UTEMELJITEV ZLD GORENJSKE:

Na področju Belce, mejnem področju LD Kranjska Gora in Dovje, od zadnjih snežnih padavin dalje sledimo dva risa, njuno prisotnost pa zaznamujejo tudi najdbe raztrgane srnjadi in gamsov. Poleg teh dveh risov so po podatkih gorenjskih lovskih organizacij zadržuje v gorenjskih loviščih še najmanj 5 risov, skupno torej najmanj sedem. Lov na risa je po obvestilu LZS in RK KGP za lovsko leto 1990/91 končan, ker je dovoljen odstrel sedmih risov že dosežen oz. presežen.

Prisotnost risov v izrazito gamskih loviščih kot sta omenjeni dve lovišči, po mnenju lovcev, ki že poznajo odnos ris – gam, ni potrebna, zlasti pa ne v Belci, ki je izrazito zimovališče gamsov in kot tako opredeljeno tudi v srednjeročnih lovskogospodarskih načrtih obeh lovskih družen.

Poleg tega sta obe lovišči uvrščeni v lovišči, kjer je gamsja garjavost prešla, torej sta v fazi obnavljanja populacije karavanskega gamsa, kjer bi še večje izgube gamsov spet upočasnile revitalizacijo gamsa. Poleg tega sta v obeh loviščih prisotna tudi še dva para planinskih orlov, ki ju lovci dosledno varujejo in spremljajo njun razvoj, čeprav zahtevata tudi svoj davek ne le med divjadjo, temveč tudi med drobnico. Samo v letu 1990 kmetje iz Srednjega Vrha pogrešajo najmanj 40 jagnjet ovc, ki naj bi jih odnesli orli. Kmetje postajajo nestrpni, zahtevajo odškodnino in spet so vseh težav krivi izključno samo lovci. Če se kot reduktor (ne selektor) številčnosti pasoce se drobnice pojavi še risa, obstaja bojazen, da bo klima, ki bo nastala zaradi tega med gorskimi kmeti in lovci, še poslabšala stanje. Obe lovski družini pa nista pripravljeni plačevati škode, ki jih bosta povzročila drobnici ris in orel.

Lovci Zgornjesavske doline zavzemajo stališče, da je ob močnih spremembah v gamsovem okolju, kar je povzročil človek (izguba letnih pasišč zaradi povečane ovčereje, intenzivno zaraščanje planin, stalen nemir v gorah, graničarji, izletniki, planinci, turno smučanje, helikoperski preleti, padalci) ter ob intenzivnem odstrelu gamsov z namenom, da se gamsja garjavost ne bi več ponavljala, povsem zadosten en sam naravni selektor, to je planinski orel, ki bo skupaj z lovci zagotovil sonaravno gospodarjenje z gamsi.

ODGOVOR:

Sekretar Republiškega sekretariata za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano v Ljubljani izdaja na vlogo Zveze lovskih družin Gorenjske, št. 16–91 z dne 16. 1. 1991, na podlagi 3. odstavka 12. člena in 2. odstavka 14. člena zakona o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč (Uradni list RS, št. 25/76 in 29/86) naslednjo

ODLOČBO

Prošnja Zveze lovskih družin Gorenjske za dodatni odstrel risa v lovni sezoni 1990/91 na Gorenjskem lovskogojitvenem območju-vključno z loviščema LD Kranjska Gora in LD Dovje – se zavrne in dodatni odstrel risa se ne dovoli.

Obrazložitev:

V času od 15. oktobra 1990 do 28. februarja 1991 je bilo z odločbo št. 324-01-77/90 dovoljeno na celotnem ozemlju Republike Slovenije odstreliti 7 risov. Ta dovo-

ljeni odstrel je bil izpolnjen do 10. decembra 1990, zatem pa sta bila iz še ne dokončno raziskanih vzrokov odstreljena še dva risa. Če k temu prištejemo še julija 1990 v lovišču LD Nanos najdenega, zaradi strelne rane poginulega risa, lahko rečemo, da je bilo v lovni sezoni 1990/91 v Sloveniji izločenih kar 10 risov. Tolikšno število pa je za populacijo te redke, s 14. členom citiranega zakona trajno zavarovane vrste ne samo dovolj, ampak že preveč.

Še zlasti nezaželeno pa je pretirano poseganje med rise z odstrelom v Sloveniji, kjer zaradi strupenih emisij propadajoče gozdove obremenjujejo še številčne in marsikod tudi preštevilčne populacije parkljaste rastlinojede divjadi, ki mestoma popolnoma onemogočajo naravno obnovo gozdov. Vse to v polni meri velja tudi za Gorenjsko lovskogojitveno območje, kjer prisotnost učinkovitega naravnega selektorja ne potrebuje samo gozdovi, ampak tudi divjad, saj se ravno na tem območju vedno znova pojavljajo garje med gamsi.

V vlogi za odstrel je tudi trditev, da zadoštuje en sam selektor in sicer planinski orel, da skupaj z lovci zagotovi sonaravno gospodarjenje z gamsi. Kako neosnovana je ta trditev, dokazuje ponavljajoče se pojavljanje in širjenje gamsjih garij ravno v Karavankah. Čeprav so bili pred izbruhom epidemije garij v teh loviščih že prisotni tako orli kot lovci, se je ta parazitarina bolezen nezadržano razširila in zahtevala med gamsi toliko žrtev, da tega ni mogoče primerjati niti z izgubami, ki jih gamsom lahko prizadene ris ali katerikoli drug plenilec. Takšno dogajanje pa samo dokazuje, da lovci z orli vred niso mogli ohranjati populacij gamsov, naravno uravnoteženih z življenjskimi možnostmi v njihovem okolju.

Ker prisotni plenilci – torej orli in lovci – niso mogli ohraniti naravnega ravnotežja, je morala narava poseči v dogajanje s tako imenovano »nadomestno umrljivostjo« – garjami. Garje so morale nadomestiti delovanje manjkajočih plenilcev in radikalno znižati številčnost gamsov. Od upada po garjah pa se je številčnost gamsov na tem območju ponovno povečala – hkrati pa so se ponovno pojavila obolenja za garjami. Da se epidemija garij ne bi ponovno razmahnila, bi morali biti lovci pojava risa v lovišču samo veseli. Ris obolele gamse prej in bolj učinkovito izloča kot lovec.

Prav Belca, kjer danes lovci sledijo risu, je bila njegovo domovanje že od nekdaj. Tu je bil namreč po podatkih iz literature ujet v past »zadnji« ris na Gorenjskem (leta 1849).

Okolje v Karavankah, zlasti v loviščih Dovje in Kranjska Gora, se ni toliko spremenilo, da ne bi dovoljevalo obstoja risa. Večina pritiskov civilizacije, turno smučanje, izletništvo, padalstvo, preleti helikopterjev itd., prav v teh loviščih v manjši meri obremenjuje naravo kot marsikod drugod po naših gorah. Sicer pa si prizadevajo v Karavankah (v loviščih preko meje) ponovno razširiti risa tudi v Avstriji. Že pred nekaj meseci so naslovili na Republiški sekretariat za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano dopis, s katerim prosijo, naj bi ravno ob meji z Avstrijo preprečili pokončevanje risov, ker bi to ogrozilo obstoj risa na njihovi strani.

Kar zadeva sredstva za plačevanje škode, ki bi jo utegnil ris prizadeti kmetovalcem pri ovcah, pa pripominjamo, da gre za sredstva, pridobljena iz lovišča z izkoriščanjem narave in ne za sredstva iz žepov lovcev. Zato se ta sredstva upravičeno lahko porabijo za ohranitev pomembnih delov narave. To pa ni samo rastlinojeda lovna divjad, ampak tudi pri lovcih sicer osovraženi, a zato naravi nič manj nujno potrebni plenilci, vključno s številnimi drugimi oblikami življenja v naravi, od rastlin dalje. Sicer pa ris doslej vsaj v tem območju ni – za razliko od nekaterih drugih vrst divjadi – kmetijstvu prizadejal še nobene škode.

Da dodatni odstrel risa na Gorenjskem ne bi bil umesten, pa trdijo tudi strokovna mnenja Zavoda Republike Slovenije za varstvo naravne in kulturne dediščine, Inštituta za gozdno in lesno gospodarstvo Slovenije in tudi Lovske zveze Slovenije.

Naš inštitut je izjemno dobro in sproti seznanjen s situacijo o risih v sosednjih Koroški; avtor tega zapisa je tudi član posebnega strokovnega odbora pri Lovski zvezi Koroške v Celovcu, ki je bil ustanovljen lani. Odbor spremlja dogajanje z risi v loviščih Koroške. Tja so se doselili risi že pred dobrimi desetimi leti iz področja Murau na Štajerskem (izpušeni l. 1977). Po informacijah so risa sledili tudi v predelu Karavank, ki meji na lovišče LD Kranjska Gora, zato je mogoče pričakovati, da bo zašel (ali pa je že) v lovišča omenjenih dveh LD. Avstrijci nameravajo odloviti dva do tri rise, jih opremiti z radio oddajniki in v naslednjih letih spremljati njihove migracije, prehrano itd. Na to že sedaj opozarjamo lovce na naši strani Karavank. Naj pred strelom dobro pogledajo, da ne bo pod strelom padel kateri od tistih z ovratnikom in anteno!

Sekretar Republiškega sekretariata za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije izdaja na **vlogo Lovske družine Prosenjakovci**, št. 2/91 z dne 19. 2. 1991, ki jo je posredoval Sekretariat za kmetijstvo in gozdarstvo občine Murska Sobota z dopisom št. 324-1/91-11, dne 21. 2. 1991, za **odstrel telet jelenjadi izven lovne dobe** in ob upoštevanju ugotovitev in priporočil zapisnika o komisijskem ogledu škode, ki jo je povzročila jelenjad v sestojih okoliša Polana, dne 8. 3. 1991, na podlagi drugega odstavka 14. člena zakona o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč (Uradni list SRS, št. 25/76 in 29/86) naslednjo

ODLOČBO

V vseh loviščih prekmurskega dela Pomurskega lovskogojitvenega območja se **minimalno obvezni odstrel jelenjadi v letu 1991 poveča za 50%** nad višino v letu 1990 dejansko doseženega odstrela te divjadi. Minimalno obvezni odstrel jelenjadi mora zato doseči 268 glav. Sestava odstrela naj bo naslednja:

teleta moškega spola – obvezno	51 glav	– lahko je neomejeno preseženo
lanščaki – šilarji – obvezno	21 glav	– lahko je neomejeno preseženo
jeleni, dopolnjenih 2–4 let	19 glav	– ne sme biti preseženo
jeleni, dopolnjenih 5–9 let	13 glav	– ne sme biti preseženo
jeleni, dopolnjenih 10 in več let	3 glave	– ne sme biti preseženo
Skupaj jeleni	107 glav	
teleta žen. spola – obvezno	51 glav	– je lahko neomejeno preseženo
košutice junice – obvezno	32 glav	– je lahko neomejeno preseženo
košute dopol. 2 in več let	78 glav	– preseganje ni zaželeno
Skupaj košute	161 glav	

Minimalno obvezni odstrel 268 glav z razmerjem jeleni 40%: košute 60% ali 1:1,5 se lahko neomejeno poveča s preseganjem za odstrel minimalno določenega števila telet jelenjadi obeh spolov in jelenjadi, ki je dopolnila prvo leto življenja, torej jelenčkov-lanščakov in košutic-junic.

Teleta jelenjadi obeh spolov, jelenčke-lanščake in košutice-junice je v letu 1991 in 1992 dovoljeno odstreljevati vse leto, tudi izven z zakonom določene lovne dobe v neomejenem številu. Za jelene od dopolnjenega 2. leta dalje velja enaka lovna doba, kot je bila določena za leto 1990, to je od 20. avgusta do 31. decembra. Števila za odstrel določenih jelenov posameznih starostnih kategorij ni dovoljeno prekoračiti. Ni zaželeno prekoračiti tudi števila za odstrel določenih košut, ki so dopolnile 2 ali več življenjskih let. Za te košute velja lovna doba, določena z zakonom od 1. septembra do 31. decembra.

Pomursko lovskogojitveno območje je dolžno minimalno obvezni odstrel jelenjadi v predpisani sestavi smiselno razdeliti po posameznih loviščih svojega območja. Z zasledovanjem izpolnjevanja odstrela iz meseca v mesec je dolžno zagotoviti izpolnitev tega odstrela, ne da bi bilo ponovno odstreljenih preveč jelenov in premalo vseh drugih kategorij jelenjadi.

Škoda, ki jo jelenjad v Prekmurju povzroča na poljih in po gozdnih sestojih, iz leta v leto narašča. Na pobudo medobčinske gozdarske inšpekcije je bila že 29. 3. 1989 sklicana komisija, ki si je ogledala hude poškodbe, povzročene od jelenjadi z lupljenjem lubja v sestojih Polane in Črnega Loga. Zato je bila izdana odločba 324-01-15/89 za podaljšanje lovne dobe za teleta jelenjadi obeh spolov, jelenčke lanščake in košutice junice do 15. februarja 1990 z zahtevo, da je potrebno odstrel jelenjadi izpolniti predvsem z netrofejno jelenjadjo. Ravno tako na pobudo gozdarske inšpekcije sklicana komisija si je dne 8. 3. 1991 ponovno ogledala škodo, nastalo z lupljenjem in obgrizovanjem drevesnega lubja in ugotovila, da se je stanje še poslabšalo, ker je obseg škode narasel. Stanje se je poslabšalo tudi glede škode na poljih, kmetovalci pa zahtevajo radikalne ukrepe za njihovo znižanje.

Kot je mogoče razbrati iz podatkov o odstrelu jelenjadi leta 1990, ki jih je posredovalo Pomursko IGO, se lovci resnosti stanja ne zavedajo. Sestava v letu 1990 izpolnjenega odstrela jelenjadi namreč kaže, da v odstrelu še vedno prevladujejo jeleni od dopolnjenega 2. življenjskega leta dalje s kar 43% deležem, čeprav bi jih smelo biti v najboljšem primeru 20%, v razmerah Prekmurja pa 13–14%. Zato jelenjad moškega spola s 53% v odstrelu prevladuje – če ni njen delež še večji, kajti razmerje 16 telet-jelenčkov: 35 teletom-košuticam ni ravno prepričljiv podatek za vsakogar, ki ve, kako majhne so pri odstrelu možnosti izbire telet po spolu in da se teleta polegajo v razmerju 1:1 do 1:1,3. V odstrelu v Prekmurju pa je to razmerje kar 1:2,2.

Vendar naj bo razmerje med spoloma pri teletih kakršnokoli, pa podatek, da je v skupnem odstrelu kar 43% jelenov, ki že nosijo rogove, dovolj zgovorno priča, kako večina lovcev pri odstrelu jelenjadi lovi predvsem »trofejo«, pa četudi slabo. Z odstrelom jelenov pa se populacija ne znižuje, pač pa se ruši njena naravna sestava. Zato v tem primeru škoda na polju in v gozdu narašča, tako zaradi naraščanja številčnosti kot zaradi porušene naravne sestave populacije. Ob tako sestavljenih odstreljih jelenjadi, kot je prekmurski v letu 1990, je mogoče naraščanje škode tudi v prihodnje samo zagotoviti.

Občini Murska Sobota in Lendava bi morali poskrbeti, da bi bil s to odločbo predpisani odstrel ne samo količinsko izpolnjen in po možnosti presežen, ampak tudi po sestavi ustrezen. Zato naj s primernimi sankcijami nastopita zoper lovske organizacije, ki odstrela ne bi izpolnjevale ali pa bi odstreljevale pretežno jelene.

Vloga je kolkovana po tarifni številki 3 zakona o upravnih taksah (Uradni list RS, št. 7/72, 23/77, 11/79, 23/83, 18/85, 24/88 in Uradni list RS, št. 1/90).

POUK O PRAVNEM SREDSTVU: Zoper to odločbo ni dovoljena pritožba po redni upravni poti, možen pa je upravni spor. V ta namen bi bilo treba v roku 30 dni, računajoč od dneva prejema te odločbe, vložiti tožbo zoper to odločbo neposredno pri Upravnem sodišču RS v Ljubljani ali pa na zapisnik pri tem ali katerikoli temeljnem sodišču.

POSTOPEK VODIL:
Anton Simonič, dipl. inž.

dr. JOŽE OSTERC l. r.
REPUBLIŠKI SEKRETAR

Predpisi o veterinarsko-sanitarnem pregledu in zbiranju mesa uplenjene divjadi bodo poostreni

Peter Božič*, dipl. vet.

S tem prispevkom bi radi seznanili lovce in porabnike divjačine s **predpisi o pregledu in zbiranju divjačine**. Kot vsa druga živila živalskega izvora, ki gredo v javno porabo, mora biti tudi divjačina veterinarsko-sanitarno pregledana, da preprečimo morebitna obolenja ljudi in širjenje nalezljivih kužnih bolezni. Ta temeljna določba je predpisana v zveznem zakonu o varstvu živali pred kužnimi boleznimi, ki ogrožajo vso državo. Za pregled živil živalskega izvora, vključno z divjačino, so pristojni diplomirani veterinarji, ki delajo v veterinarskih zavodih. Ker pri odstrelu živali ni mogoče vedno zagotoviti prisotnosti veterinarja, je v republiškem zakonu o zdravstvenem varstvu živali predpisano, da na mestu odstrela pregleda uplenjeno divjad **pooblaščen preglednik**, ki ga pooblasti veterinarski zavod. Preglednik izda napotnico, s katero potrdi, da pri uplenjeni divjadi, predvsem na notranjih organih, ni ugotovil nobenih sumljivih sprememb. Dokončni veterinarsko-sanitarni pregled opravi nato veterinar v izvoznem obratu ali v ustreznem prostoru za zbiranje uplenjene divjačine pred zamrzovanjem. Vsekakor meso uplenjene divjadi, ki je ni pregledal veterinar, ne sme v promet.

Za zagotovitev higienske neoporečnosti mesa je potrebno divjad **po odstrelu** pripraviti na naslednji način:

- pri parkljasti divjadi in pri medvedih je treba trebušno ter prsno votlino izbrati in notranjo dobro očistiti (s papirnato brisačo), medenično kost presekati, prerezati vrat do prsnega koša, izvleči požiralnik ter sapnik, jelenjadi in divjim prašičem pa je treba zarezati tudi pazduhi;
- dele telesa, poškodovane zaradi strelne rane, predvsem raztrganine, dele, ki so umazani z vsebino želodca, črevesja ali z drugo umazanijo, je potrebno obrezati, nikakor pa ne prati z vodo, saj s tem kontaminira-

mo tudi ostale, čiste dele notranjosti telesa;

- živalim moškega spola je treba odstraniti spolovila;

- divjim zajcem je treba odstraniti organe iz trebušne votline (želodec in črevesje);

- pernati divjadi, ki jo dajemo v promet, je treba odstraniti črevesje skozi zadnjično odprtino, ne da bi odpirali trebušno votlino.

Kože ni dovoljeno odirati. Prav tako ni dovoljeno uplenjeno divjad razkosavati na kraju odstrela.

Srce, pljuča, jetra, vranico in ledvice je treba zaznamovati tako, da je mogoče ugotoviti, od katerega trupla so.

Iztrebljeno uplenjeno divjad je treba takoj po odstrelu ohladiti do $+7^{\circ}\text{C}$. Če zunanja temperatura ne omogoča, da bi dovolj hitro dosegli temperaturo $+7^{\circ}\text{C}$ v globini mesa, je treba meso čimprej, najpozneje pa v 10 urah po odstrelu spraviti v ustrezno hladilno napravo (temperatura 0°C do $+4^{\circ}\text{C}$). Ta čas (do 10 ur) mora biti poleti, ko so zunanje temperature višje, krajši, ker bi se v tem času meso večje divjadi (npr. medveda, jelenjadi) že pokvarilo.

V zadnjem času vse več divjačine porabimo na domačem tržišču zaradi neugodnih tržnih razmer na zahodnem trgu. Veterinarska inšpekcija ugotavlja, da se veliko divjadi od da neposredno v hotele, restavracije in druge obrate **brez veterinarsko-sanitarnega pregleda**, samo na osnovi napotnice lovskega preglednika. Tako stanje ni samo v nasprotju

s predpisi, temveč lahko resno ogrozi zdravje potrošnikov. Predvsem bi radi opozorili na nevarnost, če divji prašiči niso pregledani na trihinele. Ta parazit lahko povzroči resna obolenja pri ljudeh, zato je prav, da prav vse divje prašiče pregleda veterinar, ne glede na to, ali so namenjeni za javno porabo ali za porabo v lastnem gospodinjstvu.

Veterinarska inšpekcija bo morala v nastali situaciji poostriti nadzorstvo prometa z divjačino in z ustreznimi ukrepi zaščititi zdravje porabnikov.

Naj na tem mestu opozorim lovce na preventivne ukrepe pri zatiranju trihineloze. Ti so predvsem:

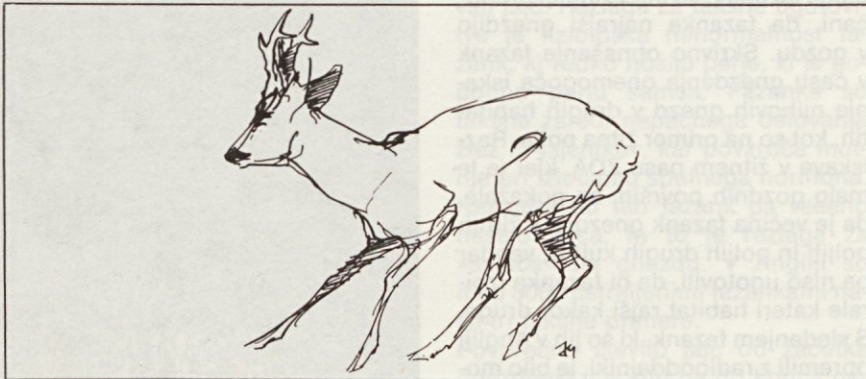
- zakopati ali sežgati je treba trupla vseh divjih mesojedov ali njihovih delov, če so na nedostopnem kraju ali če kako drugače ni možen transport trupla;

- prijaviti je treba vse pogine divjih mesojedov pooblaščen veterinarski organizaciji in zavarovati trupla pred mrhovinarji;

- ni dovoljeno krmiti domačih živali z deli uplenjene divjadi (divji prašiči, lisica, jazbec, ipd.), če jih ni pregledal veterinar.

Krmljenje je dovoljeno samo v primeru, če veterinar to dovoli in če so bili odpadki poprej razkosani in prekuhani.

Enak ukrep velja tudi pri krmljenju divjadi (npr. medvedov) s poginulimi prašiči. Šele ko se po veterinarsko-sanitarnem pregledu ugotovi, da meso ne vsebuje trihinele, lahko veterinar dovoli krmljenje.

* Peter Božič, dipl. veterinar (republiški veterinarski inšpektor); Republiški sekretariat za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Gnezdenje fazank

Marjan Gobec

Prevod iz knjige angleških ornitologov **David**a Hilla in **Petra** Robertsona, ki temelji na angleških raziskavah in izkušnjah

Fazanke v času po rasti še naprej nabirajo zaloge tolšče za pripravo na bližnje gnezdenje. Fazanke se v tem času premikajo na daljše razdalje, vse dokler ne najdejo primerne mesta za izdelavo gnezda in valjenje. Gnezdo je običajno izbrskana kotanjica med listjem ali ostalim rastlinjem, včasih obkroženo s koreninami in bolj redkokdaj s perjem, vendar pa so v Angliji našli gnezda fazank tudi v drevesnih krošnjah, v zapuščenih gnezdih drugih ptic in celo v veveričjih skrivališčih.

Fazanke izležejo veliko število jajc, v Angliji običajno do 15 jajc v prvo gnezdo. Večletna opazovanja v Angliji so dala povprečje 11,4 jajc na prvo gnezdo. Valjenje tako velikega števila jajc je povezano s fiziološkimi napori, kajti teža povprečnega števila jajc pomeni okrog 40% teže fazanke. Kondicija fazanke je lahko pomembna za uspeh gnezdenja, za pravilno valjenje ali pa za njeno zmožnost ponovnega gnezdenja, če ji prvo gnezdo propade. Čas nesenja jajc in valjenja je lahko odločilen za poznejše preživetje kebkčkov, ki so odvisni od količine prehrane, zlasti žuželk. Pomladansko in poletno obdobje gnezdenja je pomembno za uspeh jesenske lovne sezone, zato so v Angliji ogromno storili za povečanje uspeha gnezdenja fazank v naravi.

Označevanje fazanke zaradi njenega spremljanja v naravi.

goče dokazati, katere habitate (življenjska okolja) imajo najrajši pri izbiri mesta za gnezdenje. To pa je seveda neprecenljiva informacija, ki nam pomaga pri gojitvi in ustreznem ukrepanju. Fazanke, opremljene z radiooddajniki, so v začetnem času gnezdenja, zlasti v aprilu in maju, pokazale, da jim je najljubši habitat gozd. V juniju pa je začel upadati delež gnezd, ki so jih fazanke začele

delati v gozdu, in naraščati delež gnezd na žitnih poljih, ki so tedaj dosegla že zadostno varovalno višino.

Gnezda so našli med ozimnim žitom, pšenico in ječmenom, več kakor 200 metrov oddaljena od najbližje gozdne meje. Tovrstne spremembe pri izbiri okolja za gnezdenje ni dosedaj še nihče dokumentiral, ker se je večina opazovanj gnezdenja nanašala na zgodnja gnezdišča in ker je le malo ljudi raziskovalo večja žitna področja. Večina je rajši iskala v gozdnatih predelih in remizah, kjer so pričakovali večje število gnezd. Raziskave v ZDA so potrdile, da fazanke pri njih najraje izbirajo mesto za gnezdenje med krmnimi rastlinami, zlasti lucerno, in med obcestnimi grmišči. Sledijo grmovni pasovi in pa robovi med dvema različnima tipoma habitata, kot sta na primer polje in gozd.

Izbira prostora za gnezdenje, odvisna od tipa vegetacije, ki je najbolj privlačna za fazanke, pa še ne pomeni, da je v teh okoljih tudi večja možnost uspešnega gnezdenja in večji prirast kebkčkov. Gnezdenje v lucerni vsekakor pomeni veliko tveganje za fazanke, saj v času spravila lucerne večina fazank še vali, zato postanejo mnoge žrtve spravila. Če pa že ube-

Izbira mesta za gnezdo

Pred pojavom radiotelemetrije, kjer s pomočjo signalov spremljamo gibanje fazanov, so bili v Angliji prepričani, da fazanke najrajši gnezdijo v gozdu. Skrivno obnašanje fazank v času gnezdenja onemogoča iskanje njihovih gnezd v drugih habitatih, kot so na primer žitna polja. Raziskave v žitnem pasu ZDA, kjer je le malo gozdnih površin, so pokazale, da je večina fazank gnezdila v žitnih poljih in poljih drugih kultur, vendar pa niso ugotovili, da bi fazanke izbirale kateri habitat rajši kakor druge. S sledenjem fazank, ki so jih v Angliji opremili z radiooddajniki, je bilo mo-

Odkrivanje fazank, ki so opremljene z radio oddajniki.

žijo, je njihovo gnezdo gotovo uničeno. V Nebraski so izračunali, da je bilo kar 37% gnezd uničenih zaradi kmetijskih opravil, od tega 22% zaradi spravila lucerne, kar je hkrati pomenilo smrt za 14% pomladanskega števila fazank.

V ZDA so ugotovili podobne premike pri izbiri mesta gnezdenja od gozda na žitna polja, ko je vegetacija omogočila zadostno kritje. Več raziskav je potrdilo dejstvo, da fazanke izbirajo mesto za gnezdo – odvisno od kakovosti kritja, ki jim ga nudi življenjsko okolje. Fazanke se izogibajo vlažnih in mokrih območij. Medtem ko je kritje nujno potrebno, da je gnezdo zaščiteno pred plenilci, pa pregosto kritje lahko onemogoči uspešen pobeg fazanki pred približajočim se plenilcem, kot je npr. lisica.

Gostota gnezd na enoto površine se ravno tako razlikuje od enega življenjskega okolja do drugega. Iz rezultatov petih ameriških študij je razvidno, da je gostota gnezd najvišja v grmovnih pasovih, v obcestnem grmovju in jarkih, v lucerni in na travnikih z visokimi travami. Umetna gnezda, ki so jih pogosto nameščali, da bi dvignili gostoto gnezd in gnezditveni uspeh, v ZDA niso dajala uspehov pri privabljanju fazank, čeprav so poskušali z večimi različnimi oblikami gnezd.

Območje gibanja gnezdečih fazank

V predgnezditvenem obdobju, ko fazanka nabira zalogo hrane oz. tolšče in jo petelin-samec še spremlja pri hranjenju na polju, je njeno območje gibanja za povprečno 9 ha večje od teritorija v gnezditvenem obdobju. To so ugotovili v Angliji pri 18 fazankah, ki so jim sledili s pomočjo radijskih signalov. V času nesenja jajc, povprečno 1,4 jajca na dan, se njen teritorij zmanjša in prestavi nekoliko stran od samčevega teritorija. Povprečna velikost teritorija fazank, ki so jim sledili po radio signalih, je bila 16 ha.

Velikost teritorija med nesenjem nedomestnega gnezda je običajno še manjša kakor pri prvem gnezdu. Pri šestih fazankah, ki so znašale nedomestno gnezdo, je bil teritorij velik povprečno samo 10,9 ha. Še ena zelo zanimiva ugotovitev pri fazankah, ki so jih sledili z radio signali, je ta, da je bilo gnezdo na samem robu teritorija kar pri 62,5% vseh raziska-

nih teritorijev. To pa je pomembno za izboljševanje možnosti za uspeh gnezda. Lahko trdimo, da gibanje in hranjenje proč od gnezda povečuje možnosti za uspeh gnezda, ker plenilec lažje najde gnezdo, če uporabi fazankino gibanje kot ključ oz. signal za odkritje gnezda oziroma plena.

Čas nesenja jajc in njihovo število

Mnogo je razmer, ki odločajo o času nesenja jajc in o številu jajc, ki jih bo izlegla posamezna fazanka. Pogoje bi lahko razdelili v osnovne in pomožne. Med osnovnimi je potreba po vzreji kebkov takrat, ko je v naravi največje obilje hrane zanje. Gnezditvena sezona ptic zmernega podnebja je običajno postavljena v čas, ko je največ možnosti, da mladici prežive, to pa je čas obilja prehranskih virov, ki so za fazanje kebkke v glavnem živalskega izvora. Naslednji pogoj je v tem, da nesenje jajc fazanko izčrpa, izgublja svoje zaloge tolšče, zato naj ne bi izvalila preveč jajc, kar zahteva daljše gnezditveno obdobje, ki poveča nevarnost plenjenja. Poleg tega oslabljen fazanka ne bi mogla uspešno izvaliti velikega števila jajc, niti vzrediti mladega zaroda.

Pomožni pogoji, ki vplivajo na čas gnezdenja in velikost gnezda in na sezonske in individualne razlike, so običajno manj opazni. Pri fazanu vplivajo na čas gnezdenja naslednji pogoji: starost, izkušnost fazanke, telesna kondicija, življenjsko okolje in vreme. Starejše fazanke običajno gnezdiijo prej kakor mlajše, zato ker so starejše težje in v boljši kondiciji. Slabo vreme in nizke temperature povzročajo, da se pomladi čas gnezdenja odloži na kasnejši čas, medtem ko boljše življenjsko okolje in telesna kondicija povzročata prejšnje, zgodnejše gnezdenje. Zimsko krmljenje fazanov po lovni sezoni nedvomno povzroči boljšo kondicijo pri vstopu v gnezditveno sezono in pripomore k uspešnejšemu gnezdenju. Štetje gnezd v Angliji in opazovanje fazank prek radijskih signalov sta pokazali, da začno v Angliji fazanke gnezdit in izlegati prva jajca v začetku aprila in da ležejo jajca vse poletje, celo do septembra (blaga klima, učinek zalivskega toka, op. prev.).

Opazili so, da so fazanke svoje prvo

Gnezdo kljunača, sloke, v katero je fazanka znesla jajce.

jajce znesle povprečno večinoma med 19. in 24. aprilom. Opazovali pa niso poznejših gnezd in tudi ne po žitnih poljih. Zato so ti datumi bolj zgodnji kot datumi prvih jajc fazank, ki so jih spremljali s pomočjo radio-signalov. Te so znesle prva jajca okrog 22. maja.

Običajno so fazanke znesle 10 do 12 jajc. Gnezda, ki so jih fazanke tudi izvalile, so imela povprečno 11,4 jajc, maksimalno število jajc v gnezdu pa je bilo 28. Našli so tudi gnezdo s 34 jajci, ki pa ga fazanka ni valila, ampak je bilo opuščeno.

Gnezdo valijo izključno fazanke, čeprav so v izredno majhnem številu opazili na gnezdu tudi samce. Vendar pa pri fazanih samec nikoli ne vali jajc. Razlaga za takšne ugotovitve je fiziološka nenormalnost fazank, ki redko nosijo perje, ki je podobno perju samca. Fazanke so takšne zaradi napačnega delovanja žlez in jajčnikov, kar povzroča motnje pri izločanju spolnega hormona. Nekatere od teh fazank pa vseeno nesejo jajca, in to je razlaga za »samce« na gnezdu. V Angliji so med 3000 ustreljenimi fazankami našli tri takšne primere.

Povprečno število jajc od začetka gnezdenja v aprilu pa do konca po-

letja upada. To je lahko povezano z dejstvom, da tudi številčnost živalske hrane, ki je nujna za vzrejo kebkov, upada proti jeseni. Ravno tako je ugotovljeno, da nadomestna gnezda vsebujejo manjše število jajc. Zanimivo je, da je odstotek izvaljenih jajc odvisen od števila jajc v gnezdu, saj so ugotovili, da odstotek raste vse do 12 jajc v gnezdu. Pri 12 jajcih je bila ugotovljena 80% izvaljivost jajc, nato pa počasi upada. Pri 21 jajcih je izvaljivost samo še 70%, pri višjem številu drastično upada, pri 25 jajcih na komaj 20%. Pri nekaterih vrstah rac in gosi je dokazano, da kakovost jajca vpliva na kasnejše možnosti za preživetje kebkov. Večja jajca z večjimi rezervami hrane so verjetno boljše kakor majhna jajca, saj prva omogočajo neizvaljenim kebkom boljše preskrbo. Kaj naj bi fazanke storile v dilemi: nesti manj večjih jajc ali več manjših? Pri fazankah v fazanerijah, kjer so imele fazanke na voljo dovolj hrane, so ugotovili neverjetno izenačeno težo jajc, ne glede na starost fazanke in čas valjenja. Fazanke, ki so imele premalo hrane, so nesle jajca enake teže kakor prejšnja skupina fazank, vendar pa so znesle manjše število jajc.

Nesenje jajc v gnezda drugih fazank

Pri velikem številu ptičjih vrst, tudi pri fazanu, je znano, da nekatere samice nesejo jajca v tuja gnezda. Pojav je še posebej pogost takrat, ko je gostota populacije visoka, kar še zlasti velja za fazana. Takšno vedenje je verjetno posebna strategija, ki omogoča posamezni fazanki, da prispeva svoj delež pri povečevanju populacije, ne da bi pri tem žrtvovala čas za valjenje in z njim povezane nevarnosti npr. zaradi plenilcev. Običajno lahko ugotovimo, da fazanka nosi jajca v drugo gnezdo, takrat ko najdemo gnezdo, kjer se število jajc poveča za več kakor eno na dan. Ko gnezdo doseže 15 jajc, se verjetnost za nesenje še enega jajca postopoma zmanjšuje, pri številu 20 jajc pa se verjetnost, da bo znešeno še eno jajce, povečuje. Tak preskok pri verjetnosti je verjetno posledica nesenja jajc v tuje gnezdo. Verjetnost, da bo gnezdo opuščeno, je zelo nizka pri gnezdih z do 15 jajci, nato pa se počasi povečuje. Pri gnezdih z 21 jajci je bilo opuščeno vsako deseto, pri tistih z več kot 24 jajci pa kar vsako drugo. Povečana verjetnost za opustitev gnezda je go-

tovo posledica povečanih motenj pri gnezdenju fazanke, gostiteljice.

Verjetnost, da bodo jajca izvaljena, se povečuje, če ima gnezdo do 12 jajc, nato pa se zmanjšuje.

Ugotovili so, da je samo 1 do 2% vseh jajc znesenih v tuje gnezdo in da je takšnih gnezd s podstavljenimi jajci kakšnih 7%.

Fazanke pa nesejo svoja jajca tudi v gnezda drugih vrst ptičev, kot so npr. jerebica, kotorna, veliki kljunač, razne vrste rac in kosec.

Način življenja fazank med valjenjem

Fazanke ne pokrivajo svojih jajc, ko zapuščajo gnezdo, da bi poiskale hrano. Zato se morajo relativno hitro nahraniti in se vrniti v gnezdo čimprej, da se jajca ne bi podhladila. Ugotovili so, da so fazanke med 25-dnevnim valjenjem zapustile gnezdo 26 do 46-krat, v glavnem v času od 7. do 9. ure dopoldne in od 16. do 18. ure popoldne. V začetku in ob koncu valilne dobe so bile fazanke dalj časa izven gnezda kakor v sredini obdobja valjenja.

V začetku valilne dobe fazanke prisotnost drugih živali v bližini gnezda ne moti, bolj pa ko se valjenje bliža koncu, bolj se povečuje njena agresivnost do vseh živali, ki jo pri valjenju zmotijo. V Angliji so dvakrat v bližini gnezda fazanke našli mrtvo podlasico. Bilo bi zanimivo vedeti, ali je bila njena smrt povezana z obrambo fazanke pred plenilcem ali ne.

Že prej smo omenili, da je večina fazank v času nesenja jajc uporabljala območje, ki je mejilo na gnezdo. Tudi v času valjenja so ugotovili, da fazanke zapuščajo gnezdo in se hranijo v glavnem od 50 do 150 metrov proč od gnezda, le manjši odstotek fazank se je hranil bliže kot 50 metrov od gnezda.

Plenjenje med valjenjem

Fazanke imajo varovalno barvo perja, kajti valijo na tleh, v glavnem na relativno odprti pokrajini, ko zlasti v začetku valilne dobe vegetacija še ne dosega največje višine in s tem kritja. Varovalna barva jim omogoča, da jih plenilci težko opazijo v času, ko so najbolj ranljive. Vendar pa plenilski sesalci, kot je na primer lisica, pri iskanju hrane uporabljajo bolj svoj voh kakor pa vid. Zato bi pričakovali, da bodo ptiči, ki gnezdiijo na tleh, razvili sposobnost zmanjšanja svojega daha vsaj v času gnezdenja. Na splošno velja prepričanje, da sa-

PRIMER ZA POHVALO

V vsesplošnih, včasih tudi povsem neargumentiranih napadih na slovensko lovsko organizacijo, so več kot dobrodošli nekateri ne tako osamljeni primeri skupne skrbi za divjad. V letošnji zimi so se na gradiško jezero zatekli labodi. Lovci so jim že od vsega začetka nudili ustrezno pomoč v obliki krmljenja in občasnega nadzora. Labodji družini so priskočili na pomoč tudi nekateri okoliški kmetje, ki so na veliko nosili koruzo in drugo hrano. Prav lepo je bilo opazovati ljudi, ki jim je še kako mar do živega dela narave. Pokazali so veliko mero odgovornosti in skupaj z lovci družno z roko v roki pomagali, ko je bilo najbolj treba. Nasploh je bilo v letošnji zimi veliko primerov odgovornega odnosa do divjih živali in ptic pevk, ki so verjetno značilne za širša območja, ne samo za Slovenske gorice. Ta problematika je dobila primerno mesto tudi v sredstvih javnega obveščanja, kar je brez dvoma vredno vse pohvale.

Vse več je torej strpnega sodelovanja in »pravnega dogovarjanja« med ljudmi, ki se skupaj srečujejo v prostoru. Velikokrat je pomembna lepa beseda in izmenjava mnenj med prizadetimi, ko ena stran posluša tudi drugo. Brez takšnega sodelovanja in strpnosti ni mogoče pričakovati želenih rezultatov *tako na eni kot na drugi strani. Ljudje, ki naravo kot zaokroženo celoto spoštujejo, vedo za prizadevanja lovcev in lovske organizacije. Njihova prizadevanja, da bi divjad, kot del žive narave, v močno spremenjenih naravnih razmerah ohranili, so še kako pomembna. Prav tako pa niso odveč opozorila, da je treba staleže oziroma številčnost nekaterih rastlinojedih vrst zmanjšati in prilagoditi naravnim zmožnostim. Tukaj imajo popolnoma prav, kar je treba v lovskih vrstah brezpogojno upoštevati. Ob labodih na gradiškem jezeru so namreč v sproščenih pogovorih večkrat načenjali tudi to problematiko. Bodimo lovci torej v prvi vrsti ljudje, ki se bomo znali pogovarjati – tudi z drugače mislečimi...*

Marjan Toš

mice ptičev, ki gnezdijo na tleh, zmanjšajo svoj dah med valjenjem zaradi zmanjšane aktivnosti ali pa zaradi bolj aktivnega zadrževanja oddajanja svojega daha. Hudson je 1986 raziskal in dokazal, da so psi ptičarji nakazali mnogo večji odstotek jerebic, ki so bile okužene s paraziti kot pa neokuženih jerebic, čeprav bi po verjetnosti pričakovali približno enak odstotek. Razlog za to je verjetno v vplivu parazitov na sposobnosti jerebice, da zadrži svoj dah. Drug verjeten razlog za večji delež nakazanih jerebic, v naravi pa seveda uplenjenih, je v tem, da paraziti tekmujejo z gostiteljico za rezerve hrane med valjenjem, kar sili zaparazitirano ptico k bolj pogostemu zapuščanju gnezda in hranjenju kot pa ptico, ki parazitov nima. Povečana aktivnost samice pa povzroča povečan dah v okolici gnezd zaparazitiranih samic.

Fazanja gnezda so pod vplivom plenilcev tako v času nesenja jajc kot v času valjenja. Uspeh gnezdenja je zelo različen v zelo različnih habitatih; po angleških študijah od 10 do 50%, in je zelo pod vplivom deleža gnezd, ki jih uničijo plenilci. V Angliji so najbolj pomembni plenilci jajc v času nesenja siva in črna vrana ter sraka, v času valjenja pa sesalci, kot so lisica, jazbec in jež. Pernati plenilci so v času nesenja jajc uničili trikrat več gnezd kakor v času valjenja, kar je bilo tudi pričakovati, saj je gnezdo mnogo bolj izpostavljeno v času nesenja jajc. Vzroki za propad gnezda so različni in v Angliji so ugotovili, da je bilo 8–10% gnezd zapuščenih v dobi nesenja jajc, 13 do 15% gnezd je bilo uničenih zaradi lisice, ki je uplenila fazanko, 13 do 18% gnezd pa so uničile ptice iz družine vranov. V glavnem pa dinamika plenjenja poljskih kur v Angliji še vedno ni dovolj raziskana in je še vedno mnogo stvari nepojasnjenih.

LOVCI V EVROPI

država	število	št. lovcev 1 km ²	št. lovcev 1000 preb.
Avstrija	105.000	1,3	13,9
Belgija	28.000	0,9	2,8
Bolgarija	83.000	0,7	9,3
ČSFR	118.000	0,9	7,6
Danska	170.000	4,0	33,3
Finska	285.000	0,9	58,2
Francija	1.850.000	3,4	33,5
Grčija	350.000	2,7	35,1
Irska	117.000	1,7	32,5
Italija	1.450.000	4,8	25,4
Jugoslavija	267.000	1,0	11,5
Luksemburg	2.500	1,0	6,8
Madžarska	33.000	0,4	3,1
Nemčija (zah.)	265.000	1,1	4,4
Nemčija (vzh.)	41.000	0,4	2,5
Nizozemska	33.000	1,0	2,3
Norveška	200.000	0,6	48,2
Poljska	90.000	0,3	2,4
Portugalska	250.000	2,7	24,6
Romunija	50.000	0,2	2,2
Španija	1.050.000	2,1	27,1
Švedska	320.000	0,7	38,6
Švica	32.500	0,9	5,4

Nadomestna gnezditve

Ena od prednosti zgodnjega nesenja jajc je v tem, da lahko fazanka, ki je gnezdo izgubila oz. je bilo uničeno, napravi nadomestno gnezdo. Čeprav nesenje jajc fazanko zelo izčrpa, ni nobene odvisnosti med velikostjo prvega in nadomestnega gnezda. V glavnem začne nesti nadomestno gnezdo več kot 60% fazank, ki so izgubile prvo gnezdo, čeprav so opazovali tudi fazanke, ki so v enem letu delale kar štiri gnezda. Zaradi pojemajočega delovanja jajčnikov med valjenjem je potrebno dalj časa za nesenje nadomestnega gnezda pri fazanki, ki je prvo gnezdo valila dalj časa, kakor pri fazanki, ki je gnezdo izgubila bolj na začetku valilne dobe. Fazanke lahko naredijo nadomestno gnezdo, tudi če so kmalu izgubile vse svoje kebkčke. V Visconsinu (ZDA) so 4 od 74 fazank, ki so jih spremljali z radiosignali, napravile nadomestno gnezdo, potem ko so kmalu izgubile vse

kebkčke, raziskava v New Yorku pa omenja tri fazanke od dvanajstih.

Pri nadomestnem gnezdu se fazanke premaknejo na različne razdalje od mesta prvega gnezda, običajno tudi menjajo tip življenjskega okolja, (habitata) oz. tip prevladujoče vegetacije in kritja.

V Evropi in Severni Ameriki do sedaj ni znan primer, da bi fazanka v enem letu vzgojila dva zaroda iz dveh gnezd. Fazanka potrebuje okrog 95 dni, da znese 10 jajc, jih vali in vzgoji kebkčke do približne starosti osmih tednov. Kratka poletja v območjih, kjer je fazan naseljen, ne omogočajo dveh zarodov na leto. Vendar pa mило podnebje v Novi Zelandiji omogoča eno najdaljših paritvenih obdobij za fazana. Od tam poročajo o dveh zarodih na leto, čeprav tudi v idealnih razmerah pomeni dvojni zarod veliko redkost. Fazani iz Nove Zelandije pa so posebnost še v tem, da kar 8% vseh fazank s kebkčki spremlja tudi fazan-samec.

Nekaj podatkov o odstrelu pomembnejših vrst divjadi v nekaterih evropskih državah

Država	Leto	Los	Jelenjad	Damjaki	Srnjad	Div. prašiči	Gamsi	Mufloni	Zajci	Fazani	Jerebice	Div. race
Nemčija (zah.)	1989	—	29.726	13.960	757.157	89.023	4.597	2.046	619.929	449.509	31.239	625.013
Nemčija (vzh.)	1989	—	27.800	18.400	155.700	150.000	—	3.700	15.757	12.246	7	26.941
Danska	1988/89	—	1.700	2.900	59.000	—	—	—	162.000	806.000	63.000	1.132.000
Finska	1989/90	53.600	—	—	—	—	—	—	650.000	—	—	765.000
Nizozemska	1988/89	—	322	—	7.872	990	—	—	207.000	—	11.500	—
Norveška	1989	56.127	9.753	—	28.000	—	—	—	126.000	—	—	—
Avstrija	1989/90	—	38.675	264	237.922	10.058	26.261	1.699	205.229	260.010	7.976	90.388
Švedska	1988	134.947	—	—	187.400	—	—	—	81.600	—	—	170.400
Madžarska	1988	—	29.000	3.200	33.500	42.500	—	2.000	173.000	925.000	—	—
Švica	1989	—	5.872	—	36.317	621	17.501	—	6.814	2.506	—	16.285

Zastrupitve perjadi s svincem – vprašanje, ki zahteva takojšen odgovor

Janez Gregori, Prirodoslovni muzej Slovenije

Na mednarodni konferenci o gospodarjenju z mediteranskimi mokrišči in njihovimi ptiči za leto in po letu 2000, ki je bila od 3. do 10. februarja 1991 v italijanskem mestu Grado, je bilo govora tudi o zastrupitvi perjadi s svincem. O vprašanju, ki ga odrivamo na stran, a je treba o njem odločno spregovoriti – in tudi kaj ukreniti. Zastrupitve, ki nastopijo pri perjadi kot posledica uživanja šiber, so poznane že več kot stoletje. V ZDA so opravili prve raziskave že okoli leta 1950, v Evropi pa je bilo le malo narejenega do leta 1970. Posledica ugotovitev raziskav je ta, da bo v ZDA že v lovni sezoni 1991/92 prepovedana uporaba svinčenih šiber, ki jih bodo nadomestile nestrupene jeklene. Raziskave pa kažejo, da je v Evropi podoben položaj kot v ZDA, v Sredozemlju še nekoliko slabši. Pa vendar je do sedaj samo Danska prepovedala svinčene šibre in sicer v mokriščih mednarodnega pomena za vodno perjad. In kaj so vzroki za tako ostre ukrepe? Oglejmo si jih:

Kako se perjad zastrupi s svincem?

Če se pobliže seznanimo s količino svinca, ki pri streljanju s šibrami pride v okolje, dobimo osupljive številke. V naboju s šibrami št. 6 je okoli 280 šiber, v katerih je 35 gramov svinca. Za vsakega ustreljenega ptiča pa je izstreljenih nekaj nabojev. Cenijo, da tako v Evropi vsako leto pride v okolje 1–2000 ton šiber, v ZDA pa 2,4–3000 ton šiber, ki jih izstrelijo lovci in ki padejo naravnost v življenjski prostor perjadi. Ko rastlinojedi ptiči pobirajo kamenčke, s pomočjo katerih v svojem mišičnem želodcu – mlinčku drobijo hrano, pri tem poberejo tudi šibre, ki povzročajo zastrupitev s svincem. V mlinčku začno kamenčki krušiti svinčene šibre, kisline v želodcu pa jih začno raztapljati. Strupene svinčene spojine prehajajo v krvni sistem in se začno odlagati v tkivih organov, kot so ledvice in jetra, pa tudi v kosteh.

Viri svinca pa niso samo šibre, am-

pak so tudi drugi. Med najpomembnejšimi so svinčene uteži, ki jih uporabljajo ribiči, a jih nehote ali namerano zavržejo kar v vodo. Tam jih pobirajo veliki vodni ptiči, predvsem labodi.

Verjetnost, da bo žival pobirala šibre, je odvisna od gostote šiber v okolju, kar je seveda odvisno od količine izstreljenih nabojev in od podlage. Če je podlaga trdna, z malo mulja, so v primerni globini šibre živalim bolj dostopne. Tako je v mnogih predelih Sredozemlja, kjer je lov najbolj aktiven in so ugotovili gostoto do 2 milijona šiber na hektar!

Kakšni so znaki zastrupitve?

Pri zastrupitvi s svincem se pokažejo značilni znaki, tako notranji kot zunanji. Med zunanjimi je pri zastrupljeni živali mogoče opaziti umazano okolico zadnjične odprtine, žival ima slab tek, zateka se v samoto in se skuša skriti, peruti povesi, vse teže se giblje in ne more več leteti, končno ne more niti hoditi ali stati. Med notranjimi znaki opazimo, da je žival zelo mršava in brez maščob, prsno

mišičje uplahne, uplahnejo pa tudi jetra in ledvice, ob srcu je prekomerna količina tekočine, žolčni mehur se poveča, mlinček pa pomanjša.

Katere vrste perjadi se zastrupijo?

Seveda je to povsem odvisno od vrste hrane in načina prehranjevanja. Race potapljavke, to so tiste, ki se potapljajo za hrano, se navadno hranijo v predelih, kjer je na tleh velika koncentracija šiber v bolj globoki vodi in tako so dosegljive samo njim. V plitvejši vodi pridejo v stik s šibrami tudi race plovke, to so tiste, ki se hranijo na površini in iščejo hrano nekaj decimetrov globoko. Vodne vrste, ki se pasejo, imajo manj možnosti, da pridejo v stik s šibrami, toda gosi in labodi pridejo do šiber tudi v vodi, globoki do 35 cm.

Ko so pregledovali prebavila mrtve (ustreljene) vodne perjadi, ali vsebujejo zaužite šibre, so prišli do preseñetljivih rezultatov: v ZDA so v vzorcu 168 523 ubitih živali dobili šibre pri rastlinojedih, pasočih se vrstah v 1,0% živali, med plovkami 8,5% med potapljavkami pa pri 17,4%. V Sredozemlju so številke še veliko višje. V vzorcu 1927 živali je med rastlinojedimi in pasočimi se vrstami imelo 3,3% živali šibre v prebavilih, med plovkami 21,5%, med potapljavkami pa kar 59,5%!

Vendar pa se s šibrami ne zastruplja samo vodne vrste, ampak tudi razne kopne, ki šibre pobirajo ali pa jih dobijo skupaj s hrano, kot pri uje-

Foto Janez Černač, Diana

dah, bodisi da lovijo živ plen, bodisi da se hranijo z mrhovino. Primerne zastrupitve so ugotovili pri raznih vrstah, npr. fazanih, prepelicah, grlicah in golobih. Ujede zauživajo šibere, ki so zarite v mesu žrtev, ali pa ga imajo le-te v svojih prebavilih. V ZDA so od 1960-tih našli kar 144 orlov beloglavih belorepcev (tistih, ki jih imajo ZDA v svojem grbu), poginulih zaradi zastrupitve s svincem, pri tem ko celotna populacija šteje okoli 3000 živali.

Postavlja se vprašanje, koliko je nevarno za ljudi, če se hranijo z živalmi, ki so bile zastrupljene s svincem. Koncentracija svinca je v mišicah razmeroma nizka in zato meso ne predstavlja resnejšega vira okužbe s svincem. Pač pa je koncentracija veliko večja v jetrih in ledvicah. Če se želimo izogniti nevarnosti, da bi z uživanjem vodne perjadi sprejeli prevelike količine svinca, se moramo ogibati zauživanja ledvic in jeter pa tudi mlinčkov vodne perjadi!

Koliko zaužitih šiber povzroči smrt?

Pazljivo so pregledovali, koliko zaužitih šiber so imeli v prebavilih vodni ptiči, ki so jih ustrelili lovci. Med tistimi, ki so vsebovali šibere, jih je okoli 60% imelo po eno samo, in v 10% primerov jih je bilo več kot pet. Dobili pa so primere, da je ena sama žival požrla nad sto šiber! Brez dvoma se s številom zaužitih šiber večja možnost zastrupitve, pa tudi s časom zadrževanja šiber v mlinčku. Vendar je pod določenimi pogoji zadosti, če žival požre eno ali dve šibri. Na strupenost zaužitih šiber vplivajo številni dejavniki, med drugim starost in spol živali; pomembno je, ali je bila žival že izpostavljena svincu, med najpomembnejšimi dejavniki pa je seveda vrsta hrane, ki jo zauživa žival. Hrana, ki je bogata s proteini, kalcijem in fosforjem, zničuje strupene učinke svinca. Zaradi tega razloga vrste, ki najpogosteje požirajo šibere, niso nujno tudi najbolj podvržene zastrupitvam. Tako npr. raca dolgorepka, ki požira šibere pogosteje kot mlakarica, manj pogosteje zboleva zaradi svinca, ker njena hrana vsebuje razmeroma več proteinov kot hrana mlakarice.

Zakaj le redko naletimo na poginule živali?

Zastrupitve s svincem niso masoven pojav, ampak živali poginjajo posa-

mežno in le redko naletimo na več trupel skupaj. Ko žival zboli, se umačne v samoto in si poišče skrivališče stran od jate, kjer pogine. Bolne živali in trupla hitro pospravijo plenilci in mrhovinarji, kot so ujede in lisice. S poskusi, ko so odlagali označena trupla v rastlinju, so ugotovili, da ta zelo hitro izginejo, oziroma jih le slučajno odkrijemo.

Koliko živali pogine zaradi zastrupitve s svincem?

Ker večine poginov zaradi zastrupitve s svincem ne opazimo, poleg tega pa številni različni dejavniki vplivajo na samo strupenost svinca, je le težko oceniti, koliko živali v resnici pogine. V ZDA so s pazljivim opazovanjem leta 1976 ugotovili, da pogine letno 1,6 do 2,4 milijona ptičev neposredno zaradi zastrupitve s svincem! V Evropi takih raziskav še niso opravili, in niti ni nujno, da so razmere v okolju take kot v Ameriki. Dejstvo pa je, da so v Sredozemlju dobili v prebavilih vodne perjadi znatno več zaužitih šiber kot v ZDA. Treba je računati, da ima svinec v količini, ki še ne povzroči smrti, še druge učinke. Zastrupljeni ptiči postajajo lažji plen lovcev, so bolj izpostavljeni naravnim plenilcem in raznim boleznim. Smrtnosti zaradi takih vzrokov se praktično ne da izračunati.

Kaj se zgodi s šibro v okolju?

Kakšna je stopnja onesnaženosti zaradi svinca v okolju, je močno odvisno od krajevnih razmer. V večini močvirij, razen za ptiče, šibere nimajo vidnejšega negativnega vpliva. Vendar pa v primerih, kjer šibere padejo v okolje z visoko kislostjo, pride do težkih posledic, ker kisline začnejo razkrajati svinec in nastajajo strupene svinčene spojine. Oglejmo si primer iz Britanije, kjer so imeli ob barju strelišče na glinaste golobe. Posledica je bila, da je rastlinje propadlo na površini 6 hektarjev, v preostalem rastlinju pa so ugotovili 250-krat višjo vsebnost svinca, kot je še dovoljena za pašo živine! Vedeti moramo, da so razmere z visoko kislostjo tudi na prenekaterem jezerskem dnu.

Kako je pri nas?

Ugotovimo lahko, da v Sloveniji lov na vodno perjad pa tudi ostali lov, kjer se uporabljajo šibrenice, ni razmahnen tako kot ponekod v sredo-

zemskih predelih. Dejstvo je, da tudi pri nas pride določena količina šiber vsako leto v okolje. Če se razgledamo okoli za strelišči na glinaste golobe, naletimo na primere, ko so jih postavili kar ob močvirjih. Tak primer je npr. Trstenik ob robu Krakovskega gozda, za nas še ohranjene narave. Ko se napotiš v močvirje, vse vprek ležijo glinasti golobi, ki nikakor niso v okras. Škoda, ki jo povzročajo, je zgolj estetske narave, kvarijo izgled naravnega okolja. Bolj srhljiva je misel na milijone svinčenih šiber, ki ležijo na močvirskem dnu.

In kako v bodoče?

Divje živali, predvsem tiste, vezane na vlažne življenjske prostore, so danes ogrožene na razne načine, ogroža jih onesnaževanje, vse bolj se jim krči življenjski prostor, vse bolj jih izpodriva človek. To so dejavniki, ki jih prepreči zelo težko ali pa je to sploh nemogoče. Smrtnost zaradi svinca, ki ogroža številne, predvsem vodne ptiče, pa je lahko izključiti. Rešitev je v uporabi nestrupenih šiber. Kot sem že omenil, so trenutno v Evropi obvezne le ponekod na Danskem, v lovski sezoni 91/92 pa bodo obvezne za celotne ZDA.

Ker je reševanje vprašanja zastrupljanja s svincem vse bolj nujno, je IWRB (Mednarodni biro za raziskave vodnih ptičev in mokrišč) sklicala mednarodno posvetovanje z naslovom Zastrupitve s svincem pri perjadi, ki bo od 13.–15. junija 1991 v Bruslju. Pomemben del je namenjen tudi razpravam o alternativnih materialih za izdelovanje nestrupenih šiber. Pričakovati je, da se bo posvetovanja udeležil tudi kdo z jugoslovanske strani, predvsem od izdelovalcev streliva.

Zastrupljanje s svincem je neskladno z umnim izrabljanjem naravnih virov, zato se moramo tega vprašanja lotiti tudi pri nas. Jasno moramo določiti rok, do kdaj moramo v Sloveniji uporabo svinčenih šiber zamenjati z nestrupenimi. In ta rok naj bo čim krajši.

Videl sem film o zastrupljanju vodne perjadi s svincem, film o počasnih umiranjih, skritih našim očem. Videl sem prizore, pred katerimi zbledi vsako človeško dostojanstvo. In temu lahko naredimo konec...

Je jamarjenje legalen lov?

Prosim za javen odgovor LZS oziroma pristojnih kinoloških strokovnjakov na vprašanje:

Ali LZS v svojih aktih dovoljuje loviti lisico s psom jamarjem (mišljeno je jamarjenje v zimskih mesecih)?

To vprašanje bega marsikaterega vodnika psa jamarja, ker je v aktih nekaterih LD takšen lov prepovedan, češ da je lovsko neetičen. Za prepoved takšnega lova pa se zavzemajo samo tisti lovci, ki še nikoli niso vodili ali izšolali katerega od lovskih psov. Dejstvo pa je, da pri naporih preprečevanja širjenja gozdne stekline pokončujejo lisice prek celega leta; seveda tudi doječe samice. Kako klavarno končajo še neboljeni mladiči, pa zagovornikov lovske etike seveda ne zanima. Ker se že tako radi oziramo v razvito Evropo, povejmo, da je tam jamarjenje povsem legalen način lova, saj tudi niso redki psi, ki so preizkus naravnih zasnov (PNZ) opravili v pravih naravnih lisičinah ali jazbinah.

**Gregor Krebl,
(LD Mislinja)**

Odgovor:

V prvem delu knjige Naš lov je dr. Ivan Lovrenčič obširno predstavil jamarjenje. V tem prispevku avtor pouči začetnika, kakšen lov je jamarjenje, na kakšen način se brani jazbec, kako lisica, kdaj so jame polne... Izredno pomembna pa se mi zdi njegova pripomba, ki se glasi: »Zame je pravi čas jamarjenja od božiča do svečnice, ko se lisice ženijo...« (pregnanje mladih zveri spomladi ni niti lovsko, še manj pa humano!). Opozarja na dolžnost vsakega, ki je jame prekopal, da jih po končanem jamarjenju ponovno zasiplje (zatrpa), saj se le tako tu ponovno naselijo lisice ali jazbeci. V nasprotnem primeru se zgodi, da ti svojevrstni naravni spomeniki, ki so nastajali stoletja, ostanejo brez stanovalca in žalostno propadejo.

Avtor razlikuje glede ostrosti jamarja tri tipe psa. Označi jih kot držača, izganjača in daveža. Držači so ponavadi jazbečarji, ki zraven »korajže«,

ki jo imajo, uporabljajo pri jamarjenju tudi pamet. Lisico ali jazbeca zadržujejo na mestu toliko časa, dokler ne poseže med njiju kramp ali lopata. Kot izganjač se najbolje izkaže foksterier, ki z naglimi napadi toliko »preseda« lisici, da se ta odloči zapustiti rov. Ideal, za katerim stremimo, pa je pes, ki na kratko opravi z vsako zverjo. Imenujemo ga davež. Tako piše dr. Lovrenčič. Kako je pa danes?

Od takrat pa do današnjih dni so se stvari nekoliko spremenile. Praktični lovci ne stremimo več za tipičnim davežem, ki se ga razen jamarjenja ne da naučiti kaj dosti več, ampak želimo psa jamarja uporabljati pri poljskih lovih, brakadah, pri lovu na race in za zasledovanje obstreljene divjadi. Da bi se po kakovosti vzreje in vodenja jamarja približali matičnim organizacijam v tujini, smo letos na zboru sodnikov za pse jamarje sprejeli v uporabo prevod nemškega pravilnika za jazbečarje in terierje. Med novostmi, ki jih zajema ta pravilnik, bi omenil naslednje:

– Ostrost psa se preizkuša samo enkrat v starosti do dveh let.

– Dobljena ocena se na tekmah prevzema (prepiše).

– Pri ocenjevanju ostrosti se zver prosto giblje po rovu in ima možnost rov zapustiti oz. izbrati najboljše mesto za obrambo.

– Vodnik, ki bo želel s svojim psom tekrovati na vsestranski uporabnostni preizkušnji, bo moral na preizkus sledoglasnosti privedi psa dvakrat. Dobljena ocena se, enako kot ocena iz ostrosti, prevzame.

Ob obveznih disciplinah matični pravilnik predvideva preizkus ostrosti v naravnem rovu, kakor tudi sledenje divjadi po naravnem krvnem sledu. Psi, ki opravijo katero od omenjenih preizkušenj, uživajo poseben ugled in imajo prednost pri paritvenih kombinacijah. Takšen način ocenjevanja je sicer hvalevreden, vendar mu pri nas zaradi dodatnih stroškov, ki pri tem nastajajo, ni pripisovati svetle prihodnosti. Prednost bi seveda moral imeti preizkus zasledovanja ranjene divjadi, če se za to pokaže priložnost. Vsi tisti, ki želijo dodatno dokazovati ostrost svojih psov, naj vedo, da jim tega ne brani nobeno zakonsko določilo. (Za lov se lahko uporabljajo psi, ki so

v enem letu dvakrat cepljeni proti steklini.)

Upam pa, da se bo lovstvo razvijalo v to smer, da ne bo mogel lovec postati vsako »zmene«, ki slučajno nima kaj drugega početi. Le tako lahko upamo, da bo lov lahko nekoč cenjen in z njim tudi lovski pes, pa četudi bo to samo pes-jamar!

**Vzrejna komisija za pse jamarje
Tomaž Burazer**

Spuščanje perjadi: prekletstvo ali blagoslov za naravo?

Ko maja in junija posamezne fazanke po poljih valijo svoj zarod, delajo fazanerije s polno paro: vsako leto umetno zredijo in spustijo na milijone fazanjih kebkov, medtem ko naravni fazan iz narave izginja. Lani je Mednarodni svet za lovstvo in ohranitev divjadi (C.I.C.) vzel »pod lupo« fazane in drugo perjad iz umetne vzreje. Veterinarska fakulteta univerze na Dunaju je gostila več kot 100 znanstvenikov, lovcev in nelovcev, iz 18 držav, ki so razpravljali o smislu in posledicah umetne vzreje fazanov, jerebic in divjih rac, pa tudi o alternativnih možnostih za zvečanje številčnosti populacij perjadi; kar je tema, ki je zadnje čase po vsej Evropi v središču pozornosti lovcev in naravovarstvenikov.

Izpiljena tehnika, ki zajema vse od posebnih vzrejališč z ogrevalnimi svetilkami in stroji za krmljenje do idealne metode izpuščanja, povezane z vadbo letenja, je v zadnjih 20 letih pripeljala do prave masovne proizvodnje. Samo na Češkem in Slovaškem vsako leto izpustijo 1.200.000 fazanov. Vzrok za to je upadanje številčnosti prstoživeče perjadi kot posledica intenzivne kmetijske proizvodnje. Monokulture na velikih površinah in uporaba velikih količin kemikalij so fazana in jerebico oropale za obstoj nujno po-

trebne pokrajinske pestrosti, kritja, žuželk in plevela.

Ali fazani iz umetne vzreje lahko spet prenesejo življenje v z malo divjadjo revno kulturno pokrajino ali pa le spodrivajo naravne kolege? Primerjalne raziskave vzrejenih in divjih fazanov in jerebic prisojajo »umetni« perjadi le malo možnosti za preživetje obdobja od izpustitve v poznem poletju do naslednjega valjenja: en teden po izpustitvi je mrtva že polovica, teden pozneje živi le še okroglo tretjina in prvo zimo preživi le 15 kosov od 100. Naslednjo pomlad imajo fazani iz umetne vzreje približno štirikrat manj uspeha pri razmnoževanju. Nenaravne razmere vzreje in manjkajoči vpliv vodeče matere, ki kebkce nauči, kako naj se pravilno vedejo v nevarnosti, so glavni vzrok za te slabe startne pogoje. Pa tudi genetiki imajo pomisleke: nekatere fazanerije vzrejajo fazane v 30. gene-

raciji, kar lahko pojasnjuje premajhno opreznost (obrambne mehanizme) in slabe letalne sposobnosti živali iz umetne vzreje.

Pa vendar so nekateri biologi mnenja, da se izpuščanju fazanov ne moremo več povsem odpovedati, če želimo tej živalski vrsti dolgoročneje zagotoviti možnost za preživetje: spremljevalni ukrepi smiselno opravljenih akcij izpuščanja so namreč v prid tudi divjim fazanom in jerebicam: urediti je namreč treba žive meje (remize), njive za divjad in »otočke« z obilo podrasti, ter v okviru zakonov držati na kratko naravne plenilce, na primer lisice. Indirektno pa se z lovom na fazane pridobi privlačen način izkoriščanja pokrajine, kar je gledišče, ki ga evropski lovci vse bolj poudarjajo, saj gospodarjenje z divjadjo po njihovem mnenju prav tako sodi k izkoriščanju narave kot kmetijstvo in gozdarstvo.

C.I.C. je ob koncu zasedanja zavzel stališče, da je izpuščanje perjadi iz umetne vzreje v naravo smiselno le tedaj, kadar je njen končni cilj ponovna poselitev narave s perjadjo, izvaljeno v naravnem okolju. Ekskurzija na posestvo Hardegg v Spodnji Avstriji je pokazala, kako lahko moderna kmetija vključi med svoje dejavnosti tudi gojitev male divjadi, ne da bi jo ta kaj dosti stala. Časovno in prostorsko pravilno dozirana agrokemija, primerno kolobarjenje in ustrezna razporeditev posevkov na njivah terjajo manj časa in denarja kot osnovno načelo, da je treba divjad kot ekološki faktor vključiti v kmetijstvo. Uspeh na posestvu, ki so si ga ogledali udeleženci zasedanja, je očiten: obilica divjih fazanov, ki spomladi sami poskrbijo za naščaj.

C.I.C. komuniké – P.T.

Po lovskem svetu

Problemi z medvedi

Tako imenovanim »problemom z medvedi« se v zadnjem času posveča vedno večja pozornost. Čeprav so poti za razreševanje teh problemov v raznih deželah sveta različni, pa imajo kljub vsemu skupne cilje.

Zelo zanimivo delo o problemih z medvedom na Finskem je predstavil Erik. S. Nyholm, raziskovalec predatorstva (plenilstva) z raziskovalnega zavoda za lovstvo in ribištvo iz mesta Kuusamo na mednarodnem simpoziju o vprašanih konfliktov »medved–človek«, ki je bil leta 1987 v Yellowknifu v Kanadi. Njegov referat je bil edina informacija, kako rešujemo te probleme v Evropi. Napisal ga je na osnovi 30-letnih izkušenj z rjavimi medvedi na Finskem (od 1956 do 1986).

Populacija rjavega medveda na Finskem je dokaj izolirana z ogradami na vzhodu in morjem na jugu in zahodu. Kljub temu pa prihaja tudi tamkaj do določenih stikov z medvedi iz sovjetske Karelije. Od 1930–1940 se je številčnost medvedov na Finskem postopno povečevala. Leta 1982 so na celotnem območju Finske (337.009 km²) našli pri-

bližno 465 medvedov. V letih 1983–86 se je število nekoliko znižalo zaradi lova. Povprečni letni odstrel je 65 medvedov.

Danes živi medved na celotni površini Finske. Njihove stopinje lahko vidimo na cestiščih v bližini naselij in po obalah 60.000 jezer. V vzhodni Finski živi 60–80% medvedje populacije, ki se seli vsako leto v območja sovjetske Karelije, kjer večina živali prebije zimo v brlogih. V času aktivnosti se jih večina vrne na Finsko. Podobno temu pojavu se selijo nekateri finski rjavi medvedi tudi na Norveško in v Švedsko.

Na osnovi opazovanja 382 medvedov deli avtor leto v življenju medvedov na dva dela: 7 mesecev neaktivnega življenja in 5 mesecev aktivnosti. Čas aktivnosti je sestavljen iz 6 posebnih sezon z različno dolžino trajanja, kar je odvisno od prehranskih razmer. Medvedi se prilagodijo

na vsako naravno in nenaravno hrano, ki je na voljo v sezoni.

V času prve mesojedske sezone (30–37 dni), ki se konča maja ali junija, lovijo medvedi losose (ribe), živino in domače severne jelene. Največ škode pri živini in domačih severnih jelenih naredijo odrasli medvedji samci. V okviru te sezone prihaja do prvih konfliktnih razmerij medved–človek. Do naslednjih konfliktov pride v času, ko se medvedi hranijo z rastlinsko biomaso. Tedaj se medvedi (pretežno v avgustu) hranijo na posevkih ovsa, kjer naredijo precej škode.

V tretji sezoni, ki traja 1–1,5 meseca in se prične v avgustu, medvedi spet uživajo mesno hrano – lovijo lose in druge predstavnike iz družine jelenov ter živino. V tem času povzročajo škodo v sadovnjakih, v čebelnjakih in na farmah kožuharjev, kar je zopet možnost za konflikte medved–človek. Finska vlada poravnava škodo, ki jo povzročajo medvedi na poljedelskih kulturah in na domačih živalih. Od leta 1978 do 1986 so v ta namen plačali 445.224 finskih mark. Škode ne povrnejo, če ugotovijo, da je bil napad medveda posledica človekovega izzivanja.

Lovna doba na medveda je v območju tropov s severnimi jeleni od 1. maja do 15. 6. in v Kareliji od 1. 9. do 15. 10. V vseh ostalih območjih Fin-

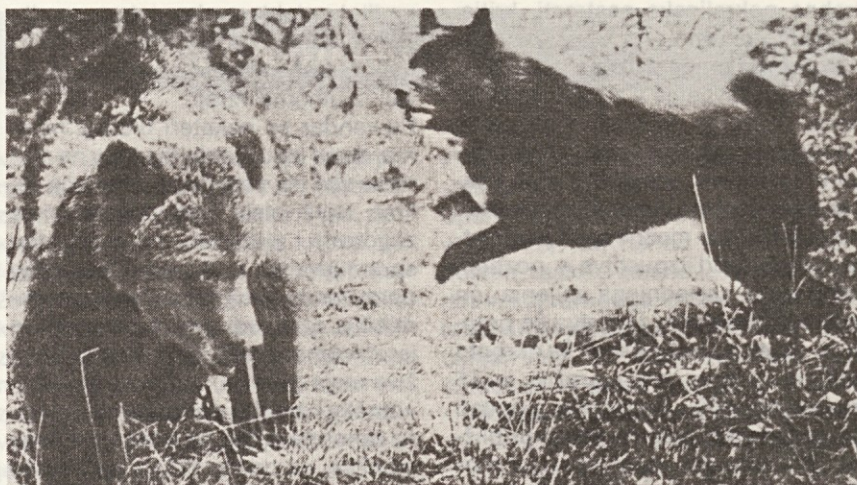
ske so medvedi zaščiteni celo leto. Medvedka z mladiči je zaščiteni vse leto (mladiči tudi) v vseh območjih Finske, tudi tedaj, kadar gre za posamezne problematične primerke živali.

Obnašanje medveda do človeka je zelo različno v območjih, kjer so celo leto zavarovani. Vedenje je različno kot v območjih, kjer medvede lovijo. Zaščiteni medvedi so bolj navajeni na prisotnost ljudi, se jih manj bojijo in so predvsem zato tudi bolj nevarni v konfliktnih situacijah. Res je, pravi avtor, da do napada medveda na človeka lahko pride tudi zaradi nepravilnega vedenja človeka, ki je medveda v bistvu izzval za takšno reakcijo. Velikokrat se to zgodi v času parjenja medvedov. V letih 1982–1986 se je na Finskem povečalo število napadov medveda na ljudi v primerjavi z obdobjem 1976–1981 za 42%. Kljub temu do leta 1987 ni bil na Finskem zabeležen noben smrtni primer. Avtor kljub vsemu trdi, da če se ta problem ne bo učinkovito rešil z obliko pravilnega gospodarjenja z medvedom v problematičnih območjih in z ustreznim izobraževanjem tamkajšnjih ljudi, bo smrtni primer gotovo zabeležen v bližnji prihodnosti.

Od leta 1979, ko so se na Finskem pričeli intenzivno ukvarjati s problematiko medvedov, so jih v severni Kareliji lovili žive za znanstvene namene (Suomussalmi in Kuusamo). Lovili so jih v lovke, v katerih so jih nato uspavali s pomočjo narkotika. Opravili so morfološke meritve, starost pa so ocenjevali glede na obrabo predkočnika.

Za lažje spremljanje določenega medveda po stopinjah so odstranili posamezen kremplj. Gibanje medvedov so kartirali. Nekateri tako spremljani medvedi (9 primerkov) in medvedke (4 primerki) so se premaknili od 140–150 km v druga območja, kar je izboljšalo genetski potencial lokalno izolirane medvedje populacije.

Avtor je s primerom, ki se je pripetil skupini raziskovalcev leta 1983, prikazal, kako hiter je napad medveda. Skupina štirih raziskovalcev je v klet-

ko-lovko ujela medveda. Eden je nosil puško, drugi je vodil psa, tretji je bil fotograf in četrti biolog. Medveda so merili in označevali brez uporabe narkotika. Dali so mu med, da so ga umirili. Šlo je za enega od treh samcev, ki so spremljali medvedko.

Po opravljenem markiranju je medved v hipu razbil markirno kletko in napadel moža s puško. Puško mu je izbil iz roke, jo z enim udarcem zlomil in se v naslednjem hipu zagnal proti njegovi glavi. Vse to se je zgodilo v prvi sekundi. V drugi sekundi je že podrl človeka na tla in ga tolkel in grizel po glavi, vratu in rokah. Mož se je branil z rokami, a ga je medved kljub vsemu večkrat ugriznil v glavo. Drugi mož je že v drugi sekundi izpustil psa. V četrti sekundi je pes uspel medveda odgnati proč od ranjenega človeka.

Napadeni raziskovalec je končal v bolnici z 51 šivi na glavi. Na njegovo srečo je bil medved starejši in je imel že precej obrabljene zobe. Podobnih napadov medveda na človeka je še več, toda avtor pravi, da se o primerih malo piše; znatno manj kakor v ZDA in v drugih deželah. Napad medveda ni vedno neposredno odvisen od tega, kar počne človek. Človek lahko ostane tudi negiben, pa ga bo medvedka, ki vodi mladiče ali enoletnike, vseeno napadla. Navajajo razdaljo 20 do 30 m, ki je prožilna, da medvedka brez pomisleka napade človeka. Hitrost in oostrost napada je odvisna od indivi-

dualnosti posameznega medveda in seveda od vedenja človeka v trenutkih napada. Avtor svetuje, naj človek poskuša preprečiti napad tako, da pazi, da ni nikoli bliže medvedu kakor 40–50 m. V takšnih primerih (razdaljah) navadno medved ne napade. V razmerah, ki vladajo na Finskem, avtor priporoča, naj se ljudje pri srečanju z medvedi vedejo takole: 1. pri gibanju v naravi bodimo dokaj glasni, saj s tem obrnemo pozornost nase, kar ima za posledico, da izključimo možnost nenadnega srečanja z medvedom. 2. opozorilno streljamo pred medvedom, ali za njim. 3. ohranimo prisebnost in če je le mogoče, se umaknimo v varno razdaljo; 4. če imamo s seboj šolanega psa, ga takoj spustimo s povodca.

Avtor pravi, da so se pri srečanjih z medvedi zelo izkazali dobro izšolani karelski psi in vzhodnosibirske lajke. Ti psi so hitri in se ne bojijo spopasti z medvedom. Pri napadu teh psov se medved navadno umakne na kakšno drevo ali vzvišeno mesto.

Na koncu avtor ugotavlja, da želi finska vlada in javnost podvojeno številčnost medvedov. Če bo temu res tako, pravi, bo potrebno imeti pred očmi tudi povečano možnost konfliktov med medvedom in človekom. Pripravljenost je potrebno sicer pohvaliti, potrebno pa bo obdelati izobraževalni program in ga predstaviti finski javnosti.

Polovnictvo à rybarstvo 8/90 – pripravil

Z. Timarac

Nekaj podatkov o odstrelu gozdnih kur v nekaterih evropskih državah

Država	Leto	Divji petelin	Ruševac	Gozdni jereb	Belka
Finska	1989/90	62.000	260.000	142.000	95.000
Norveška	1989	23.000	63.000	10.000	506.000
Avstrija	1989/90	707	2.503	–	–
Švedska	1988	31.400	35.900	21.800	50.000
Švica	1989	–	–	–	1.259

Vir: DJV HANDBUCH-JAGD 1991 – V. V.

Ruševčeve bele spodnjice

Bogdan Žontar

Z Jurenkovim Petrom sva si šla ogledat predstavo z enim igralcem. Drugi pač ni nastopil. Ni mu bilo treba. Preprosto zato, ker je pod Storžičem in okoli njega zadosti odrov za pretepaško razkazovanje, kot ga odgodejo snubeči petelini v ruševju od Polane pa do Zaplate.

Doživetje je dokaz, da narava še živi, pa tudi opozorilo gorohodcem, da so ure dneva in letni čas, ko niso zaželeni, ker bi motili, kar narava in življenje zmoreta brez njih.

Na Kališču sva bila še do noči. Nekaj megle in sunkov burje naju je sprejelo do lovske kočice. Vanežev rob je žarel od zarje zahajajočega sonca.

»Vreme bo. Vleče tudi navzdol,« je menil Peter.

Potem se je megla razkadila. Na zahodu se je kazal ščip. Videlo se je že v dolino in proti Brniku. Vse posejano z lučmi.

V gašperčku sva zakurila. Za čuda je potegnili. Tudi nama, z vejco domačega. Ko je zadišalo po čaju in limoni, sva dodala še malo laškega. To se je prileglo!

Hrib hoče znoj. Dobil ga je. Midva pa čaj in domačega.

»Leči morava kmalu pa uro bom navil,« je zasitnil Peter. »Če ne bo vetra, bo slana pa sren bo držal. Vsaj do pete ure morava biti na preži. V rob morava. Če ima ruševce strategijo, morava biti midva izvidnika.

Treba bo v strmino pa potem počez pod ruševje, kjer bo prost pogled nad vsem prelazom Kop od Kališča do Kanonirja.«

Zasmrčala sva hitro. V gašperčku je parkrat še malo zapraskalo, potem pa smo utihnili.

»Mejdun,« je proti jutru zagodel Peter, »da ne bova zaspala«. V tem hipu se je zbudila tudi ura. Urno jo je lopnil: »Dej no, kva vjo pa ldje rekl tkole zgodej!« »Šilce meni, šilce tebi. Okna pa kar odpolknane pustiva, bo zjutraj koj sonce na njih,« je razlagal Peter, ko sva preskušala baterije v trdo noč.

Mahnila sva jo po lovski stezi pod Kališčem. Nisem vedel, da okovana palica v zgodnjem jutru tako rezko

odzvanja, ko tolče ob skale na poti. Ampak brez nje bi se mi slabo pisalo. Lomastil in sopihal sem za Petrom, ki je stezo poznal kot lasten »rukzak«. Pri studencu, ki sploh ni zamrznil, sva se oddahnili. Snel sem si površnik. Saj ni mraza, sem si mislil. Res ga ni bilo veliko. Rahlo je pihalo v dolino, da je delalo vreme, pa tudi od znotraj sva se že lepo ogrela.

»Tiho,« je ukazal Peter. »Ga že slišim!«

Jaz nisem slišal drugega kot svoj lastni motor, ki je udarjal, kar je mogel. Dvignil sem hubertusovsko pokrivalo, ki mi je postalo odveč, obrišal znojne srage in napel ušesa. Medtem jo je Peter že rezal deset metrov spredaj. Hoteč ga dohiteti, sem se na prvem šopu trave, ki jo je ozaljšala slana, tako stegnil, da sem ležal kot soldat, na trebuhu in čakal na: »Za vsako ceno naprej!« Poslej sem vedel: fant, uštel si se pri obutvi. Tudi Peter je menil tako. Potrjeno. Reševala me je palica kot tretja noga. To pa zanesljivo.

Ko se je svet, nad stezo proti Polani, začel dvigati proti steni, sva šla s Petrom za njim. Sprva po srenu. Malo ga je bilo, pa vendar s takim blago-

dejnim vplivom na mojo hojo. Stopiš in stojiš. Nato sva nadaljevala po travi. Tiho. »Hudiča,« sem še slišal.

Potem se je začel grušč. Pa med prve smreke. Nato do ruševja.

»Š, š, š,« reče Peter. »Že poje!« Ujel sem zadnji: »Gu, gu!«

Hitro sva prečkala pod krpo ruševja na rob. Se ozrla levo in desno. »Tjale,« ukaže Peter.

Skloniva se pod košate veje.

»Hitro se pripraviva, jaz sem moker,« pravi. Meni pa se ni dalo. Izvlekel sem toplo ogrinjalo in se skrtil vanj. Nahrbnik je šel pod rit, daljnogled je bil v rokah. Le trdo se je dal naravnati, pa koj je bil zasopljen.

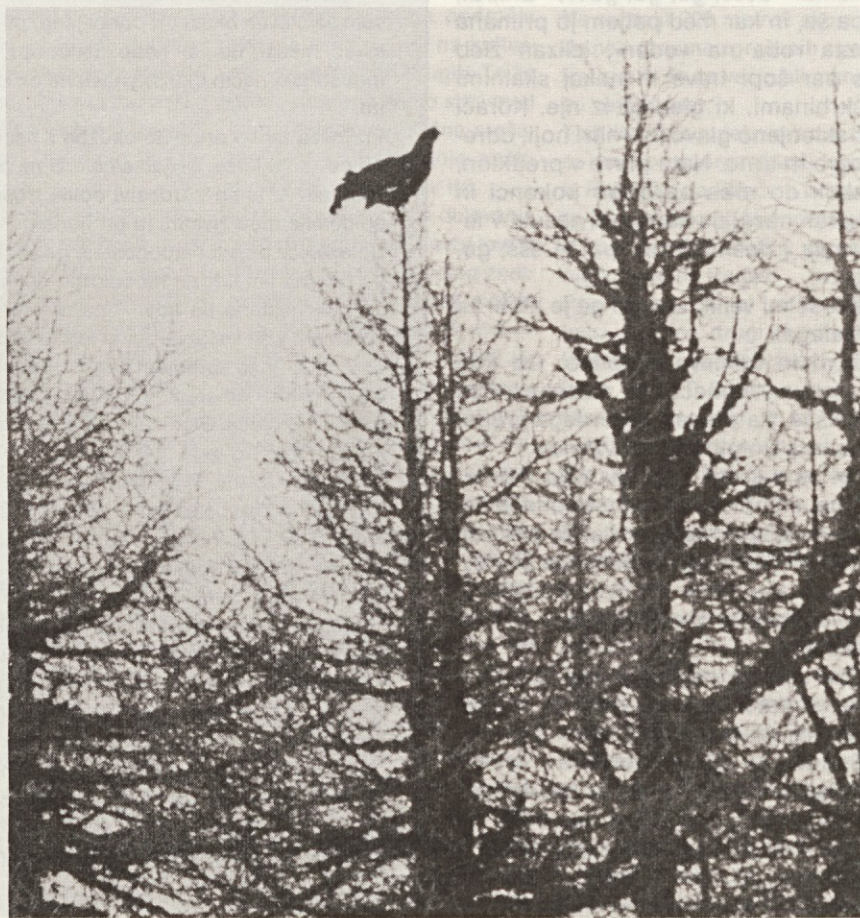
»Dobro sva se ugnezdila. Po orlovsko. Ga slišiš? Spet poje, tamle v Malem Grintavcu, kot lani. Mejdun, vidim ga pa ne. Vse sem že prečesal, pa ga ni videti,« tako je godel Peter. Jaz pa sem obračal svoje kukalo za njim.

»Vidiš, malo je čez pet, pa so že glasni. Vsak na svojem.«

Začela se je jutranja pesem. Obračal sem glavo. Od vseh strani je donelo:

»Čššš, čššš, gu, gu, gu...!« Peter je ostro motril vsako skalo, vsako zaplato snega in vsak grm ruševja v na-

Foto J. Mihaljevič

sprotnem pobočju Malega. »Mejdun, ga ne vidim. Kje neki gruli? Slišiš, pa tam tudi!«

Počutil sem se kot v golobjaku. Velikem, osvetljenem z vzhoda. Nad Malim Grintavcem je vzhajala jutranjica. Zarja ji je že jemala moč. Nebo so risale srebrne ptice, ki so včasih poblisknile. Ena, dve, tri... Vse na poti proti zahodu. Puščale so dolge rožnate repe. »To so Slakove srebrne ptice,« me je prešinilo.

Hitro se je danilo. Sončna ura je kazala na četrto. Od Brnika sem je občasno zabučalo in potem grmelo nad vrhovi, da drugega ni bilo slišati. »Pa je prišel. Glej ga tam spodaj,« je šepnil Peter, ko je prenehalo bobneti.

»Aha, vidim!« Nisem ga spustil z mehe, pa me je lepo zeblo v roke.

Mladostno nemiren se je ruševac prestopal po travi s češulje na češuljo. Krožil je. Najprej mali krog. Poskočil kak meter visoko, pa sunkovito udarjal s svojimi kremplji. Naredil še večji krog. Gledal navzgor proti nama pa: »Čššš.« Zvonko, močno. Takrat so se za nama oglasile kure: »Kok, kok-kok!«

Peter me dregne: »Če prileti, bo tam na robu. Mirno!«

Trenutek za tem se oglasi prav pod nama. »Čššš, gu, gu, gu...« Enkrat, pa še, in kar med petjem, jo primaha izza roba na »oder«, izlizan žleb s par šopi trave in nekaj skalnimi škrbinami, ki gledajo iz nje. Korači s sklonjeno glavo in v hitri hoji, odrezavo in urno. Nato glavo v predklon, skok do roba pa glavo pokonci in korak nazaj pa sunkoviti zasuki v levo pa v desno. Vmes pa: »Čššš, gu, gu.«

Zdi se mi velik. Le kdo ga je krstil za malega.

Doni in odmeva v dolino. Od tam odgovor tekmeča. Pa z desne z nad Belšče. Pa z leve s severnega grebena in z Dolgih njiv za vzhodu.

On pa v krog: »Gu, gu.« Pa v predklon, se obrne od nje, bobneče zagugu-guga, razširi krila, jo prikloni in izpod temnega svetlečega se perja pokaže svoje sveže spodnjice iz belega perja. Steče na rob in zdrsne čezenj.

Zbal sem se, da naju je opazil, pa me Peter potolaži, češ, splašen zna še vse kaj drugega kot le skok čez rob. Spodaj se še enkrat prav kratko oglasi in odleti. Ko se čez malo zopet zasliši, čisto spodaj v bukovju, še kuri kokajoče odletita k studencu. Oglašajo se tako s šestih stojišč še nekaj časa, vendar ne več blizu.

Dvigne se. Ni še pol šestih. Petje se umirja. Oglaš se še nekaj belk. Z Bašlja pa je slišati kukavico. Po grmovju je že polno žvrgolenja siničk in mangelcev.

Sestopava po položnejši poti, ki pelje na Storžič. Ogledava si jase med zaplatami snega, kjer je prej plesal snubec, in njegove močne trokrate stopinje ter počasi odhajava s prizorišča. Ko sva na klanecu nad Kališčem, se nama še enkrat oglasi iz bukovja. Odgovarja pa mu drugi s kokrške strani.

Potem sva že v mislih pri toplem čaju, ki naju čaka na Kališču.

»Ja, sta pa prva danes« pove oskrbnica. »Noče mi zagoret« in si briše sajaste roke. Pomagava ji rekoč: »Še eno rundo!«

Ko odhajava, sva že prav dobre volje. »Še kaj pridita. Ne za maja, takrat bo dren.«

Spustiva se do najinega zavetišča. »Je sploh kdo doma? Je ali pa ni, toplo ima,« pravim.

Pozajtrkujeva in ob pol devetih sva nared za domov. »Kavico bo pa naša mama skuhala,« pravi Peter, ko pospraviva. »laški naj pa kar počaka. Za jutri.«

Zapreva koč. »Pa palice?« »Ja, ja, seveda,« pravim. Zavriskam, ker lepo odmeva od južne stene Storžiča, in jo mahneva navzdol.

S pred Kališke koč se oglasi Bob, kjer ga je odložil Šparovčev Jaka. Zgodnjega trimčkarja na poti na Kališče je zanimalo, če sva nastavljala sol.

Kavico sva spila po urniku. Mama Tončka ni verjela, kako čiste spodnjice imajo kališki snubci.

Neverna je bila tudi sosedova Milka. Pa sva jih ja videla, ane!

Adijo v letu obsorej, čššš... gu, gu!

Antraks – črni prišč, vranični prisad

Antraks je akutna nalezljiva bolezen živali (govedo, divjad), predvsem rastlinojedih. Z bolnih živali se prenaša na različne načine na ljudi. Pri človeku je najbolj pogosta *kožna oblika* bolezni, izjemno redki pa sta – za naše kraje – *pljučna* in *črevesna oblika* antraksa. Povzročitelj bolezni je bacil A. Z antraksom se človek okuži pri opravljanju poklicne dejavnosti, npr. kmet, živinorejec, lovec, mesar, itd., ali nepoklicno, npr. pri zakolu bolne govedu »v sili«. Industrijski način okužbe nastane pri obdelavi živalske kože, pri izdelavi ščetk, itd.

Pri lovcu lahko pride do okužbe z bacilom A pri razkosavanju bolne divjadi ali pri odiranju kože. Divjad se okuži na paši, na njivah in pašnikih. Ob povodnih se bacili A, ki so v trdoživi obliki trosov, širijo in pojavijo se večje ali manjše epidemije med živalmi in pri ljudeh.

Bolezen se pojavi najpogosteje na koži, predvsem na hrbtišču roke ali na vratu, pa tudi na licih, torej na odkritih delih telesa.

Najprej nastane na koži – na mestu okužbe – rdeča pega. Čez nekaj ur se spremeni v še večjo pego, ki je že nad nivojem kože in se torej že otiplje. Zopet čez nekaj ur se spremeni pega v mehurček, ki ima temno vsebino (krvavkasto). Mehurček se od sredine navzven izsuši. Nastane krasta, ki je skoraj črna in na prst neboleča. Okolica kože je otekla in okrog kraste je viden venček majhnih mehurčkov. Od tega mesta okužbe vodijo rdeče črte do bližnjih bezgavk – od roke do pazduhe. Pazdušne bezgavke so otekle in zelo boleče.

Antraks na koži pa se lahko pokaže tudi samo v obliki otekline in to običajno na vratu in na licu. To otekline opazujemo navadno pri mesarjih, ki nosijo v lednice na ramenih velike kose mesa in – če je meso okuženo – pride do infekcije kože na vratu. Otekline se lahko razširi na sluznico ust in navzdol po sapniku; obstaja celo nevarnost zadušitve. Na pljučih in v črevesju pa se antraks pojavlja izjemoma. Potek pa je zelo hud in pripelje v najkrajšem času do smrti.

Kožni antraks razlikujemo od podobnih gnojnih obolenj na koži po tem, da antraks ni boleč in da ima venček mehurčkov okrog kraste.

Antraks na koži uspešno zdravimo z antibiotiki.

Za preprečevanje antraksa uporabljamo nekatera bolj ali manj znana sredstva: živali, poginule zaradi antraksa, globoko zakopljemo in potrosimo z apnom. Pri živalih, za katere sumimo, da so okužene, moramo nositi zaščitne gumijaste rokavice. Obstaja tudi zaščitno cepljenje psov.

prof. dr. Rado Žargi

Štirideset let LD Radenci

Lani je LD Radenci praznovala 40-letnico ustanovitve in uspešnega delovanja. Osrednja prireditve je bila 17. novembra 1990. Na slovesnosti so bili poleg lovcev LD Radenci navzoči tudi lovci LD Tolmin in Ljubinj, s katerima je LD Radenci že več let pobratena, številni lovci iz Pomurja, gostje in krajani. Leta 1950 sta se združili takratni manjši lovski družini Radenci in Hrastje-Mota v LD Radenci, ker so člani takratnih LD spoznali, da bodo združeni lažje in uspešnejše opravljali lovsko dejavnost, kar se je v praksi tudi potrdilo.

Začetek prireditve so s svojim nastopom naznanili lovski rogisti iz Pomurja, pod vodstvom dobro poznanega strokovnega vodje Jožeta Grleca. Zatem je starešina LD Radenci Drago Štumpf pozdravil vse prisotne in podal kratek uvod k prireditvi. Osrednji govor je imel Jože Farič, član soustanovitelja LD Radenci in eden najstarejših članov te družine. Za njim so sledili še govori predstavnikov LD Ljubinj in Tolmin ter predsednika skupščine ZLD Prlekija.

Na slovesnosti so bila ustanoviteljem in nekaterim drugim zaslužnim članom LD, rogistom ZLD Prekmurje, DO Radenska, VG Kapela in KK Gornja Radgona podeljena družinska priznanja.

S prireditve je bilo LZ Slovenije poslano pismo, v katerem so zbrani na praznovanju 40-letnice LD med drugim sporočili, da v celoti podpirajo določila Deklaracije o vrednotah lovstva in divjadi v Sloveniji in vsebino prizadevanj LZS o bodoči ureditvi lovstva v republiki Sloveniji.

Ob 40-letnici LD Radenci je bila izdana posebna brošura, ki v prvi vrsti prikazuje razvoj LD od njene ustanovitve do danes, vsebuje pa tudi druge po-

S proslave ob 40-letnici LD Radenci. V ozadju razstava lovskih trofej.

datke o razvoju lovstva na Slovenskem pred in po letu 1945. Največ zaslug za pripravo vsebine brošure gre nedvomno Francu Dunaju, članu soustanoviteljev in sedaj že častnemu članu LD Radenci.

Na prireditvi je bila Francu Dunaju in Jožetu Fariču, ki sta neposredno pred tem praznovala tudi svojo 70-letnico, kot priznanima in zaslužnima članoma podeljena listina častnega člana LD.

Pripravljena je bila tudi lovska razstava, ki jo je LD Radenci pripravila pretežno iz lovskih trofej, ki so jih lovci radenske LD pridobili z lovom v loviščih pobratenih LD Tolmin in Ljubinj.

Sledil je pester kulturni program, ki so ga pripravili in izvedli predstavniki in gojenci Srednje šole za gostinstvo in turizem iz Radencev. V kulturnem programu so v nadaljevanju sodelovali tudi rogisti, ki so melodijo z naslovom »Ob 40-letnici LD Radenci« po njeni izvedbi podarili LD Radenci. Sledil je še zabavni program, ki je trajal do zgodnjih jutranjih ur.

Celotno prireditev je odlično vodil in povezoval član naše LD Evgen Cug, za kar je prejel splošno priznanje vseh prisotnih na prireditvi.

V preteklih 40 letih je LD Radenci vsestransko uspešno delovala in se povezovala z drugimi LD ter drugimi dejavniki. LD Radenci, ki po združitvi obsega 4636 ha skupne in okrog 4000 lovne površine, ki se za-

radi stalne urbanizacije še manjša, je zelo odprta navzven. Tako vsa leta ni iskala posebnih ovir pri sprejemanju v članstvo tudi ne glede sprejemanja tujih in domačih lovcev na lov. Ob ustanovitvi je LD štela 30 članov, sedaj pa že več let šteje okrog 85 članov. Že od leta 1966 je tesno sodelovala zlasti z LD Tolmin in Ljubinj, s katerima je po večletnem sodelovanju prišlo do pobratenja. Od takrat LD še tesneje sodelujejo ne le na področju lovstva, ampak tudi na kulturnem športnem in drugih. To že dolgo niso več samo stiki med lovci, ampak množična srečanja družin, preživljanje počitnic v kraju prijateljev itd.

LD je v času svojega delovanja med drugim uredila svoj lovski dom, v katerega je poleg znatnih finančnih sredstev vložila tudi nad 2500 prostovoljnih delovnih ur. V letu 1966 je zgradila svojo lastno fazanerijo (voljero), z namenom, da tako dodatno zadovolji tudi potrebe lovnega turizma. Redno je skrbela in še skrbi za primeren število lovskih naprav v lovišču, za ekološko čisto in zdravo okolje ter za primerno varstvo in gojitev divjadi. Divjad v lovišču je pretežno srnjad, poljski zajec, fazan in raca mlakarica. Letni odstrel se ujema z načrtom odstrela. Letni odstrel srnjadi dosega 200 in več glav, fazana okrog 300, ostale male divjadi pa manj, saj je stalež kljub vsestranskim prizadevanjem lovcev, iz splošno znanih vzrokov, v pre-

teklosti padal tudi v lovišču LD Radenci.

Leta 1975 je LD razvila tudi svoj lovski prapor.

Za uspešno delo in sodelovanje z drugimi dejavniki je LD Radenci prejela v 40-letnem obdobju več priznanj in pohval, med drugim jo je LZ Slovenije ob 70-letnici lovstva na Slovenskem odlikovala z lovskim odlikovanjem, redom za lovske zasluge II. stopnje.

Viktor Grah

Deset let lovskega strelstva

Že v letu 1981 so v okviru takratnih obrambnih priprav in seveda tudi vključevanja lovcev v sistem samozaščite razmišljali o preskusu najboljših lovskih sposobnosti.

Gre seveda za streljanje v težjih razmerah na daljše, 200 in več metrske razdalje.

Morda lahko zapišemo, da je to med lovci postal in ostal predvsem priljubljen šport medsebojnega merjenja strelskih sposobnosti, ki pa dosegajo včasih kar neverjetne rezultate.

Na razdalji 200 metrov skorajda ne poznamo zgrešenih strelcov, gre le še za večjo ali manjšo natančnost.

Tudi letošnjega tekmovanja, ki so ga vzorno organizirali lovci iz Podvelke na Rdečem bregu, se je udeležilo 85 tekmovalcev iz vseh lovskih družin na območju občine Radlje.

Prvo mesto so si pristreljali lovci iz Orlice, drugi so bili njihovi kolegi iz Janževskega Vrha in tretji LD Radlje.

Med posamezniki je bil najboljši Igor Hartman, tesno za njim pa še Dalibor Cvar in Rudi Dobnik.

Pri vseh tekmovalcih velja omeniti, da so razlike le minimalne.

Med lovci je veliko ostrih oči in mirnih rok.

Tukajšnji lovci pa v teh časih udeležbo na tekmovanju po svoje štejejo tudi kot del domovinske zavesti.

K. Valtl

Zahvala vsem, ki so nam priskočili na pomoč

Prvi november 1990 bo ostal ljudem Zgornje Savinjske doline še dolgo v spominu. Nočno deževje jih je zbudilo v dan, ko niso mogli misliti na svoje pokojne, ampak na žive, na tiste, ki jim je voda odnašala domove, ceste, mostove, na tiste, ki jim je grozila voda izza jezua v Podvolovlju. Prvi dan so bili odvisni le od svoje iznajdljivosti in od sosedске pomoči. Ko je začela voda odtekat, je ostalo za njo razdejanje in spraševali smo se, kdaj bomo zopet začeli normalno živeti in delati. Z usposobljenjem elektrike in prvih cest se je v ljudi začel vračati optimizem. Pričela se je tudi široka solidarnostna akcija za pomoč prizadetim v poplavih.

Tudi med lovci LD Ljubno je bilo več težko oškodovanih. Toda stanovski tovariši niso pozabili na naše skrbi. Pomoč ni prišla samo od slovenskih lovskih druženj, ampak tudi izza meje, tako republiške kakor državne. Pri tem se moramo posebej zahvaliti kolegom z avstrijske Koroške, ki so svojo pomoč prinesli kar v prvih tednih po poplavi.

Vsem, ki ste kakorkoli pomagali, iskrena hvala!

Ob koncu naj povem še to, da se je življenje v naši dolini v glavnem normaliziralo, čaka nas pa seveda še veliko dela pri obnovi infrastrukture. Lovci bomo s skupnimi močmi skušali nadomestiti škodo, ki nam jo je prizadela ujma na našem objektu v Vrbju, kjer smo vsako leto sodelovali na tradicionalni prireditvi Flosarski bal.

LD Ljubno ob Savinji – J. Š.

Milanu Bazniku iz LD Cerklje ob Krki v opomin!

Že drugi daljši prispevek Milana Baznika v reviji Lovec št. 3/91, v katerem zopet, s podtikanjem, omenja med ostalimi tudi mene, se kot prizadeta oseba javljam s pojasnili, ki bodo,

Razdeljevanje solidarnostnih prispevkov, ki so jih poslali lovci z avstrijske Koroške.

vsaj glede mene, gospoda Baznika postavile na laž.

Pa pojdemo lepo po vrsti:

– V Lovcu št. 5/89 (in ne 5/88 kot napak navaja g. Baznik) je med ostalim navedel tudi, citiram: "... zakusko, pripravljeno iz štirih srn, uplenjenih 21. 12. 1988 v ograjenem prostoru. Uplenila sta jih podpolkovnik Jože Jerič in kapetan Živica Trifunjačič.«

In resnica? Tega dne je vžšlo sonce ob 7.36, zašlo pa ob 16.14, svetloba 50 lux (kar naj bi zadoščalo za uspešen odstrel, je bila pol ure pred sončnim vzhodom in pol ure za zahodom. Delati sem pričel ob sedmi uri zjutraj in kot načelnik štaba sem imel dan pred dnevom JLA obilico dela (niti za letenje se nisem uspel prijaviti)!. Ob 10. uri smo bili moj komandant, podpolkovnik Martinović (ki razen v mojem stanovanju nikoli prej in ne kasneje ni imel v rokah lovske puške – pa mu ni nič pomagalo, da se ne bi znašel skupaj z mano v Baznikovem košu v Mladini), jaz in še vsaj pol ducata predstavnikov SO Brežice in Krško ter predstavniki TO iz Posavja že v restavraciji pri stadionu v zagrebškem Maksimiru na sprejemu pri generalu Mirčetiću, ki je prav tiste dni z ukazom predsedstva postal generalmajor JLA.

Če bi takrat vedel, kaj bo M. Baznik »prišil« meni na ta datum, bi si priskrbel boljši ali bi, tako pa mi preostane le, da

povem, da nimam nadnaravne sile, ki bi mi omogočala, da bi v borih treh urah uspel urediti vso organizacijo za praznik, priti iz Cerkelj v Zagreb in odstreliti štiri srne!

V zvezi s tem inkriminiranim dogodkom pa še nekaj: LD Bistrica ob Sotli je v tistem času dobila »disciplinsko prijavo«, v kateri sta navedeni samo dve dejstvi: moje ime in priimek in podatek, da sem odstrelil štiri srne. Na mojo zahtevo, da se LD Cerklje ob Krki poda zahteva o dostavi prijave, v kateri bi bili točno navedeni datum, ura in kraj, kjer naj bi te štiri srne uplenil, nikoli nisem dobil odgovora, zato še danes ne vem, ali je bila zahteva podana. Ali s strani LD Cerklje ob Krki ni bilo odgovora ali pa LD Bistrica zahteve sploh ni oddala – glede na to, da je nekaterim v moji LD takrat morda ustrezalo, da sem kriv brez postopka.

Še danes zato ne vem, ali sem te štiri srne uplenil v teku dne ali samo zjutraj ali zvečer – in to z »brzo palbo«. Ni mi menda potrebno govoriti, da smo se tistega dne (v starih dobrih časih) vrnili domov iz Zagreba precej po ovinkih in to v času, ko se je 21. že krepko približal 22. decembru!

V zadnjem članku g. Baznika sicer nisem konkretno omenjen, da sem 17. 11. ter 9. in 16. 2. lovil in kaj da sem odstrelil, se pa iz konteksta razbere, da sem eden od »zarodkov«, skupaj z že prej omenjenim

Trifunjačičem. Zato zopet opozarjam na dejstva: v mojem lovskem dnevniku, ki je bil že oddan zaradi ocene dela predsedniku moje LD, piše, da sem tega dne s svojim lovskim kolegom zalagal avtomatsko krmilnico v revirju Kunšperk. Na žalost tega dne nihče od naju ni uplenil nobenega mladiča, tako da ne vem, ali sva zjutraj najprej zalezovala srnjad, pa potem zalagala krmilnico, ali sva najprej zalagala, pa potem do večera zalezovala. Vsekar nisva napravila 60 km samo zato, da bi le založila krmilnico! V bodoče si bom tudi to zapisal v dnevnik – saj od strani g. Baznika verjetno lahko pričakujem še kakšno »ključko«.

Za 9. in 12. december je lažje: oba dneva sem bil na skupni brakadi v svoji LD v revirju Reber in Olimsko.

Sploh sem ob nedeljah kar močan, g. Baznik. Sobote mi podtikajte; takrat, če imam čas, grem na lov sam, po navadi samo z enim kolegom! In pa v času lovopusta! Celo sezono leta 1990 le 11. novembra nisem bil na brakadi. Škoda, da niste vedeli, ali ne!?

O Trifunjačiču pa le toliko: od 28. 8. 1990 ni več v službi na našem letališču, temveč službuje in živi v Beogradu!

In še nekaj v vednost naši lovski srenji: letno – izrecno v svoji LD – odstrelim povprečno po 4 »gumbarje«, 5–6 srnjih mladičev, 1 starejšo srno in 1 starejšega srnjaka, leta 1986 pa sem uspel doseči »het-trik« in sem v enem dnevu – le na zalaz uspel odstreliti 3 srnje mladiče, na kar sem še danes ponosen. In na vseh 19 »gumbarjev«, ki sem jih v zadnjih šestih letih odstrelil v svoji LD, pa tudi na ostalih 9 starejših, od katerih je le na rogovju enega »rdeča pika« strogega g. Kovača, sem ponosen. Pa mi vse to po g. Bazniku ni dovolj in se izživljam še na letališču! Na koncu naj se vsaj obregnem ob nekatere domislice g. Baznika: – V članku, Lovec 5/89, govori tudi o takih biserih, kot je, citiram "... lov na vojaškem letališču Cerklje, ki obsega 400 ha in ki je bil obenem največji rezervat za malo div-

jad«! Po g. Bazniku so letališča rezervati za divjad – lovski rezervati pa menda aerodromi?! Skoraj bi verjel, da je Kopački rit idealen za vojaško pomorsko bazo!

– V obeh člankih se g. Baznik spotika ob streljanje srn s šibrami, ki je velik greh. Strinjam se z njim popolnoma! Toda, zakaj pozablja, da LD Cerklje prav s šibrami vrši odstrel srnjadi okoli letališča? Razumem, da je to zaradi varnosti, saj je risana cev na »brisanem« prostoru dejansko nevarna. Močno pa dvomim, da imajo za to dovoljenje odnosno odlok, kakršnega zahteva veljavni lovski zakon.

– Močno dvomim tudi o strokovnosti Milana Baznika, ki navaja dejstvo, da se je zaradi poplave 2. 11. 1990 manjši del srnjadi umaknil na letališče, kjer zdaj plačuje krvni davek. Srnjad je pač teritorialna divjad in se je v 2–3 dneh, ko se je voda umaknila, vrnila v svoj habitat. Toliko menda že vsak povprečen lovec ve o vedenju te divjadi.

–Gospod Baznik ve vse, kar se dogaja na letališču – ali morda tudi ve, da imamo letno samo zaradi pernate divjadi 3–4 uničene reaktivne motorje (da o ogroženosti življenj letalcev in ostalih ob vzletanju ne govorim!) ter vsaj eno poškodovano letalo zaradi srnjadi? Zadnji tak dogodek je bil 13. 6. lani z »Orlom«, ki ga je v pristajalnem manevru vodil kap. Hoti. Vse se je srečno končalo le s poškodovanim letalom in pri 260 km/uro dobesedno razletelim 2-letnim srnjakom, čigar rogovje zdaj visi v mojem stanovanju. Lovcem iz Cerkelj ga niti slučajno ne dam, čeprav jim, priznam, pripada.

S tem dopisom sem začel in končal polemiko z Milanom Baznikom. Mislim, da revija

Lovec ni sobotna priloga Dela in ne rubrika Pisma bralcev. Takšne osebne diskreditacije in žalitve bom moral v bodoče reševati le prek sodišča!

Jožef Jerič
(LD Bistrica ob Sotli)

Pripis uredniškega odbora:

Na 9. seji uredn. odbora glasila Lovec (20. 3. 1991) je bilo sklenjeno, da morebitne nadaljnje polemike glede te zadeve ne bomo odpirali, če ne bo to uradno zahtevala Zveza lovskih družin Posavje–Krško.

Vzorna razstava

Osem lovskih družin Lovskogojitvenega bazena Radlje je tudi letos pripravilo skupno razstavo trofej lani uplenjene divjadi. Vzorno so jo pripravili lovci LD Muta, ki so tudi vodili obiskovalce. Morda samo še zanimivost, da je obisk, predvsem iz vrst mladine iz leta v leto večji in sta dva dneva razstave res premalo.

Seveda ob otvoritvi ni manjkalo tudi strokovnih prispevkov, kar je v teh krajih že kar obvezen dodatek. Vzgoja in novo znanje sta danes lovcu nadvse potrebna.

Pohvaliti velja nazorne predstavitev s skicami, slikami, kasetai itd.

Lovci bazena, skupaj jih je 507, so lani na skoraj 30 tisoč hektarjih lovišč dobro gospodarili. Ne gre samo za odstrel, temveč tudi za konkretno delo pri lovnih in drugih objektih, na njivah pa vse do izvedbe cepjenja lisic proti steklini. Skupaj so lovci lani odstrelili 994 glav srnjadi, v spolnem razmerju 49:51, torej le malenkost manj srnjakov, uplenili so 45 glav jelenjadi, od tega 15 jelenov in 30 košut. Odstrel je zajel še 76 gamsov; tu so nekoliko preveč posegli v srednji starostni razred, toda v približno idealnem spolnem razmerju. Če temu prištejemo še 27 divjih prašičev in 86 poljskih zajcev, bi bila bilanca približno zaključena.

Morda bolj zaradi podatka naj omenim, da so vse LD iz območja samo ob pripravi in iz-

vedbi cepjenja lisic opravile skupno 12.000 delovnih ur po težavnem terenu.

Zbor so lovci izkoristili tudi za trezen, strpen pogovor o razvoju lovstva in smotni gojitvi divjadi ter o vseh odnosih, ki se tu stekajo.

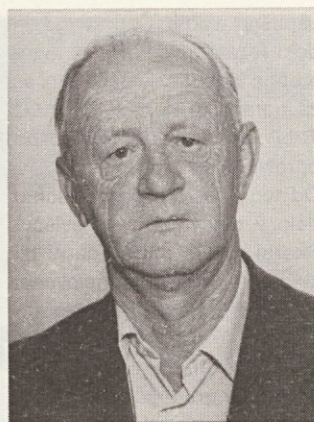
Kristl Valtl

Jubilanti

Jože Švajger, član LD Loka pri Črnomlju, je 28. 10. lani praznoval svojo 70-letnico. Rodil se je leta 1920 v Črnomlju. Sedaj uživa zaslužen pokoj s svojo ženo v svoji lični hišici v Loki pri Črnomlju, na lepem razglednem kraju blizu reke Lahinje. Poleg lovskega udejstvovanja je vžljubil tudi ribištvo. Veliko prostega časa pa posveča svojemu štirinožnemu prijatelju, s katerim sta nerazdružljiva. Kako velik ljubitelj lova je, priča dejstvo, da je bil član kar v šestih lovskih družinah po Sloveniji. Opravljal je namreč posle upravnika kmetijske ekonomije in bil v tem poklicu po potrebi večkrat službeno premeščen. To pa ni bila ovira, ki bi ga prisilila, da bi se odpovedal zeleni bratovščini.

V lovsko družino je stopil leta 1945 v LD Mengeš, naslednji dve leti je bil član LD Maribor-Tezno, nato zopet dve leti v LD Begunje, pa naslednja štiri leta član LD Stari trg, zatem trinajst let v LD Banja Loka (predsednik DR 1947–1949) pri Kočevju, nazadnje pa LD Loka pri Črnomlju (od leta 1967 do danes). Tudi tu je bil predsednik DR od 1970–1974 in 1985–1988. Spoznal in doživel je različne navade v navedenih lovskih družinah in si pridobil vsestransko lovsko razgledanost.

V Zvezi lovskih družin Bela krajina je bil 4 leta predsednik izvršnega odbora (1976–1980), 4 leta blagajnik (1981–1985) in 8 let član nadzornega odbora. Bil je prvi, ki je podal iniciativo za organizacijo kinološkega

Jože Švajger

društva v Črnomlju in bil tudi član ustanovnega odbora. Po njegovi zaslugi je prišlo do oblikovanja lovske kinologije po sedanjem načinu delovanja. Izučil je tudi psa za delo po krvnem sledu in s tem veliko prispeval k pravilnemu vrednotenju kinologije v LD Loka in v Črnomlju nasploh. V LD Loka je ob vstopu opravljal funkcijo tožilca, potem je bil 6 let predsednik disciplinske komisije in 6 let cenilec lovske škode. Kinološka zveza Slovenije ga je odlikovala s srebrnim znakom za zasluge na kinološkem področju, Lovska zveza Slovenije pa z znakom za lovske zasluge. Vedno se je zavzemal za red, disciplino, poštenost in pravičnost v lovski družini.

Ob Tvojem jubileju, Jože, Ti želimo lovci LD Loka predvsem zdravja in še veliko uspešnih lovskega pohodov.

Lovci LD Loka – K. F.

14. novembra 1990 je praznoval 70. rojstni dan naš lovski prijatelj **Franč Kogoj**.

Rodil se je v vasi Grgar pri Novi Gorici. Kakor večina Primorcev je France moral prestati vse tegobe časa, ko je Primorska ječala pod fašizmom. Leta 1943 se je vključil v NOV, kjer je opravljal pomembne vojaške funkcije.

Po demobilizaciji se je zaposlil v Straškem GAP-u, kjer je zaradi izjemnih sposobnosti skupaj s svojimi sodelavci ustanovil mehanično delavnico in jo

uspešno vodil. Čeprav ga je delo vezalo na delavnico, avtomobile in stroje, je našel še čas za naravo in se vključil v LD Toplice ter leta 1953 uspešno opravil lovski izpit.

Od tega časa je poznal samo delo v delavnici in v lovišču. Skoraj ni bilo dneva, da ni bil skupaj s svojim sodelavcem Gačnikom v lovišču pri izgradnji prež, krmišč in solnic, urejanju lovskih stez, opazovanju divjadi ter gradnji lovskega doma. Do lova je bil pošten in to je zahteval tudi od drugih lovcev. Bil je dober organizator, zato smo ga lovci leta 1963 izvolili za gospodarja. Nalogo je uspešno opravljal vse do leta 1975. V letih 1975 in 1976 je bil predsednik lovske družine. V istem obdobju je opravljal tudi naloge kinološkega referenta in referenta za lovski turizem. Član IO je bil od leta 1956 do leta 1982, od leta 1974 do leta 1978 pa je bil tudi član gojitvene komisije pri ZLD Novo mesto.

Za zasluge v lovstvu je od LZS prejel znak za lovske zasluge in red za lovske zasluge III. stopnje, od KZS pa srebrni znak za kinološke zasluge. Lovska družina Toplice mu je leta 1985 podelila plaketo.

Ob jubileju mu lovci topliške družine iskreno čestitamo in mu želimo še obilo zdravja ter lovskih užitkov.

LD Toplice – M. F.–K. F.

Martin Groznik je v krogu svoje družine in vipavskih lovcev ter prijateljev 24. 11. 1990 praz-

Martin Groznik

noval v lovski koči na karavli P-5/a svoj 60. rojstni dan in 35 let lovskega udejstvovanja.

Rodil se je leta 1930 v vasi Šmartno pri Litiji. Otroštvo in vojno je preživel doma, kjer je bilo še sedem otrok. Imeli so majhno kmetijo, živeli so bolj skromno, vendar srečno. Že kot otrok je imel veselje do narave in čutil naklonjenost do živali, rad je prebiral takratno revijo Lovec, ki mu jo je posojal stric France.

Po končani vojni se je vpisal kot nova generacija v kovinarstvo šolo v Litostroj, jo uspešno končal in postal strojni ključavničar. Odslužil je vojaški rok in se potem preselil v Ajdovščino, kjer se je zaposlil v Fructalu.

Leta 1957 je postal član LD Školj ter opravil lovski izpit. V Vrhpolju pri Vipavi si je ustvaril dom in družino, zato se je preselil in prestopil leta 1959 v LD Nanos in Vipavo. Zaradi dvojnega članstva se je leta 1977 izpisal iz članstva v LD Nanos. V tem obdobju je bil 20 let tudi član ribiške družine Ajdovščina.

V 35 letih članstva LD je opravljal številne dolžnosti v LD kakor tudi v ZLD Gorica. Naštetimo le nekatere: od leta 1964 do 1970 je bil predsednik LD Vipava in član IO ZLD Gorica, od leta 1972 do 1976 je bil predsednik DK, od leta 1978 do 1980 član IO LD, od leta 1983 do 1991 pa predsednik komisije za ocenjevanje trofej, nato je zopet prevzel funkcijo starešine LD Vipava. V tem času je opravljal tudi nekatere druge funkcije pri ZLD Gorica, bil je predsednik komisije za varstvo okolja, član samoupravnega sodišča, član komisije za gojitev divjadi ipd.

Leta 1978 je uspešno opravil izpit za lovskega tehnika, leta 1985 pa še izpit za preglednika mesa uplenjene divjadi.

V svojem lovskem udejstvovanju se je veliko zavzemal za poštene odnose med lovci, zlasti pa je kot mentor pomagal mladi generaciji. Zelo aktiven je bil pri gradnji lovske kočice. V lovski družini je veliko delal in dosegel uspehe tako na področju gojitve divjadi kot pri poučnem mentorstvu, ki ga še

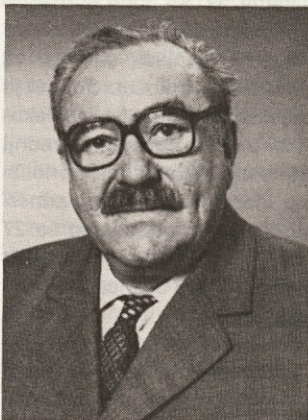
vedno z vsem srcem opravlja. Za njegov trud in prispevek v lovstvu ga je ZLD Gorica in LZ Slovenije odlikovala z znakom za lovske zasluge. Ob Martinovi 60-letnici se mu vsi člani LD Vipava in njegovi prijatelji za vse, kar je prispeval, lepo zahvaljujemo. Želimo mu še mnogo zdravih let in dobrega počutja med lovci ter veliko užitkov v naravi ter na hribočku, kjer stoji njegova domačija.

Lovci LD Vipava – L. T.

Pred 70 leti, natanko 9. 1. 1921 je zagledal luč sveta **Franc Murko**, član Lovske družine Krško. Rodil se je v obrtniški družini v Krškem. Njegova življenjska pot ni bila lahka, pa vendar se z veseljem spominja, kako je preživel teh 70 let. Po osnovni šoli se je izučil mesarske obrti. Kot mladenič je bil vedno naprednega duha in že v bivši Jugoslaviji je simpatiziral z naprednim delavskim gibanjem. Ko se je vrnil leta 1941 v Krško, je kmalu po okupatorjevi zasedbi tega kraja zaradi vojnih razmer in preseljevanja ljudi v Nemčijo pobegnil v Ljubljano.

Povezal se je z organizatorji OF in z njimi aktivno sodeloval. Skrbelo ga je, kdaj ga bodo Italijani aretirali in poslali v internacijo. Še pred kapitulacijo Italije, leta 1943, je pobegnil iz Ljubljane in odšel na Dolenjsko in se vključil v NOV, v tedanjo Ljubljansko brigado.

Franc Murko

Po vojni je še nekaj časa ostal v JLA kot aktivni častnik. Leta 1950 se je vrnil v Krško in se zaposlil kot direktor Avtoprevoza v Krškem, potem pa je na svojem domu vodil znano gostišče Murko.

Franci se je zgledoval po svojem očetu, ki je bil znan lovec. Tudi sam se je leta 1954 včlanil v LD Krško in v njej ostal vse do danes (36 let). Ljubil je naravo in divjad v njej. Bil je dober društveni delavec, član UO (1959–1960) in nekaj časa tajnik LD Krško, nato gospodar (1960–1965) in član NO (1970–1974). Veliko dela je vložil, da je LD Krško v tem času pridobilo svoj Lovski dom, 12 ha zemljišča, ki so naravne remize na Krškem polju.

Leta 1985 je bil izvoljen za člana samoupravnega sodišča pri ZLD Posavje, kar je še danes. Rad je hodil na lov, posebej mu je bil všeč lov na jerebice, ni pa zanemarjal lova na srnjaka, posebej v predelu lovišča, ki mu pravimo Markov hrib. S svojim vzornim delom na področju varstva, gojitve in lova divjadi je vzgled mlajšim lovcom.

Ko pišemo te vrstice, ne smemo pozabiti njegovega izvrstnega talenta za petje, saj je večkrat popestril lovsko družbo na zadnjem pogonu. Posebej se spominjamo njegovega lovskega golaža, ki je marsikateremu lovcu ostal za vedno v spominu.

Murko je ljubitelj lovskih psov. Začel je z istrijanci, največ pa se je ukvarjal z nemškimi kratkodlakimi ptičarji, katerega vodnik je še danes.

Zdravje mu je zelo dobro služilo vse do lanskega leta. Želimo mu zdravja, da se v letu 1991 zopet srečamo na brakadah. Za lovske zasluge in zasluge na področju kinologije ga je LZS odlikovala z znakom za lovske zasluge in redom III. stopnje, KZS pa s srebrnim in zlatim znakom za kinološke zasluge.

Franci, kličemo Ti: še naprej dober pogled in na mnoga leta!

ZLD Posavje Krško – A. A.

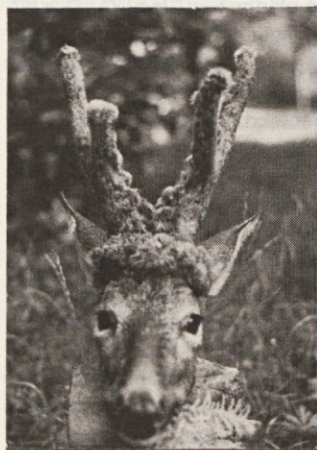
Srnjak z gobastim rogovjem

Že pred začetkom lovne sezone v letu 1990 so posamezni člani LD Oplotnica v revirju Vinarje opazili srnjaka z izrednim rogovjem. Videti ga je bilo v poznem mraku, ko je prečkal ozek pas travnika iz enega gozdiča v drugega. Srnjak se na čistini ni nikoli ustavil. Med hojo je nosil glavo nizko pri tleh, kot da se pase. Na glavi je bilo videti visoko temno rogovje. Kaj več se zaradi mraka in visoke trave ni dalo ugotoviti. Tudi okoliški prebivalci srnjaka niso nikoli videli, zato je mogoče sklepati, da se je zadrževal vedno v gozdu. Lovcem, ki so srnjaka videli, se je zdelo, da je z njim nekaj narobe, dokončne ocene pa ni dal nihče. Po poslovniku LD Oplotnica se delo pri gojitvi in varstvu divjadi v lovišču ne plača, nagradi pa se posamezne lovce, ki se izredno izkažejo pri delu, z možnostjo odstrela velike divjadi. Ta čast odstrela srnjaka je v letu 1990 pripadla starejšemu članu Maksu Višnerju iz Oplotnice.

Z vodjo revirja, lovcem Frančkom, sta se dogovorila, da poskusi upleniti tega srnjaka. Že drugi večer sta ga videla, tretji večer, 29. 6. 1990 pa se je odlo-

Glava srnjaka z gobastim rogovjem, ki ga je 29. 6. 1990 uplenil Maks Višner v lovišču LD Oplotnica.

Foto L. Tič

čil za strel. Srnjak je obležal na robu gozda. Ko sta prišla do njega, sta imela kaj videti. Pred seboj sta imela srnjaka z gobastim rogovjem. Take trofeje nista pričakovala. Pri čiščenju srnjaka sta ugotovila, da ima samo eno modo in še to le za fižol debelo. Pljuča je imel priraščena k rebrom, vsa gnojna in zelo smrdljiva. Čudila sta se, kako je sploh lahko živel.

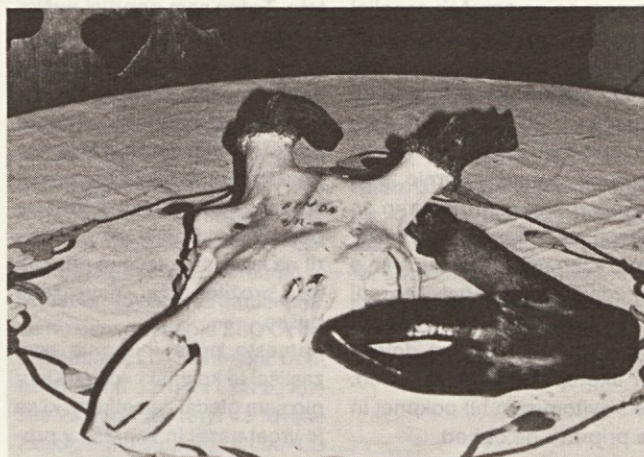
Srnjak z gobastim rogovjem je šesterak, star okoli 3 leta in težak 17 kg. Rogovje je sveže tehtalo 800 g (suho pa 680 g). Višina rogovja je 28 cm, razkremenost 16 cm, paroški pa so dolgi 7 cm. Po oceni komisije bi doseglo rogovje, če bi bilo normalno razprto, od 160–170 točk.

Z uspešnim lovom, izredno trofejo in lovskim užitkom je bilo plačano delo v lovišču starejšemu lovcu, ki je dela sicer že oproščen.

L. T.

Lovska smola v Suhem vrhu

Po koncu vojne nisem mislil na lov. Vojna vihra me je pehala vedno v nove težave, tako da sem na svoja prva lovstva pota skoraj pozabil. Lovsko žilico mi je ponovno vzbudil pokojni stric. Poklonil mi je svoj mannlicher-schönauser 6,5×54 in bok polrisanico. Tako sem se vrnil na stare lovske stečine. Komaj meter dolga priročna repetirka s strelnim daljnogledom se mi je močno priljubila. Z njo sem povsem zanesljivo pobiral tudi lisice, potepuške mačke in celo jerebe. Tudi lovski znanec, profesor R. je lovil s tako puško. Pri lovskem omizju je povedal, da so v cesarski avstrijski armadi puškam tega sistema rekli »mek-sikajnarice«. Bile so izdelane za mehiško vojsko nesrečnega cesarja Maksimilijana. Pozneje, v prvi svetovni vojni, so na fronti v tirolskih gorah, kjer se je »vojskoval« tudi pokojni profesor, s takimi puškami oborožili ostrostrelce. Bok polrisanica, ki sem jo uporabljal na jesenskih lovih in brakadah, pa je imela napako, da je igla nezanesljivo vžigala krogelne naboje.

Lanskega 1. decembra je član lovske družine Bled Jože Fon ob pritisku na jelenjad uplenil jelena z izredno zanimivim zakrnelim rogovjem. Jelena je uplenil tik ob smučarski progi na Zatrniku, na kraju, imenovanem Benda.

Jelen je očiščen, z glavo, tehtal 116 kg. Vzrok za relativno nizko telesno težo je bila gotovo poškodba desne prve noge v območju pleč. Poškodba je bila že stara in se ji tudi pri izkožitvi ni moglo zanesljivo ugotoviti vzroka. Jelen na to nogo ni stopal, kar se vidi tudi iz neobrabljene roževine na parkljih. Rogovje je skrivečeno, z rožo, brez porožkov, a z normalno grbičavostjo in barvo. Desna »veja« je dolga 13 cm, leva pa 17 cm. Nastavki so tanki, kar je značilno za pokljuške jelene. Uplenitelj je že pri iztrebljanju jelena ugotovil vzrok za nenormalno razvitost rogovja. Moda so namreč v razvoju ostala v trebušni votlini (kriptorhizem). Bila so zakrnela in razvita le do velikosti oreha. Drug možen vzrok za nenormalno razvito rogovje je lahko tudi poškodba noge.

Strokovna komisija za ocenjevanje lovskih trofej pri Zvezi lovskih družin Gorenjske je po obrabljenosti zobovja ter ostalih znakov ugotovila, da je jelen star prek deset let.

Kot zanimivost naj še povem, da je naš lovec Jože na isti dan, 1. decembra pred dvajsetimi leti, uplenil prvega jelena v lovišču LD Bled, katerega rogovje je do sedaj tudi najmočnejše, saj gre za nepravilnega kronskega šestnajsteraka.

B. Strmole

Prav tedaj, ko sem imel zaradi te napake bokarico pri puškariju, sem dobil od lovske družine obvestilo, da bo v nedeljo na Travnji gori pogon na volkove. Pomislil sem, kako primernejša bi bila za tak lov bokarica, ki ima še šibreno cev. Odločil sem se, da grem na pogon z repetirko, ker druge puške nisem imel. Tisti čas pravih lovskih nabojev nisem mogel dobiti, zato so bili dobri kar grški vojaški naboji, ki so ustrezali v kalibru in tulcu.

Bilo je pozimi, kmalu po novem letu. Proti domu sem se peljal z vlakom, nato pa še dobro uro pešal. Z gospodarjem lovske družine sem se dogovoril, da zjutraj, pred pogonom, na smučeh obsledim lo-

višče na Travnji gori in pridem na Pristavo ob desetih; tam bo zborna mesto. Po kratkem počitku v domači hiši sem vzel smuči in odšel po strmi Gornji poti na Travno goro. Medtem ko sem počasi premagoval strmino, sem razmišljal o volkovi, ki so postali tedaj velika nadloga za naše lovišče. Preteklo zimo smo nekajkrat odkrili krvave ostanke volčjih pokolov srnjadi, spomladi je volčje krdelo raztrgalo močnega jelena, volkulja je klala in odnašala pse čuvaje, ko je krmila svoj skot, pa tudi nekaj naših istrskih goničev je na jesenskih lovih končalo v volčjih zobeh. V nadi, da bomo v pripravljenem pogonu uspešni, sem prispeal na Vrh. Temnilo se je že,

ko sem se na smučeh zapeljal pred lovsko kočo. V temačnost kuhinje je planila svežina zimskega večera, ko sem odpiral polknice. Ob petrolejki sem nacepil trsk in zakuril. Potem ko se je le počasi ogrelo, sem povečerjal iz nahrbtnika in se zleknil na pograd. Razmišljal sem, kako naj opravi jutranje ogledništvo, in zaspal. Že sredi noči me je od mraza »lizal jelen«, tako da sem brž določil na skoraj dogorelo žerjavico. Že s svitom sem bil pokonci in se pripravil na obhod.

S puško čez hrbet sem na smučeh zdrsnil po pedenj visokem pršiču, ki ga je navrglo ponoči, proti Penzlovemu lazu. Pri Globoki jami sem sledil srnjad, nato sem pod lazom krenil preko Boštjanovega stojišča do Pristave. Presledil sem lisico in srnjad, toda nobene volčje sledi. Bilo je blizu desete ure, ko je prigazil podvasni France. Razgredo mi je povedal, da je sledil volkove, ki so prečkali mojo smučino, ko so iz Kaličja krenili v Suhi vrh. Medtem sta prigazila od Globoke doline še gospodar Adolf in vinaški France. Vprašala sva, kje so še drugi lovci. Povedala sta, da je bil eden med njimi tako »pameten«, da je odvrnil ostale, tako da niso prišli na zborna mesto, češ, »volkov itak ni«, snega in mraza pa preveč. Nismo se obotavljali, zato smo se hitro dogovorili. Trije zapremo najpomembnejše prehode pod Suhim vrhom, podvasni France pa gre nazaj na mesto, kjer je volkove presledil in jih tiho pritisne po sledu. Pod robom nad Pristavo je zastavil vinaški France, Boštjanovo stojišče gospodar Adolf, za ves širni prostor med njima pa sem ostal sam.

Izbral sem mesto nad krljiščem ob debeli smreki, ogrebel sneg s tal, pregledal puško in se pripravil. Dolgo se ni zgodilo nič, le mrzlo belo tišino je kdaj pa kdaj zmotil šum snega, ki se je vsipal s smrek.

Bilo je že blizu poldneva, ko se je zgoraj v robu potegnila siva senca. Srna, sem pomislil in ogledoval, kam bo krenila. Prav proti meni je ubrala pot in kmalu sem opazil, da ima ta »srna« rep. Volk, me je sprele-

telo. Trdno sem poprijel puško in odprl varovalko. Medtem ko se mi je volk približeval, sem negibno čakal na trenutek, ko bom mogel neopazno dvigniti puško. Komaj petnajst korakov pred menoj je bil za hip prikrit za deblom in pričakal sem ga pripravljen. Dobro sem pomeril na kosmata pleča in pritisnil na prožilec že naprožene puške.

Namesto poka in ognja sem zaslišal le kovinski »cek«. Osuplo sem gledal za volkom, ki se je vrgel nazaj in zaprašil v prhki sneg. Ko sem repetiral, se mi je naboj zataknil, ker je v nabojišču obtičala krogla naboja, ki je pri strelu na volka zatajil. Nemočno sem pogledal za volkom, ki je izginil za robom Suhlega vrha.

Kmalu nato je počilo pri vinaškem Francetu. Razburjen sem skušal hitro usposobiti puško. Drugemu naboju sem izdrl kroglo in samo stročnico potisnil v cev. To sem delal v naglici in pri tem se mi je, po nerodnosti, puška prožila.

To je bil konec lova. Prigazila sta gospodar Adolf in po volčji sledi podvasni France. Slišala sta oba strela in pričakovala plen. Povedal sem jima o mojem volku in smoli s puško. Podvomila sta o poštenosti moje izpovedi. Ko sta si ogledala neizstreljeno stročnico in ostanke po snegu raztresenega smodnika, sta mi skušala verjeti.

Radovedni smo pohiteli do vinaškega Franceta, toda tudi France ni imel uspeha. Gledal je volka, ki je, predaleč za njegovo dvocevko, tekkel mimo njega. Brez nade mu je v slovo pokadil z debelim zrnjem.

Ko smo se vračali, smo pred Pristavo presledili še enega volka, ki je, neopažen, bežal proti Stružnici. Utrujene in prezeble nas je kratek zimski dan gnal proti domu. Modrovali smo in se jezili o izredni, a neizkoriščeni priložnosti, da obračunamo z volkovi, o moji smoli s puško in o tem, kako bi bil ta lov gotovo uspešen, če bi bili vsi lovci »mož beseda« ter prišli na zborna mesto. Na Vrhu smo se razšli. Smuči so me po prhkem celcu ponesle skoraj do domače hiše. Moj kara-

binček me poslej ni nikoli več izdal. Izkušnja z volkom me je zmodrila, da sem odslej uporabljal samo res zanesljive lovske naboje.

B. J. L.

V spomin

Rado Bergant je nenadoma odšel od nas sredi najplodnejšega dela. Umril je 17. 8. 1990. Novica nas je globoko presunila. Rodil se je 6. 5. 1929 v Ljubljani. Kot ljubitelj narave se je kmalu včlanil v lovske vrste. Član zelene bratovščine je bil več kot tri desetletja. Širni gozdovi Javornika so mu postali drugi dom. Prosti čas je izkoristil za druženje s solovci in aktivno udejstvovanje v lovski organizaciji. V teh desetletjih je spoznal, da lov ni samo lov, ampak tudi obveza do narave in aktivnosti v lovski organizaciji. Najprej se je včlanil v LD Otok, po njenem preimenovanju pa je bil vseskozi član LD Gornje Jezero. V lovski družini je opravljal vse funkcije: od predsednika (182–84), tajnika (1965–69), člana IO (1965–71) do predsednika NO (1984–86) in gradbenega odbora kakor tudi raznih komisij. Kot aktiven član lovske družine je dolga leta sodeloval v Zvezi lovskih družin Notranjske (1983–89); bil je član komisije za ocenjevanje trofej, član sveta za gojitev divjadi in drugih komisij zveze. Pri gradnji lovskega doma je sodeloval do zadnjega z delom in tudi z materialno pomočjo. Lovske izkušnje je kot mentor prenašal na mlajše, v zadnjem času pa je ljubezen do narave prenašal tudi na svojega sina.

Bil je med pobudniki in meceni ustanovitve Lovskih rogistov Notranjske, lovske in polharske zbirke na gradu Snežnik. Z aktivnostjo in ugledom je veliko prispeval za razvoj lovstva. O njegovem delu pričajo mnoga priznanja in odlikovanja, tako znak za lovske zasluge, red za lovske zasluge III. stopnje in ne nazadnje znak zaslužnega

Rado Bergant

člana Zveze lovskih družin Notranjske.

Ob njegovem odhodu je v naših vrstah ostala velika vrzel. Ostal bo zapisan kot dober, pošten in plemenit lovski tovariš. Spomin nanj bo med nami še dolgo živel, spominjali se ga bomo, kadar bo tekla beseda o lovu in ob poslušanju jelenovega ruka v otoških dolinah, ki ga ni nikoli zamudil.

V zadnji pozdrav so mu otožno zadoneli lovski rogovi ob streljih lovskih pušk. Z žalostjo v srcih smo mu lovski tovariši položili v grob smrekove vejice iz ljubljenskih javorških gozdov.

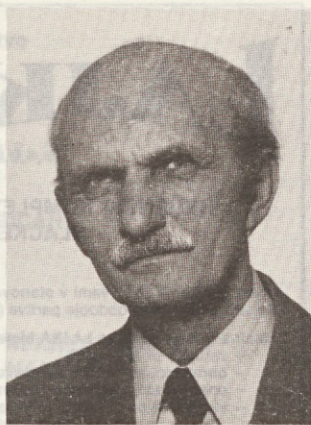
LD Gornje Jezero – J. K.

Rudi Herle, soustanovitelj LD Čemšenik, je umrl 23. 9. 1990, star 62 let.

Rojen je bil v Čemšeniku v številni rudarski družini. Zaposlen je bil v Rudniku Zagorje, kjer je kot rudar-kopač delal trideset let, vse do upokojitve. Bil je velik ljubitelj narave. Ves svoj prosti čas je posvečal lovstvu in planinstvu. Član UO LD je bil od leta 1954 do leta 1972, od tega leta dalje do leta 1980 pa član nadzornega odbora. Največ skrbi je posvečal gojitvi in varstvu divjadi. Marsikatera solnica, krmišče in lovska steza je delo njegovih žuljavih rok. Prav tako požrtvovalno je delal pri gradnji lovskega doma in številnih prireditvah. Član naše LD je bil 36 let. Njegov pošten značaj, lovsko znanje in požrtvovalnost so sestavljali lik vzornega lovca. Lovska zveza Slovenije ga je

Rudi Herle

Boris Lenčak

odlikovala z znakom za lovske zasluge. Bil je izredno dober človek, ki nikomur ni odrekel pomoči.

Od njega smo se poslovili na čemšeniškem pokopališču z lovskimi častmi številni lovci, planinci in vsi, ki smo ga imeli radi, trojanski pevci pa so mu zapeli za slovo.

Dragi Rudi, ob tvojem preranem odhodu iz naših vrst se ti zahvaljujemo za ves trud, iskreno prijateljstvo in vse lepe trenutke, ki smo jih skupaj preživeli! Ohranili te bomo še dolgo v lepem spominu!

Člani LD Čemšenik – F. O.

Jesen je čas, ko se poslavljamo od toplega poletja, mi pa smo se 7. 10. 1990 poslovili od prvoborca, spomeničarja, nosilca številnih priznanj in odlikovanj, predvsem pa od našega lovskega tovariša in prijatelja **Borisa Lenčka-Igorja**.

Boris se je rodil 28. 12. 1921 v Radomljah v delavski družini. Osnovno šolo je obiskoval v rojstnem kraju, uspešno končal gimnazijo v Ljubljani in se leta 1941 vpisal na medicinsko fakulteto, vendar mu je druga svetovna vojna preprečila študij. Že pred vojno je simpatiziral z naprednim študentskim gibanjem, leta 1941 pa se je pridružil partizanom Radomeljske čete, nato ga je boj za osvoboditev domovine vodil vse do štaba XIV. divizije, kjer je kljub boleznim dočkal svobodo kot načelnik sanitetnega oddelka. V lovske vrste se je vključil že leta 1949 v takratno Lovsko družino Radomlje. Bo-

lezen mu ni vzela volje do dela, saj je poleg službenih obveznosti (tajnik občine, ravnatelj Usnjarske šole Domžale, pred upokojitvijo pa direktor usnjarske Šoštanj) opravljal tudi funkcije v raznih DPS in društvih. Bil je dolgoletni starešina LD Domžale v letih od 1956 do 1968 in pravičen in strog mentor mladim lovcem, ki jim je prenesel tudi svoje bogato znanje kinologije (bil je uspešen vodnik psov ptičarjev). Za plodno delo v lovstvu ga je LZS odlikovala z znakom za lovske zasluge in z redom III. stopnje.

Boris nam bo ostal za vedno v spominu. – Slava mu!

LD Domžale – M. K.

To zimo, ki se že izteka, je 2. 12. 1990 **Franci Petek**, (rojen 1930) praznoval 60-letnico in 37-letnico članstva v LD Gozdnik-Griže. Francijeva življenjska in lovska pot je zelo pestra. Izhaja iz tradicionalne lovske domačije in to izročilo tudi v družini vztrajno prenaša celo na vnučka. Rojen v rudarski dolini se je tudi odločil za poklic rudarja. Iz zdravstvenih razlogov in zaradi opuščanja rudnika pa se je moral prekvalificirati za poklic ključavničarja v bližnji tovarni kmetijskih strojev, SIP v Šempetru. Tam se je tudi upokojil. Doma ne miruje, saj nadaljuje z intenzivnim delom pri predelavi lesa. Kmalu po vključitvi v lovske vrste (1954) so mu griški lovci začeli zaupati razna zahtevna opravila: med leti 1959–1961 je

bil blagajnik, med 1968–1974 gospodar, med 1980–1984 gospodar lovskega doma, bil je več let član IO in NO, član raznih komisij in cenilec škode v LD. V letih 1972–1976 je bil član gojitvene komisije pri ZLD Celje. Da je bil vsestransko aktiven in uspešno dejaven, dokazujejo priznanja, ki mu jih je podelila lovska organizacija. Je nosilec priznanja ZLD Celje, priznanja ZLD Savinjska dolina in nosilec znaka LZS za lovske zasluge ter reda za lovske zasluge III. stopnje. Člani LD so se mu ob jubileju zahvalili za dosedanje delo v družini in mu podelili najvišje priznanje – bronasti kipec lovca. Lovska družina ima lepo urejen in funkcionalen lovski dom, za katerega se je Franci nadpovprečno trudil. Vanj je vložil veliko dela in sposobnosti. Je velik ljubitelj divjadi in dober lovski tovariš.

Ob jubileju mu griški solovci želimo predvsem zdravja in dober pogled in se mu ob tej priliki zahvaljujemo za vse, kar je prispeval za lovsko organizacijo.

LD Gozdnik-Griže – M. B.

Iz lovskih vrst so odšli za vedno tudi:

Avzug Svetec, LD Podgorje, *20. 8. 1940, †6. 11. 1990.

Andrej dr. Robič, LD Kranjska Gora, *30. 5. 1928, †6. 2. 1991.

Anton Slomšek, LD Poljčane, *6. 4. 1903, †29. 9. 1990.

Franc Zorko, LD Poljčane, *11. 5. 1930, †30. 10. 1990.

Lado Ajtnik, LD Domžale, *26. 5. 1940, †28. 8. 1990.

Alojz Andrejka, LD Domžale, *25. 5. 1941, †6. 11. 1990.

Matija Vidmar, LD Domžale, *29. 11. 1933, †20. 11. 1990.

Viktor Erman, LD Desternik, *25. 7. 1940, †26. 1. 1991.

Srečko Rudež, LD Dolce-Komen, *25. 8. 1925, †10. 11. 1990.

Alojz Janežič, LD Vinski vrhovi, *9. 4. 1924, †2. 3. 1991.

Franc Vidmar, LD Javornik, *14. 8. 1910, †17. 9. 1990.

Jože Zupan, LD Mirna, *18. 1. 1945, †14. 10. 1990.

Jože Brinovec, LD Mirna, *18. 5. 1937, †10. 12. 1990.

Pavel Kovačič, LD Mirna, *30. 6. 1941, †3. 11. 1990.

Franc Harih, LD Boč/Kozjak, *5. 12. 1908, †18. 1. 1991.

Vinko Flogie, LD Golavabuka, *27. 4. 1933, †9. 1. 1911.

Rado Bricman, LD Golavabuka, *11. 12. 1965, †23. 1. 1991.

Jože Pahor, DSL Doberdob, *8. 10. 1932, †6. 9. 1990.

Karel Ošep, LD Solčava, *28. 10. 1914, †11. 11. 1990.

Umrlim časten spomin!

Lovska kinologija

Vprašljiv nivo strokovnega dela KZS

To vprašanje sem si zastavil (verjetno pa ne edini), ob vprašalniku, ki ga je po sklepu IO ZKS poslal nekdo v izpolnitev vsem LKD v Sloveniji.

Izpraševalec želi podatke o številu lovskih psov, o telesnih ocenah in preizkušnjah. Še več, v spremnem dopisu celo podatke o številu legel po pasmah in o številu skotenih mladičev. Nekdo namreč ne ve, da število poleženih mladičev ne pove ničesar. Teh podatkov tudi večina LKD zato nima, še manj pa jih imajo lovske družine. Navsezadnje to tudi ni naloga teh dveh teles. Podatki, ki bi jih KZS zbrala od LKD, zato tudi ne bodo realni in uporabni.

Vprašalnik sprašuje tudi po številu preizkušenih psov, pri čemer pa se sestavljalec ni niti potrudil, da bi zbral podatke o psih, ki imajo le opravljeno PNZ in tistih, ki imajo opravljeno tudi višjo obliko delovne preizkušnje, s katero so psi dokazali dejansko lovsko uporabnost (sprejete kinol. smer-nice LZS!).

Prepričan sem, da je marsikomu znano, da lovci v svojih statistikah (letnih) že zbirajo in obravnavajo podatke o obstreljeni in nato s psi zasledovani parkljasti divjadi in medvedu. Ni mi tudi jasno, zakaj sprašujemo po podatkih, ki so že zbrani za več kot 10 let nazaj. Vsi podatki, ki jih spraševalec

želi, so sestavni del vsakoletnega statističnega obrazca LOV-11, ki jih izpolni vsako leto vsaka LD v Sloveniji. Z njimi uradno razpolaga Zavod za statistiko R Slovenije, Ljubljana, Vožarski pot 12. Čeprav je obrazec LOV-11 pravilno sestavljen, pa spraševalec KZS v neustrezno sestavljenem obrazcu veliko pasemsko skupino ptičarjev obravnava kar v skupini »ostali lovski psi«, čeprav je predhodno napisal vse ostale grupe lovskih psov, le slednje je izpustil. Očitno pa mu je vseeno, saj na Gorenjskem ptičarjev ni (to pa ni res!) Skratka, ne moremo mimo kritičnih misli, da je ta vprašalnik plod nepremišljenega, nestrokovnega pristopa nekega posameznika (podpis na vprašalniku je nečitljiv) z namenom zbrati podatke, ki niso preverljivi in zato neuporabni. Zakaj se KZS tudi ni odločila uporabiti podatkov iz Uradnega statističnega obrazca Lov-11, ne vem!? Tudi s temi podatki si kaj dosti ne bi pomagala.

Ker pa sestavljalec vprašalnika v spremnem dopisu navaja, da bodo ti podatki služili za sestavo poročila za prihodnjo skupščino ZKS (uporabljeni pa bodo tudi kot gradivo na lovskem dnevu in okviru 30. mednarodnega gozdarsko-kmetijskega sejma 13. 4. 1991 v Kranju), jim bodo v veliko pomoč posebej tedaj, ko bo KZS z lovsko organizacijo razpravljala

in sklepala o lovski kinologiji. Skratka, KZS bo torej z nepreverjenimi, povsem neprimerljivimi in upam si reči nepomembnimi podatki argumentirala ter načrtovala svoje nadaljnje delo!

Dejstvo pa je, da ima KZS svojo strokovno službo, ki tako ali drugače arhivira in sumira verodostojne podatke, ki jih dobi že v pripravah legel, v sodniških poročilih iz telesnih ocenjevanj in preizkušenj v delu (PNZ, uporabnostne tekme) ter iz ocenjevalnih listov za vsakega psa posebej po pasmi, spolu in pasemski skupini. Vendar kaj, ko je iz nereda zbrati te podatke zelo težko in dolgotrajno delo. Kot kaže, so namenjeni tudi tako ažurni obdelavi, da bomo lahko o stanju v lovski kinologiji sklepali letos na osnovi podatkov iz leta 1989, ki nam jih je za obravnavo na zborih sodnikov posredovala pisarna KZS. Brez širšega komentarja ob koncu zapisa pa bom le pristavil, da tudi takšno delo drago plačujemo!

Vojko Pirher

Predvidena legla lovskih psov

Lovski terierji (JRLT):

o:5/I, m:5/II, leglo 18. 4. Rejec Jože Trunkel, Cvetlična 11, 62310 Slov. Bistrica.
o:5/I, m:4/I, leglo 18. 5. Rejec

HIGIENSKI KOMPLET ZA PSIČKE (SAMICE) HLAČKE + VLOŽKI

Imate psičko, ki živi z vami v stanovanju?
Se vaši psički bliža obdobje paritve (gonje)?

Idealna rešitev zanjo so **LAJKA** higienske hlačke:

- varujejo pred okužbo
- ohranjajo čistočo v stanovanju
- onemogočajo neželeno parjenje
- se enostavno oblečejo (trak ježek)

LAJKA higienske hlačke izdelujemo v 4 velikostih, primernih za različno velike pse; npr.:

- 1 - pekinčan, mali koder, mali terierji in podobni
- 2 - koder, terierji, mali šnavcer in podobni
- 3 - bokser, bulterier, ptičarji, retrieverji
- 4 - doga, nemški in škotski ovčar, bobtail in podobni

Barva hlačk: **ČRNA, RJAVA**

V kompletu je tudi 10 higienskih vložkov, ki ustrezajo posamezni velikosti hlačk. Vložki se zelo enostavno vstavijo in zamenjajo.

CENA: KOMPLET - hlačka + 10 vložkov + poštnina 198,00 din
- dodatni vložki: 10 vložkov + poštnina 30,00 din

NAROČILA: Navedite želeno velikost ali pasmo psičke in barvo hlačk.
Naročilo pošljite na naslov:

PL-US-KO
Šišenska 5
61000 Ljubljana

Naročila po telefonu:
(061) 263-652, zvečer

Komplete dobite tudi v prodajalnah Semenarne Ljubljana in v specializiranih trgovinah za domače živali.

SAFARI INTERNATIONAL

21208 Sremska Kamenica

LOV V INOZEMSTVU

ZIMBABWE (7 lovnih dni)
vključen odstrel antilop 7 vrst
3.250 ameriških \$

NAMIBIJA (7 lovnih dni)
vključen odstrel divjadi 7 vrst
4.550 ameriških \$

JUŽNOAFRIŠKA REPUBLIKA
(7 lovnih dni)
odstrel divjadi 4 vrst
3.650 ameriških \$

MOZAMBIK (7 lovnih dni)
odstrel bivola
5.500 ameriških \$

ALJASKA (KANADA)
odstrel medveda grizlija,
baribala, losa, karibuja in
vapitija
3.500 ameriških \$

Organiziramo tudi lov v Tanzaniji,
Kamerunu, Španiji, Romuniji in ZSSR.

Informacije in rezervacije: dr. Srđa
Dimitrijević, Safari international, 21208
Sremska Kamenica, P.O. Box 24, tel.: (021)
564-92 ali (021) 258-18; Fax: (021) 56685.

Anton Božnar, Žakobiljek 7,
64223 Poljane.

o:5/I, m:4/II, leglo 25. 5. Rejec
Janez Skobe, Jevnica n.h.,
61281 Kresnice.

o:5/I, m:3/II, leglo 17. 5. Rejec
Franc Majcen, Balkovci 42,
69243 Bučkovci.

o:5/I, m:5/II, leglo 23. 5. Rejec
Ivan Vovk, Bistriška c. 50,
62319 Poljane.

o:5/I, m:5/II, leglo 9. 5. Rejec
Jaka Logar, Gozdna pot 16,
62380 Slovenj Gradec.

o:4/I, m:4/I, leglo 14. 4. Rejec
Zdravko Zabavnik, Podgrčna
35, 65000 Nova Gorica.

o:5/II, m:4/II, leglo 1. 5. Rejec
Stane Sanabor, Ozeljan 75,
65261 Šempas.

o:5/I, m:5/II, leglo 8. 5. Rejec
Branko Pogačnik, Trg V. Vla-
hovića 4, 61310 Ribnica.

o:5/I, m:4/II, leglo 27. 4. Rejec
Franc Ažbe, Sp. Luša 7/a,
64227 Selca.

o:5/I, m:4/II, leglo 7. 5. Rejec
Martin Kraševac, Šolska 4,
68330 Metlika

Kratkodlaki jazbečarji (JRJKi):

o:5/I, m:5/I, leglo 27. 4. Rejec
Jože Drgan, Ulica VDV brigad
6, 61431 Dol pri Hrastniku.

Res. jazbečarji (JRJri):

o:5/I, m:4/I, leglo 23. 5. Rejec
Jože Drgan, VDV brigad 6,
61431 Dol pri Hrastniku.

o:5/I, m:4/II, leglo 12. 5. Rejec
Jože Markelj, Ljubno 13, 64244
Podhart.

o:5/II, m:5/II, leglo 2. 5. Rejec
Jože Drgan, VDV brigad 6,
61431 Dol pri Hrastniku.

Istrski kdl. goniči (JRGKi):

o:4/I, m:5/II, leglo 12. 4. Rejec
Milan Hender, Velke Žablje 85,
65263 Dobravlje.

o:5/I, m:5/I, leglo 3. 5. Rejec
Vojko Pojavnik, Gornjače 6/c,
65211 Kojsko.

o:5/I, m:5/II, leglo 4. 5. Rejec
Ivan Jurak, Dolenje Kamence
33/a, 6800 Novo mesto.

o:5/I, m:5/II, leglo 17. 4. Rejec
Dušan Mihalič, Vel. Brusnice
18, 68321 Brusnice.

o:5/II, m:5/I, leglo 1. 4. Rejec
Severin Žnidaršič, 65251
Grgar.

o:5/II, m:5/I, leglo 30. 4. Rejec
Jože Erzetič, Kolomban 71,
66280 Ankaran.

o:5/I, m:4/I, leglo 22. 4. Rejec
Dušan Simčič, Hum 38, 65211
Kojsko.

LENART V SLOVENSKIH GORICAH

Strma pot 23 – Tel.: (062) 721-231

SPOŠTOVANI LOVCI, RIBIČI, REKREATIVCI, KMETOVALCI IN LJUBITELJI NARAVE!

Podjetje FAVORA iz Lenarta razvija v okviru svoje dejavnosti:

- trgovsko ponudbo blaga priznanih domačih in tujih proizvajalcev
- organizira strokovne ekskurzije in turistična potovanja po domovini in tujini
- svetuje in pomaga pri nabavi najrazličnejše strokovne literature
- posreduje pri lovnem turizmu
- razvija ribiški turizem
- oskrbuje trg z zaščitnimi sredstvi za preprečevanje škode, ki jo povzroča divjad, svetuje, nudi strokovno literaturo
- posreduje pri gačenju in prepiranju divjih živali

V naši trgovini na Strmi poti 23 v Lenartu v Slovenskih goricah lahko dobite:

- celotno opremo in potrebščine za lov
- opremo za ribolov (izključno iz tujine)
- vse za vaše štirinožne prijatelje
- oblačila in obutev po ugodnih cenah
- organiziramo prodajo prek katalogne ponudbe priznanih proizvajalcev iz Nemčije, Avstrije, Italije, Švedske in Finske
- optične pripomočke
- vse za brezhibno izvajanje strelske dejavnosti
- športna oblačila in opremo za kampiranje

Oglasite se pri nas, vsak dan, razen ponedeljka, od 9.–12. ure in od 15.–17. ure na Strmi poti 23 v Lenartu.

VAŠE ŽELJE, NAŠA PONUDBA IN IZVEDBA!

TOMAŽ PLAZAR

68210 TREBNJE

Ulica OF 18

Tel.: (068) 44-789

Podjetje z lovsko in športno opremo
ter lovski turizem

NUDIMO VAM: LOVSKO OPREMO IN OBLEKO

- LOVSKE OBLEKE, KLOBUKE, KRAVATE, TELOVNIKE
- SRAJCE, HLAČE, PUMPARICE IZ LODNA, LOVSKO OBUTEV
- LOVSKO OROŽJE, STRELIVO, OPTIKO
- UVOŽENE PIŠČALKE (VABILA):
- SRNJAK, JELEN, JEREB, ZAJČJI VEK, MIŠKA, RACA
- TRACNA MERILA ZA OCENJEVANJE TROFEJ
- GLINASTE GOLOBE
- LOVSKE ROGOVE
- PIŠTOLE, STRELIVO

Delovni čas: Vsak delavnik od 15.–19. ure
sobota od 8.–12. ure
dopoldan po dogovoru

o:4/III, m:4/II, leglo 5. 5. Rejec
Anton Oseli, Kidričeva 16,
65000 Nova Gorica.

Istrski res. goniči (JRGri):

o:5/I, m:4/II, leglo 25. 4. Rejec
Darko Vadnjak, Povir 51/H,
66210 Sežana.

o:5/I, m:4/I, leglo 2. 4. Rejec
Bojan Fatur, Zagorje 122,
66257 Pivka.

Posavski goniči (JRGp):

o:5/I, m:5/II, leglo 24. 4. Rejec
Aleš Vrečko, Hmelina 4, 62360
Radlje ob Dravi.

Brak-jazbečarji (JRBj):

o:4/II, m:5/II, leglo 17. 4. Rejec
Jože Jevšnik, Kostanjek 27,
68270 Krško.

o:5/II, m:5/II, leglo 18. 4. Rejec
Jože Antončič, Globočnikova
8, 66230 Postojna.

o:5/I, m:5/I, leglo 27. 4. Rejec
Tone Gustinčič, Zg. Pirniče 5,
61215 Medvode.

o:5/I, m:3/I, leglo 26. 4. Rejec
Milan Jež, Čečovje 10 b, 62390
Ravne na Koroškem.

o:4/I, m:4/I, leglo 7. 4. Rejec
Gotard Ferme, Limova 7a,
61222 Trojane.

Bavarski barvarji (JRBb):

o:5/II, m:5/II, leglo 2. 5. Rejec
Anton Škulj, Dolenji Lazi 41,
61310 Ribnica.

Brandel braki (JRBb):

o:5/I, m:4/I, leglo 1. 5. Rejec
Miha Ferk, Gortinska c. 77,
62366 Muta.

o:5/I, m:5/I, leglo 28. 4. Rejec
Vojko Križnik, 63305 Vransko,
48.

Westfalski brak-jazbečarji (JRBj):

o:4/I, m:5/II, leglo 25. 5. Rejec
Martin Maček, Savinjsko na-
brežje 8, 63370 Laško.

Nem. kdl. ptičarji (JRPki):

o:5/II, m:4/II, leglo 26. 5. Rejec
Alojz Unetič, Gorica 22, 68273
Leskovec pri Krškem.

o:5/I, m:5/II, leglo 4. 5. Rejec
Jože Fleischacker, Kozjak 6,
62211 Pesnica.

o:5/I, m:5/I, leglo 14. 4. Rejec
Peter Pečnik, Pod hribom 64 b,
61000 Ljubljana.

o:5/PZP-JZP, m:4/PZP-PP, le-
glo 12. 4. Rejec Kofol Gentilc,
II. prekomorske 47a, 66000
Koper.

o:3/PZP I, JZP II; m: 4/PZP I oc.
D II, leglo 19. 4. Rejec Slavko
Kozar, Pristava 17 a 69340 Lju-
tomer.

o:5/IPZP I JZP II, m:4/PZP I,
leglo 20. 2. Rejec Stanko Bra-
čič, Spuhlja 131, 62250 Ptuj.

o:3/JZP, m:4/JZP II, leglo 5. 5.
Rejec Miran Vaupotič, Lukavci
19, 69242 Križevci.

Nem. ostrodlaki ptičarji (JRPos):

o:5/II m:4/PZP, JZP, ŠPP, I oc.
leglo 9. 5. Rejec Boris Lesko-
vic, Trnovska ul. 8, 61000 Ljub-
ljana.

o:5/II, m:5/II, leglo 7. 5. Rejec
Jože Bubnik, Gasilska 7, 66000
Koper.

o:5/II, m:4/I, leglo 25. 4. Rejec
Ivan Cernatič, Ledine 4, 65000
Nova Gorica.

o:5/I, m:5/I, leglo 28. 4. Rejec
Anton Luknjar, Logorovci 28,
69242 Križevci.

Epagneul bretoni (JREB):

o:4/I, m:5/II, leglo 20. 5. Rejec
Franc Strniša, Vodovodna 1,
69250 Gor. Radgona.

o:4/III, m:5/II, leglo 9. 4. Rejec

Ivo Kobal, Kovačičeva 7, 66000
Koper.

Koker španjeli (JRKŠ):

o:5/I, m:4/I, leglo 2. 5. Rejec
Franc Bence, Vilharjeva 41 d,
65270 Ajdovščina.

o:5/II, m:4/II, leglo 14. 4. Rejec
Jože Brodar, Prešernova 41,
61235 Radomlje.

Špringer španjeli (JRŠŠ):

o:5/I, m:5/I, leglo 19. 5. Rejec
Adi Simonič, Cesta 4. julija 81,
62241 Sp. Duplex.

Nemški prepeličarji (JRPr):

rjavci:

o:5/I, m:4/II, leglo 6. 5. Rejec
Anton Bračun, Pot za Stan 9,
61351 Brezovica.

o:5/I, m:4/I, leglo 2. 5. Rejec
Artur Renko, Zarečje 40, 66250
Ilirska Bistrica.

o:5/I, m:4/I, leglo 27. 3. Rejec
Stanko Brodnjak, Ul. Jožefe
Lackovec 36, 62250 Ptuj.

o:5/I, m:4/I, leglo 30. 4. Rejec
Bogdan Papič, Partizanska 18,
62380 Slov. gradec.

KINOLOŠKA ZVEZA SLOVENIJE

Mali oglasi

Prodaj lovske puške: bokarico, kal. 7×65 R/12, in mini karabinko, CZ kal. .223 remington. Franc Blažič, 63320 Velenje, Kardeljev trg. Tel.: (063) 854-278.

Prodaj pripravljene ptice. Informacije po tel.: (061) 331-411, int. 22; (061) 651-451 popoldne.

Vadite streljanje na glinaste golobe s pomočjo najmodernejšega avtomatskega metalca glinastih golobov. Avtomatske metalce izdelujemo v več različicah. Informacije (cena, prospekt in drugo) po tel.: (042) 87-253.

Prodaj dobro ohranjeno tricevko, kal. 12-12/6,5×57 R, nov strelni daljnogled habicht 1,5-6×42 variabil, in dodatno opremo in naboje. Informacije po tel.: (061) 877-478.

Prodaj odlično ohranjeno suhlovo tricevko, kal. 12-12/7×57 R s strelnim daljnogledom habicht 6×42-suhlska montaža. Šibrene cevi so kromirane, kopito pa je dodatno obdelano. Informacije po tel.: (063) 763-108 – Lebeličnik, dopoldne.

Prodaj bock šibrenico CZ, kal. 12/12 (letnik 1989). Roman Pušlar, Malo Hudo 11, 61295 Ivančna Gorica. Tel.: (061) 783-140.

Prodaj menjalne cevi, kal. 16/16, za lovske puške bokarico. Miller, Kvedrova 8, 61000 Ljubljana.

Ugodno prodaj češko bokarico, kal. 12/7×57 R, s strelnim daljnogledom swarovski 6×42 (suhlska montaža) in z menjalnimi cevmi 12/12; šibrenico monte carlo, kal. 16-16 (z ejektorji) in trap puško FN – B26. Informacije po tel.: (061) 482-967 – Paternoster (popoldne).

Izdelujemo lovske telovnike za lovce, ribiče in strelce. Izdelujemo tudi hlače in klobuke. Naročeno vam pošljemo po povzetju ali na naročilnico. Tel.: (069) 48-255.

Ljubitelji starih lovskih knjig! Imam okrog 30 starih lovskih knjig iz let od 1903-1906 (nemška gotika). Prodaj jih po zelo ugodni ceni. Tel.: (061) 331-963 dopoldne – Strmljan.

Prodaj polavtomatski pletilni stroj za vrtno in druge mreže. Inž. Lojze Kocmur, Cankarjeva 4, 63230 Šentjur pri Celju.

Prodaj češko bokarico, kal. 16/7×57 R, z montiranim strelnim daljnogledom 6×40 – suhlska montaža. Fran Flere, Poštoška vas 41, 61410 Zagorje pri Savi.

Prodaj češko bokarico, kal. 16/7×57 R, z menjalnimi cevmi 16/16 in strelnim daljnogledom swarovski 6×42 – suhlska montaža. Cena 2500 DEM v dinarski protivrednosti. Tel.: (0602) 83-360, po 20. uri.

Kupim kožuh in lobanjo risa, primerna za prepariranje. Informacije po tel.: (021) 56-492 ali (021) 25-818.

Izdelujem kakovostne lovske kravate z vezanim emblemom srnjaka, fazana, kozoroga, zajca in divjega petelina. Naročeno pošiljam po povzetju. Jože Gjergjek, 69000 Murska Sobota, Ivana Regenta 29; tel.: (069) 22-326.

Prodaj leglo kratkodlakih istrskih goničev (o:5/l., m: 5/l.). Leglo pričakujem 19. 3. 1991. Rejek Franc Koželj, Hočevje 7, 61301 Krka.

Prodaj suhlovo tricevko, kal. 12-12/7×65 R. Informacije po tel.: (061) 881-738 – Železnik, popoldne.

Izdelujem kovinske omare za lovske orožje. Informacije po tel.: (061) 713-315 – Stane Volčini.

Ugodno prodaj enocevno šibrenico, kal. 12/76 mag., znamke Mossberg. Informacije po tel.: (061) 737-126 – po 20. uri!

Prodaj kombinirano puško võere kufstein, kal. 20/76 mag/5,6×50 R mag., s strelnim daljnogledom tasco 6×40 in MK puško Brno. Informacije po tel.: (063) 770-168, Rihtar.

Prodaj mlade nemške prepeličarje – serce (oba, oče in mati sta opravila PNZ, I. nagr. r., in osvojila 2×CACIB in 7 CAC-YU za zunanost). Informacije po tel.: (044) 814-049, Goran Dejanović, Gunduličeva 23, 44250 Petrinja.

Prodaj rusko bokarico TOZ-34, kal. 12/12. Informacije po tel.: (064) 85-491 – Dolžan.

Prodaj mlade brak – jazbečarje (leglo 14. 3. 1991) odličnih staršev. Jože Krže, Retje 101, 61318 Loški Potok. Tel.: (061) 867-079.

Izgubila se je resasta istrska gonička Ara (JR Gri 60801). Lastnik Alojz Pantar, Podpreska 5, 61319 Draga. Tel.: (061) 868-002. Poštenega najditelja bom nagradil.

Prodaj boroveljsko bokarico, kal. 16/7×65 R, s strelnim daljnogledom falke 4×32. Informacije po tel.: (061) 791-820, Braniselj – popoldne.

Prodaj mladiče pasme zahodno-sibirska lajka. So potomci odličnih staršev. Dobri goniči divjih prašičev in kun! To je

prvo leglo v Jugoslaviji. Ljubiša Milić, tel.: (031) 814-458.

Prodaj češko bokarico, kal. 7×57 R/16, s strelnim daljnogledom, ter lovske puške-šibrenico 12/12. Informacije po tel.: (061) 445-083 – Šmid.

Prodaj bokarico M ZH kal. 7×57 R/12 z menjalnimi cevmi 12/12, z montiranim strelnim daljnogledom kahles 6×42 – suhlska montaža in vgrajenim naprožilom. Tel.: (061) 327-749 dopoldne ali (061) 373-801 zvečer – Veselko.

Prodaj šibrenico, kal. 16-16 (zelo dobro ohranjena). Cena je 500 DEM. Informacije po tel.: (061) 574-553 – Zalar.

Prodaj boroveljsko kombinirko (bokarico), kal. 7×65 R/16 z menjalnimi cevmi 16/16. Informacije po tel.: (066) 58-650 – zvečer.

Prodaj češko bokarico ZH, kal. 7×57 R/16 (nove cevi) s strelnim daljnogledom swarovski 1,5-6×42 (suha montaža), in menjalne cevi 16/16. Informacije po tel.: (067) 61-022 – Ravbar.

Prodaj odlično ohranjeno in gravirano karabinko Sava-Kranj, kal. .243 (cev böhler rasant), s strelnim daljnogledom swarovski 6×42. Prodaj tudi šibrenico – brezpetelinko suhl. kal. 12-12. Franc Ropret, Zoisova ul. 20, 64264 Bohinjska Bistrica.

Prodaj uvoženo risanico voere, kal. .243 winch., s strelnim daljnogledom kahles 6×42 – suhlska montaža. Tel.: (061) 50-374 – zvečer.

Prodaj malo rabljeno karabinko, kal. 7 mm rem. mag., s strelnim daljnogledom habicht 6×42 (suhlska montaža), ter 80 nabojev zanjo. Informacije po telefonu: (064) 327-629 – Švegelj.

Prodaj 7 mesecev staro bavarsko barvarko ali jo zamenjam za lovskega terierja. Tel.: (067) 78-565 – Novak.

Prodaj karabinko anschütz, mod. 1530-1534, kal. .222 rem., s strelnim daljnogledom kahles 3 – 9×42 in spektiv hertel & reuss 25×60. Informacije po tel.: (064) 73-655 Kunčič.

Ugodno prodaj boroveljsko bokarico kal. 7×75 R SE v. Hofe/16 z antinit menjalnimi cevmi kal. 16/16 mm, ejektorji, bogato gravuro in z montiranim strelnim daljnogledom Hensoldt Wetzlar diavari (1,5-6×). Puška je ohranjena in brezhibna, primerna za zahtevnejšega lovca. Informacije po telefonu (061) 328-643 – popoldne.

LD KAMNIK

prireja

**v nedeljo, 26. maja 1991 pri lovski koči
v Palovčah**

STRELSKO TEKMOVANJE S KROGLO

Začetek ob 8. uri

Razdalja 100 m

Tekmujejo 3-članske ekipe in posamezniki

Posameznik lahko strelja večkrat

Strelja se v malo tarčo srnjak

Najboljše 3 ekipe in posamezniki dobijo pokale (za pokale velja prvo streljanje).

NAGRADE ZA POSAMEZNIKE:

1. mesto: odstrel damjaka (trofeja)
2. mesto: odstrel srnjaka
3. mesto: odstrel srnjega mladiča
in še deset praktičnih nagrad

Dodatne informacije: tel.: (061) 814-814 – Vrankar

Vabljeni!

LOVSKA DRUŽINA TRIBUŠA

prireja

**v nedeljo, 19. 5. 1991 ob 9. uri v Gornji
Tribuši**

STRELSKO TEKMOVANJE Z LOVSKO RISANICO

Tekmujejo tričlanske ekipe lovskih družin in posamezniki: s tremi streli v malo tarčo srnjak (na 100 m).

Ekipe streljajo samo enkrat!

Posamezniki streljajo neomejeno!

Strelja se v trojnem položaju tako ekipno kot posamezno (leže, kleče, stoje), zaporedje obvezno! Strelja se brez umetnega ali naravnega naslona.

NAGRADE:

Prve tri ekipe prejmejo pokale.

Najboljši posameznik dobi odstrel srnjaka z mesom (v letu 1991).

Sledi še vrsta vrednih nagrad do petega mesta.

Prijavite se na dan tekmovanja od 8.–13. ure.

Za hrano in pijačo je poskrbljeno.

Vse **informacije** vsak delavnik od 8.–14. ure po telefonu (065) 71-752 – VLADO.

LOV V KANADI – BRITANSKI KOLUMBIJI
ČRNI MEDVED (BARIBAL), LOS, KANADSKI
JELEN (VAPITI)

LOV V AFRIKI – ZIMBABVE

SLON, LEOPARD, LEV, BIVOL, ANTILOPE

Za vse informacije in rezervacije se obrnite na:

KOMP TOURS

KOMPAS, 21000 NOVI SAD
BULEVAR MARŠALA TITA 15
Tel.: (021) 611-299, (021) 613-458
Fax: (021) 622-221 TLX: 14262

LD VODICE

prireja

v nedeljo, 2. 6. 1991 ob 8. uri

MEDDRUŽINSKO STRELSKO TEKMO V KOMBINACIJI

Strelja se na 10 golobov in 10 strelv v tarčo srnjak.

Prireditve je združena z otvoritvijo novega strelišča za streljanje na glinaste golobe in v tarčo srnjak.

Prijave sprejemamo na dan tekmovanja, do 10. ure.

Za najboljše strelce so pripravljeni pokali, medalje in nagrade.

Prijave na dan tekmovanja do 10. ure.

Vabljeni!

Svatbene pesmi naše divjadi

Pri **Prešernovi družbi** so po kaseti biologa Janeza Gregorija »Petje naših ptic« založili še kaseto skupine avtorjev »**Svatbene pesmi naše divjadi**«. Mini knjižico, v kateri so v sliki in besedi na kratko predstavljene posamezne živali, je napisal Franc Šetinc, kaseto s »svatbenimi pesmimi« pa so skupaj uredili Ivo Debevc, Borut Mencinger, Vlado Ranik in Franc Šetinc. V njej se zvrste glasovi naše divjadi od jelenjega ruka, srnjakovega boka, petje divjega petelina, ruševca in gozdnega jereba do lisičjega kavkanja, volčjega tuljenja in medvedovega rjovenja. Posebnost knjižice je daljši predgovor, ki nam ponudi nekaj informacij o tem, kako se živali sporazumevajo med seboj in kakšen je njihov »pogovorni jezik«.

Komplet – knjižico in kaseto – lahko naročite pisno na naslov: Prešernova družba, 61000 Ljubljana, Opekarska 4A ali po telefonu (061) 218-909. Lovska družina ali zveza (ZLD), ki naroči več kot 10 izvodov, dobi 20 odstotkov popusta. Kaseta s knjižico je primerno darilo za naše šole, za mladino in za lovske prijatelje sploh. Brez popusta **stane 220 dinarjev.**

električna ograja **HERKULES** electronic

SERVIS TRZIN

Ljubljanska 24
61234 MENGEŠ

**PROIZVAJALEC,
SERVIS
IN TRGOVINA**

Tel.: (061) 721-720
Fax.: 061 712 032

